KULØRTE SIDER

et blad om tegneseriemediet

Nr. 21/22 . November 1977 . Kr. 17,75

REDAKTION
Torben Skjødt Jensen
Rørmosen 61, 2. tv.
4000 Roskilde
tlf. 03/36 00 91

PRODUKTION
Carsten Søndergaard
tlf. 02/98 56 02 kl. 10-18

MEDARBEJDERE
Per Vangtoft
Michael Alring
Ole Rasmussen
Ole Hansen
Anders Hjorth Jørgensen
Rune T. Kidde
Ole Lindboe
Peter Madsen
Henning Kure
Freddy Milton
Asger Pedersen
Niels Peter Roland
Morten Søndergaard
Per Vadmand
Bent Værge
Lars Dahl

TRYK
HO + Storm 1977

UDGIVER
Runepress
Krogshøjvej 32
2880 Bagsværd
tlf. 02/98 52 27

ABONNEMENT
5 numre kr. 49,-
9 numre (1 år) kr. 85,-
giro 2 21 29 86
Kulørte Sider
Krogshøjvej 32
2880 Bagsværd
Husk at angive med hvilket nummer abonnementet skal begynde
- Du kan også ringe til Bente Hansen på tlf. 02/98 52 27 kl. 8,30-16

ANNONCER
Carsten Søndergaard
tlf. 02/98 56 02

KULØRTE SIDER
udkommer hver måned undtagen januar, juli og august
Kulørte Sider er et frit, selvstændigt blad, der støttes af de etablerede forlag

OMSLAG
af *Otto Frello*

indhold

ARTIKLER

HENNING BAHS
- inspireret af tegneserier
Henning Bahs er den ene halvdel af duoen Bahs/Balling, der har produceret Olsenbanden-filmene
side 4

OVE SPROGØE
- tegneserier er dejligt fri for realisme
Interview med skuespilleren Ove Sprogøe, Olsenbandens Olsen

side 8

OTTO FRELLO
- sådan lavede jeg serien
Olsenbanden-tegneseriens tegner fortæller her om problemerne omkring fremstillingen af serien
side 12

OLE THESTRUP
- derfor valgte vi Otto Frello
Ole Thestrup er ansat på Borgens Forlag, der har udgivet tegneserien om Olsen Banden. Her fortæller han hvorfor Otto Frello har tegnet den
side 19

OLESEN – MILTON – FRELLO
Andre tegneres udkast til Olsen Banden som tegneserie - og hvorfor de ikke blev til noget
side 20

ITALIENSKE ALTERNATIV-TEGNESERIER
Ole Rasmussen har i Italien fundet bl.a. Dario Fo og Marx/Engels kommunistiske manifest som tegneserie
side 22

SERIEFORBUNDETS UDSTILLING
- fører den til noget?
Omkring problemerne med efterårets tegneserieudstilling i Huset i København
side 24

GOSCINNY DØD - KATASTROFE FOR TEGNESERIEMEDIET
Freddy Milton skriver nekrolog og Dan Turell skriver gravskrift over René Goscinny, der døde den 5. november.
side 26

RUBRIKKER

SERIEMARKEDET
Anmeldelser af den seneste tids nyudgivelser i Danmark og udlandet
side 30

AKTUELT DANMARK
Nyt fra forlagene
side 36

AKTUELT USA
Nyt fra Marvel, DC og andre forlag. Desuden Marvel, DC og Warrens salgslister
side 38

HER FORHANDLES KULØRTE SIDER:
Fantask, Skt. Pederstræde 18, 1453 København K.
Pegasus, Blågårdsgade 3, 2200 København N.
Dr. Octopus, Århusgade 2, 2100 København Ø.
Orlas Plader, Rosenvængets Allé 4, 2100 København Ø.
Politikens Boghal, Rådhuspladsen 37, 1585 København V.
Disc One, Skomagergade 46, 4000 Roskilde.
Onkel Edwards Thehus, Det gamle pakhus, Torvet 17 B, 5600 Faaborg.
SVERIGE
Seriefrämjandets Inköp 5, Peter Gerhardson, Videvägen 11, S-281 00 Hässleholm.
NORGE
Donaldorado, Pål Jensen, Kråkstadvn. 3, N-1400 Ski.

Redaktionelt

I 1968 skabte man på filmselskabet NORDISK FILM et forbryderteam, som nu, otte år efter, har markeret sig i den danske filmindustri hele ni gange og som efterhånden har dannet sæde for den mest sædvanlige opfattelse af begrebet »dansk folkekultur«.

Forbryderteamet der tonede frem på lærredet kom til at hedde OLSENBANDEN, opkaldt efter bandens brandgeniale leder Egon Olsen. Med sit på sine togter havde Egon to ikke nær så geniale opkomlinge, som igrunden altid har været nogle piveskidder og hundehoveder, men hvad gør det når de begge besidder hundens største egenskab -- trofasthed!

De to hundehoveder er Benny & Kjeld. Benny er bandens yngste udskud, lidt vel blød i bolden, men god til alt det farlige og altid med en rap reblik på læberne. Kjeld derimod er et langt større og komplekst tilfælde -- han er kommet håbløst i klemme mellem det gode gamle borgerlige dydssamfund, primært p.gr. af anskaffelsen af både kone og barn, og så den forjættende jagt på alle disse dejlige millioner, Ming-vaser og kronjuveler som ligger og flyder alle vegne.

Parret der lancerede dette nu så berømte forbryderopløb hedder Erik Balling & Henning Bahs. Det er to gamle rotter i deres fag, under indspilningen af den tredie Bandefilm først i halvfjerdserne havde Balling 25 års jubilæum som instruktør, et jubilæum Bahs netop har fejret i år. OLSENBANDEN var ingenlunde den første serieforteelse fra deres side -- allerede langt tid før dette var de begge på en eller anden måde involveret i Poeten & Lillemorserien, og før de kom igang med OLSENBANDEN lavede de sammen Fredefilmene, som ligefrem blev en slags forløber på en rigtig dansk folkekomedie i kriminalstil: OLSENBANDEN. Det var nu heller ikke meningen af OLSENBANDEN skulle være blevet til mere end to film, men enhver har jo lov til at tage fejl en gang imellem - heldigvis da, vil sikkert mange mene...

Og OLSENBANDEN kom til at betyde meget for det danske filmpublikum he igennem halvfjerserne. Jo flere film man så, jo mere holdt man af dem, som var de ugentlige seriefigurer tog man dem til sig, kom til at holde af dem som var det egne familiemedlemmer, og i dag kan de næsten ikke undværes.

Brugt til andet end spillefilm er de også blevet. De har optrådt i annoncer og på TV - i korte »spar på energien«-film, så derfor kunne det vel ikke undre nogen at de også en dag ville optræde i en tegneserie. Det var bare et spørgsmål om tid. »De skriger jo næsten efter at blive oversat til seriemediet«, som Ole Thestrup, BORGENS FORLAG, udtrykker det.

Alligevel blev man en smule forbavset. Ikke så meget fordi den blev udsendt, men altså måden at den blev det på. Når vi herhjemme siger Danske tegneserier, så trækker man på skulderen og siger, nåh ja, Poeten & Lillemor, Rasmus Klump og vistnok et par enkelte til. Dansk ja, men trods alt ikke noget som kan matche i oplagstal med sager som Asterix, Lucky Luke, og Tintin.

Tro det eller ej (selv om det er sandt nok!) men her kommer altså BORGENS FORLAG, som er et totalt ukendt forlag på det store danske seriemarked, med en syredansk tegneserie i et oplag på 50.000 eksemplarer, hvilket er relativt meget, trykt i 4 farver nøjagtigt under samme facaliteter som når man producerer Asterix osv. og sidst, men ikke mindst: I samme prisklasse som alt det andet. Jamen, er det ikke det man har råbt og skreget på? KS syntes nok at dette var en lidt ekstraordinær hændelse indenfor den danske serieverden, så derfor finder du et ret fyldigt TEMA omkring OLSENBANDEN i dette nummer.

Dette nr. af KS, indeholder dog også andet end OLSEN-TEMAET:

Ole Rasmussen har skrevet en kort artikel om et helt specielt forlag og nogle helt specielle tegneserier som har udgangspunkt i Italien. Et på mange måder lukket land for Danmark, vi ved ikke meget om hvad der foregår dernede i det Italienske tegneseriemiljø, men her er der da en chance for li'som at stikke hovedet indenfor. I det nye år, kan loves lignende artikler fra bl.a. Portugal.

For lidt over en måned siden afviklede det DANSKE TEGNESERIEFORBUND sit første større arrangement nogensinde, en 14 dages tegneserieudstilling og en hel del specialarrangementer fordelt ud over de 14 udstillingsdage. KS tog nogle billeder under Forbundets reception, dem kan du så længere fremme i bladet. En reportage fra udstillingen er der selvfølgelig også.

Derudover skal kun nævnes af The Comic Reader er med dennegang, og at Seriemarkedet er udvidet betydeligt i anledning af....

Godt nytår skal lyde til alle KS' læsere, vi kan love masser af spændende nyheder og forandringer med KS allerede først i det nye år, i håbet om et endnu bedre KS i 78.

T.S.J.

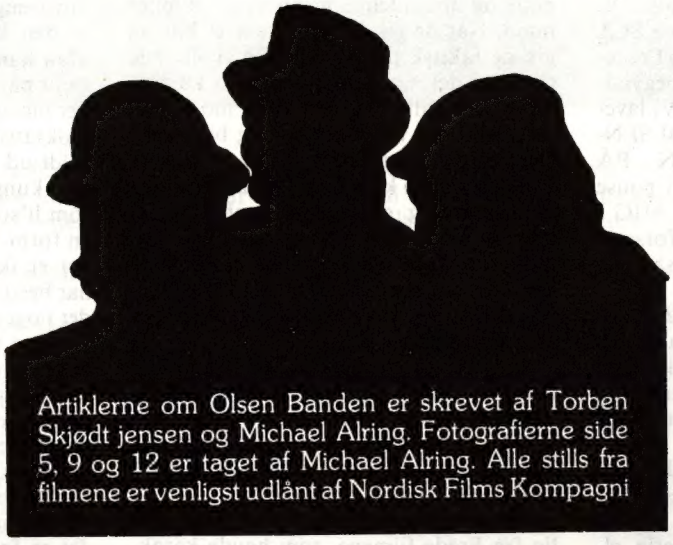

Artiklerne om Olsen Banden er skrevet af Torben Skjødt jensen og Michael Alring. Fotografierne side 5, 9 og 12 er taget af Michael Alring. Alle stills fra filmene er venligst udlånt af Nordisk Films Kompagni

Vedrørende Kulørte Sider abonnement 1978

I 1978 vil vi for alvor hente ind på den forsinkelse Kulørte Sider har været udgivet med i det sidste stykke tid. Bladet udkommer **6 gange i løbet af 1978:** Februar, april, juni, august, oktober, december.

Vi mangler dog nr. 23, der hører til 1977-årgangen. Det nummer udsendes i begyndelsen af februar.

Fra og med nr. 24, som altså indleder den nye årgang, er abonnementsprisen for **6 numre kr. 58,-.** Løssalgsprisen bibeholdes på kr. 10,75.

Med det lavere antal numre pr. år skulle chancerne for en regelmæssig udgivelse værre større.

Vi beder alle abonnenter om at **vente med at forny** indtil giroindbetalingskort fremkommer midt i februar.

Henning Bahs -inspireret af tegneserier

KS: Olsenbanden som tegneserie baserer sig på begrebet »Bahs & Balling«. Det begreb, hvorlænge har det i grunden eksisteret?

HB: Det har eksisteret igennem længere tid, selvom begrebet først er opstået her de seneste år. Det har eksisteret siden 1965 på manuskriptstadiet. Jeg har været 25 år på Nordisk, så det har også eksisteret før 65, men på en anden måde. Vi startede sammen med først at lave SLÅ FØRST FREDE, hvilket blev til to Fredefilm, så lavede vi MARTHA, og begyndte derefter på OLSENBANDEN. Vi lavede til en start to film i serien (OLSENBANDEN & OLSENBANDEN PÅ SPANDEN), derefter holdt vi en pause og lavede en film der hed REND MIG I REVOLUTIONEN, hvorefter vi forsatte med Olsenbanden igen. Vi har altså lavet 7 Bandefilm mere.

KS: Selve ideen til Olsenbanden?

HB: Det var nok min ide, men vi udviklede den sammen, fordi vi skulle finde på noget andet istedet for Frede-serien.

KS: Frede-filmene var hen i agentparodigenren...

HB: Ja, og vi havde en del gode ideer omkring dette emne, men de visnede hen. Desuden havde vi også en teori om at man kun skulle lave to film i en serie, ellers ville standarden ikke kunne holdes. Derfor planlagde vi også kun to film med OLSENBANDEN til en start, hvorefter vi stoppede og gik igang med noget nyt ... men senere fandt vi altså på en til, og så gik vi igang igen.

Vi ville også gerne have udviklet figuren Anthonsen, som var hovedpersonen i REND MIG I REVOLUTIONEN, men det blev desværre en ret dårlig film, den havde simpelthen nogle fejl, som på det nærmeste var indbygget i manuskriptet. Det var retfærdigt at den ikke blev god.

KS: Det var med Ove Sprogøe som privatdetektiv Anthonsen ...

HB: Ja, og Sprogøe og figuren var udemærkede, hvilket vi godt kunne ha' dyrket lidt mere.

KS: Men selve arbejdet med at skabe figurerne - Egon, Benny og Kjeld, som på det nærmeste er blevet dansk folkekultur?

HB: Vi fandt på at skabe et hold forbrydere, som kæmpede mod ligenøjagtigt de samme problemer, som alle andre normale og almindelige mennesker kæmper imod. Når de gik ud og lavede et kup så gik de faktisk på arbejde. De skulle alle tre have deres små problemer at kæmpe med - de skulle huske at købe ind på vejen hjem, der var sygekasse og børn osv. Det kørte vi meget på i starten. Senere er vi i en vis grad kørt over i et andet spor - de har stadig deres små problemer at kæmpe med, men man er også ude i en indbyrdes konflikt. Egon han er kunstneren, han gør det ikke så meget for pengenes skyld men for kunstens skyld, det er en udfordring.

KS: Repræsenterer OLSENBANDEN ikke også et forsøg fra jeres side på at lave noget som er meget dansk?

HB: Jo, og det er også ret typisk at den ligesom ikke rigtigt går andre steder end i Danmark ... og i Østlandene,

KS: Banden er vel også en del forskellig fra Frede-filmene, som havde karakter af en parodi på James Bond.

HB: Frede var også dansk, men da også en parodi på James Bond. Bond blev repræsenteret af figuren Smith, spillet af Ove Sprogøe, og Morten Grunwald var den der bøvede dansker (FREDE), der ikke forstod en skid af det hele.

Instruktøren skal være diktator

KS: Hvordan arbejder I sammen når I sætter jer ned og laver Olsenbanden?

HB: Det er fanemé jo beskrevet så mange gange...

KS: Åh ja, de 14 dage i Paris, jeg tænker nu mere på om I har en eller anden arbejdsfordeling - arbejder I meget demokratisk sammen?

HB: Vi arbejder demokratisk sammen på den måde at det er Balling der har bestemmelsen, det afgørende ord. På et tidspunkt ophører al diskussion, alle argumenter bliver stående, og kan vi så ikke blive enige, så er det ham der har ret. Det er den bedste måde at samarbejde på. Man kan ikke samarbejde hvis man står stejlt på sit, for så løber det ud i vandet - det bliver kompromisser det hele. En demokratisk proces er svær at tilgodese fuldt ud når man arbejder med begreber som kunst eller lignende. Der må være en som li'som er kunstneren. Det er faktisk en form for oplyst enevælde at lave film, der er ikke andre end instruktøren som har bestemmelsen. Hvis der er dett, bliver det noget lort. Man kan ikke have demokrati og film, li'som man heller ikke kan have demokrati og kunst. Det må nødvendigvis blive den udøvende kunstner der bestemmer hvad der skal være - det mener jeg ihvertfald der er rigtigt. Det har vist sig at være rigtigt i dette tilfælde, og jeg ser ingen grund til at ændre det. Og så må man lige holde sig klart hvad det er for et produkt man laver. Det er meget dyrt at lave film, dvs. den tid man bruger på den fysiske del, optagelsen, den skal strække sig over så kort en periode som muligt, den skal udnyttes effektivt, og så kan det ikke nytte noget med lange diskusioner. Her må der faktisk være en diktator. Og det er instruktøren fordi ingen andre kan - han er jo netop instruktør fordi han har de egenskaber som ingen andre har. Det store overblik, den fysiske styrke til at stå dette ræs igennem, for det er virkeligt et fantastisk ræs. Så har han den psykiske styrke til at fortælle skuespillerne lige nøjagtigt hvad han vil have, han kan dirigere et hold teknikere, altså få det hele til at fungere. Det er meget, og

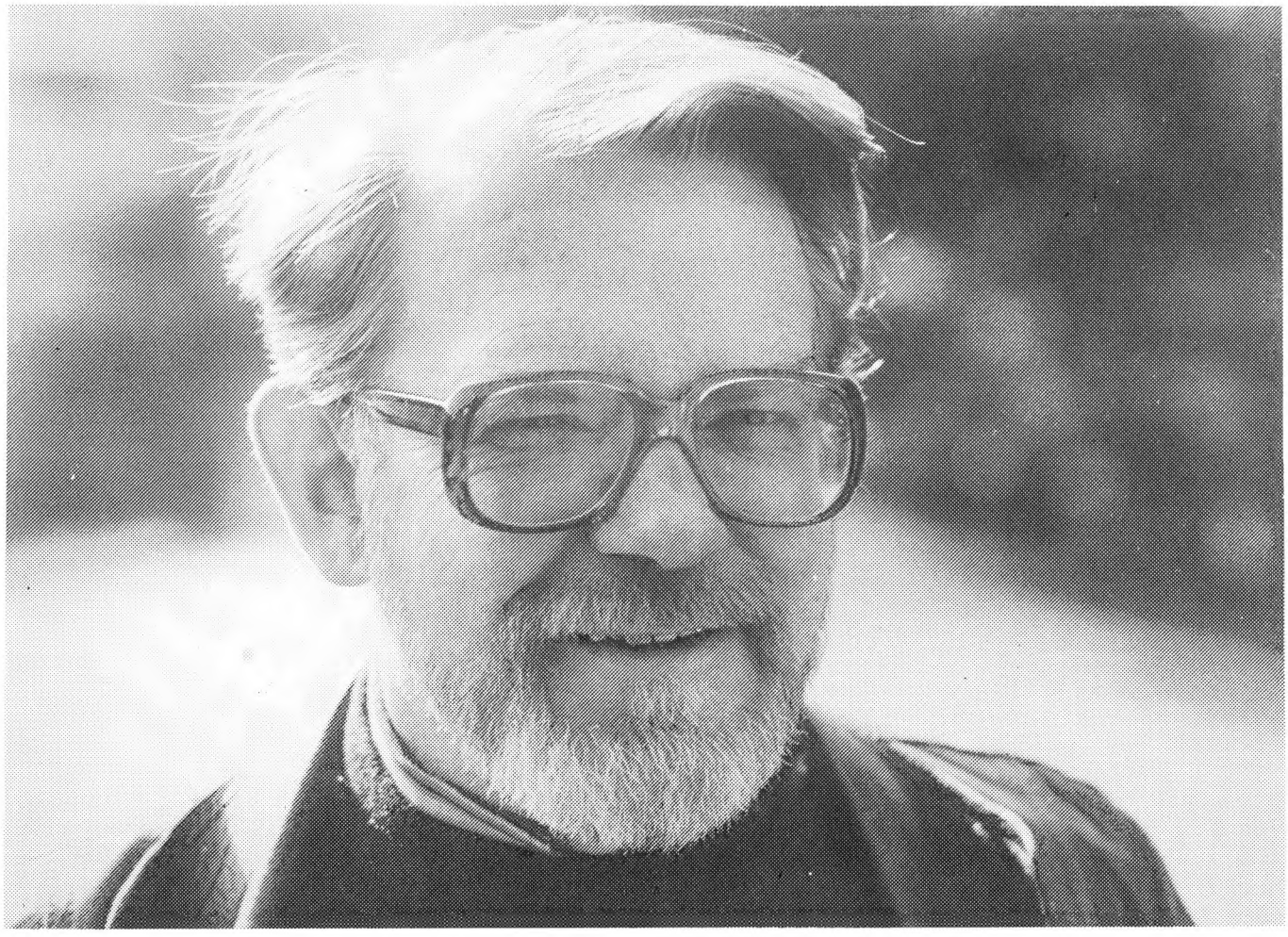

man bliver ikke instruktør - ihvertfald ingen god instruktør - uden at have disse egenskaber. Det er naturligt at man retter sig efter hvad han siger.

KS: Helt kontant ... hvad er din indsats bag en Olsenbandefilm?

HB: Nu arbejder jeg meget tæt sammen med Balling gennem hele processen. I manuskriptet er vi fifty-fifty vil jeg tro, idet jeg nu tager mig lidt mere at begrebet ACTION, hvilket er min specialitet. Det er jeg god til at finde på. Jeg er også god til at finde på brokker. Jeg skriver manuskriptet fra starten af, Balling skriver det bagefter. Han ligger en 15 sider efter mig og redigerer det jeg skriver og tilfører det sin egen stil. Han er bedre til dialog end jeg er, han kan udtrykke det bedre. Vi er enige om hvad der skal ske. Før vi går igang taler vi fantastisk meget om det, og sådan set er vi faktisk enige hele vejen igennem, han gør det bare bedre end jeg gør. Hvis jeg f.eks. skriver 225 sider, så skriver han det ned til 150 sider ... jeg lægger i mit arbejde alle mulighederne frem, han laver det som vi kalder en Fond, sådan en man koger kalvesuppe i, og jo mere benet bliver kogt, jo bedre bliver det. Hans nedskrivninger af mit store materiale indeholder alt det væsentlige. Og det foregår i Paris. Ikke på 14 dage, vi er blevet for gamle og behøver nu 3 uger. Det foregår dernede fordi det er et sted hvor vi ikke har andet at lave, vi kender ingen mennesker i Paris og ingen kender os. Så vi er uforstyrrede, vi har det samme hotel, hvor vi bliver forkælet, vi kan arbejde når det passer os, spise når det passer os - vi bestiller ikke andet end at tale om det her. Sidste gang vi var dernede medbragte vi ganske få ideer, og så kom det hele af sig selv. Fordi det skal komme. Vi har det der pres på os, at det skal være færdigt - skuespillerne er hyret osv.

KS: Du nævnte i starten en vis frygt for serieproduktion. Nu har i lavet 9 Olsenbandefilm ...

HB: Det viste sig efter at vi havde lavet den der REND MIG I REVOLUTIONEN, som vi faktisk regnede med at vi skulle have lavet flere af, at vi kom lidt i tvivl om hvad vi skulle gøre - og så fandt vi altså på at lave en Olsenbanden til. Det gjorde vi så, det blev OLSENBANDEN I JYLLAND, og det gik godt, der havde vi sådan for alvor fået fat på hvordan personerne skulle fungere. Så kørte det jo fint deruda', der var ingen grund til at sige stop - vi kunne netop se at personerne fungerede sådan, at vi kunne blive ved med at finde på. Men vi bliver heller ikke ved længere end nødvendigt. Vi laver kun en Olsenbanden hvis vi føler vi har en historie der kan bære.

KS: Var det ikke meningen at man ville stoppe serien på et tidspunkt?

HB: Vi lavede OLSENBANDENS SIDSTE BEDRIFTER, men det skulle ikke ta's så højtideligt.

KS: Der var meget presse på det dengang ...

HB: Ja, men det var ikke andet end avisgas. Vi havde bare lyst til at lade dem vinde for en gangs skyld. At lade dem få pengene og drage af. Ligesom give dem en slags finale, som på teatret - det blev den da så meget smukkere af, fordi den virkelig fik en slags konklusion. Men vi havde da ikke tænkt os at lægge af. Allerede på det tidspunkt da vi lavede den, vidste vi hvad de to næste skulle handle om.

Man har kun lavet tegneserien af økonomiske grunde

KS: Og nu er man fremme ved nummer 9 som havde premiere for et stykke tid siden, og nogenlunde samtidigt dukkede tegneserien frem - har I selv puslet med

den ide før?

HB: Der var snak om det på et tidspunkt hvor vi også diskuterede Olsenbanden i bogform, men jeg tror ikke rigtigt at det egner sig til litteratur. Det er trods alt film, og fortælles i det medium helt specielt. Jeg synes det var en god ide med OLSENBANDEN som tegneserie, fordi jeg selv er uhyre meget inspireret af tegneserier. Noget af det bedste jeg ved af er TINTIN, som jeg er meget begejstret for - specielt HERGE'S bipersoner. Jeg tror nok at det har betydet meget for min situation, for mange af de actionting som jeg går og finder på.

Det ligger sig meget op af TINTIN, fordi der operes i samme stil som vi gør, det der lidt eventyragtige.

KS: Men den actionprægede tegneserie er jo også specielt meget visuel ...

HB: Den er meget visuel og den lægger sig op ad filmen - der klippes på samme måde osv.

KS: I talte altså om tegneserier før Borgen og Frello kom igang?

HB: Ja, det gjorde vi.

KS: Men det blev altså Borgen og Frello der kom igang med projektet. Hvordan turde I hoppe ud i det med en tegner som Frello, som aldrig havde beskæftiget sig med tegneserier før?

HB: Nu var det Balling der kørte det der løb, og såvidt jeg ved så Balling nogle skitser fra Frello som blev accepteret. Frello fik så udleveret et filmmanuskript og en hel del billedmateriale.

KS: Er det noget I har bedt om - netop at få oversat en af Jeres film til tegneserie?

HB: Nej, vi bad ikke om det, men det var også lidt af et økonomisk spørgsmål. Hvis det kan give nogle penge er det jo godt. Man har ikke gjort dette af andre end økonomiske grunde. Det er også kommet som et spil. Hvis du vidste hvor mange mennesker der ringer til os og har fundet på en god ide om at lave dette eller hint, f.eks. en reklamefilm.

De synes at det er en genial ide, hvor vi synes lige modsat. Der er jo ikke grænser for hvad man kunne bruge dem til. F.eks. OLSENBANDEN SER RØDT, det var fordi der var noget med Tuborg (deres den røde!). Når den kan komme bag på alle Tuborgs vogne i 14 dage, så er det jo mægtigt. Men skal de til at reklamere for Tampax eller Guldbarrer - det er der sgu ikke meget ved.

KS: Da Frello så kom igang med arbejdet, havde i så nogen egentlig justits over hvad der skete?

HB: Det hele blev checket efter og godkendt af Balling, men ellers ikke - vi har jo ikke så megen forstand på det.

KS: Er du tilfreds med seriens figurtegning - f.eks. bipersonernes udseende?

HB: Altså - de tre hovedpersoners figurtegning er bibeholdt - men bipersonernes er uvæsentligt, det gør ikke noget at filmens bifigurer ikke er de samme figurer i tegneserien - absolut ingenting.

KS: Så kan man spørge sig selv når man sidder med det færdige produkt - kan det lade sig gøre?

HB: Den mister meget ved at kommee på tegneserie, det er klart. Ellers var der heller ingen grund til at lave filmene. I serien kan man ikke klippe på samme måde, ingen overraskelser, i serien kan man hele vejen igennem hurtigt overskue det næste træk - måske kunne serien også gøres overraskende hvis man f.eks. lod den udkomme hver uge og derved opbygge en slags forventningens spænding.

Den mister meget ved at komme på tegneserie

KS: Nu er du selv filmens actionmand - synes du der er action nok i tegneserien?

HB: Nej, det er der ikke. Men det er også et svært job at lægge lyd og store bevægelser i tegneserier.

KS: Er det så det værd at oversætte filmen til tegneserie?

HB: Det må du sgu ikke spørge om, det kan jeg slet ikke bedømme ...

KS: Er det god reklame for jer?

HB: Ja ... i tilfælde af at det er en god serie er det god reklame for os ... er serien dårlig siger folk: filmen var bedre. Og folk går jo ikke ind for at se filmen for vores skyld. De går ind og ser den hvis de har hørt at den er god.

KS: Åh ja, og så repræsenterer Olsenbanden vel noget ret specielt inden for dansk film?

HB: Dét er klart, derfor må vi også gøre os så meget mere umage - en succes, den forpligter.

KS: Men kan manusarbejdet ikke blive trivielt i en sådan serieproduktion?

HB: Næh, det bliver bare meget nemmere.

KS: Hvor stor indflydelse har skuespillerne selv haft på deres roller?

HB: De bliver kørt meget stramt af Balling, så indflydelsen er begrænset. Men de lægger selv deres eget talent til, og det er da også en del. Det er jo ikke hvem som helst der kan spille Olsenbanden. Det ser vi jo f.eks. i den norske udgave, som er blevet meget slappere end vores. Men der er ikke nogen improvisationer overhovedet - det hele står i manuskriptet.

KS: Det hele falder vel også lettere når man har lavet en 8-9 film i en serie?

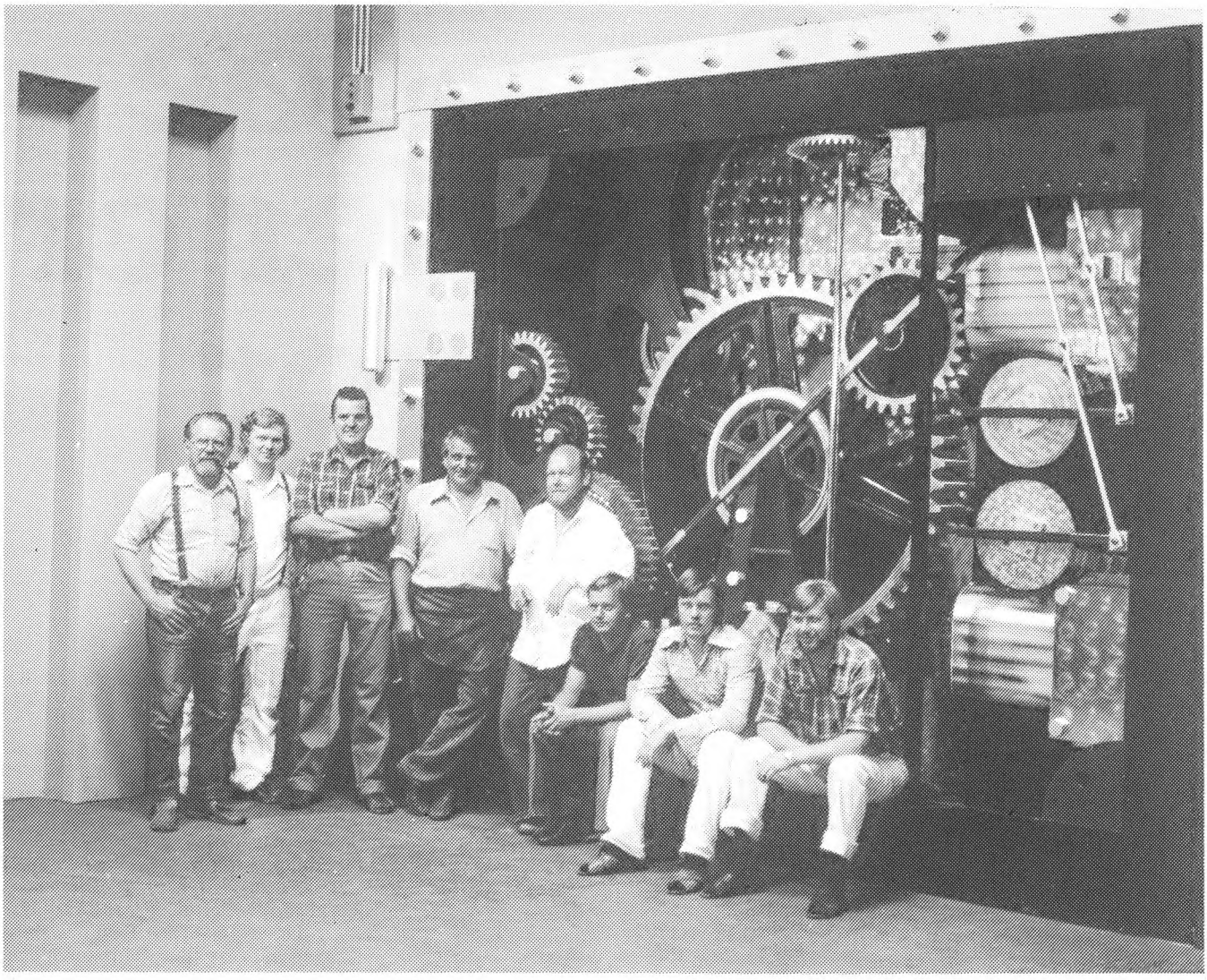

Medarbejdere på Olsenbanden-filmene med Henning Bahs yderst til venstre.

HB: Ja, de kender deres roller, vi kender dem - vi tager aldrig fejl af deres evner. Det er også det der er skuespillerens store force og kraft - at sætte sig ind i en rolle, og kunne spille den.

KS: Kan tegneserien have nogle fordele som filmen ikke har - også mere generelt betragtet?

HB: Ja, men så skal man digte om - det er det samme når man filmatiserer en roman. Det kræver også en vis omdigtning, fordi det er et skift fra et bestemt medium til et andet. Man skulle vel nok gå ligeså vidt i dette tilfælde også. Nu forsøger man istedet at lægge sig så tæt op af filmen som muligt, og den har sin egen stil. Serien burde også finde sin egen stil, men det er selvfølgelig et spørgsmål om publikum ville være tilfredse med det.

KS: Men kan serien ikke have det formål at den virker mere logisk end filmen?

HB: Jo, det er sikkert rigtigt. Man kan stoppe op i serien, men vi gør nu også meget i filmene, synes vi selv, for at forklare logikken. Lidt for meget endda er der nogen der synes. Men der har tegneserien da en stor fordel.

KS: Kunne serien have vundet noget ved li'som at være blevet gjort mere naturalistisk?

HB: Næppe - husk, det hele er igrunden noget pjat. Olsenbanden er et eventyr og en naturalistisk stil ville måske ha' gjort serien for realistisk og det bør den ikke være. Når serien bruger disse steriliserede personer, så er folk klar over at det er eventyr. Det er det samme med serier som TINTIN og ASTERIX. Realistiske baggrunde, men stadig med en vis distance.

KS: Bør der komme flere Olsenbanden - tegne seriealbums?

HB: Hvis folk er tilfredse med det er det da helt ok, og som tiden går sker der vel også en udvikling med serien selv. Serien bør udvikles så meget at den kan stå alene uden en særlig stor tilknytning til filmen.

KS: Frellos store problem var at tiden til at producere serien i var knap - har I også et stramt tidsskema hængende over hovedet?

HB: Ja, det har vi - et ret enormt tidspres endda, som vi specielt mærker på manuskriptstadiet. Kunne vi få det afviklet ordentligt, havde vi også større tid til selve filmarbejdet og forberedelserne, og kunne måske gøre det en hel del mere afslappet. Men så må det også siges at der laves mere når man arbejder under pres.

KS: Når I laver Olsenbanden, hvor lang tid går der fra den dag I får ideen til den ligger færdig?

HB: Fra det tidspunkt vi sætter os til skrivemaskinen til det tidspunkt den er færdig ... selve filmoptagelserne tager 10 uger - det er det mest normale - og inden dem starter vi en måned før. Og så skal filmen klippes sammen hvilket er et ret omfattende arbejde.

KS: Sluttelig, det eneste sted uden for Danmark Olsenbanden går virkelig godt er i Østlandene. Hvordan kan det gå til?

HB: De har ikke så meget at grine af i forvejen, så det må jo være derfor ...

Ove Sprogøe -tegneserier er dejligt fri for realisme

KS: En af de ting som gør en dansk skuespillers rolle forskellig fra den amerikanske er f.eks. at man herhjemme kan spille både film og teater, mens genrene i USA er ret skarpt opgrænsede.

OS: Ja, det er vistnok lidt af en overlevering at de i USA ikke spiller forskelligt, for jeg har lige været der, og lige talt med vores forfatter her, Mammet, som fortæller at hvis det sker at de filmer samtidigt, så er det noget med at de filmer fra 10-14, og så spiller teater om aftenen. Det kan altså godt gøres begge dele. Robert Duvall, som I formodentlig kender, spiller min rolle i det her stykke derovre, og han er vel nok decideret Hollywood-skuespiller, og blev altså lånt ud og tog også tilbage igen bagefter. Men de kan begge dele for det meste. Jeg tror næsten kun at jeg kan nævne John Wayne, som er født filmskuespiller. James Stewart havde stor succes ved teatret i London, og Henry Fonda er et af de bedste eksempler på at man kan dele sit liv mellem film og teater. Han ville altid spille en eller anden ting på Broadway og så filme.

Så er det ikke så adskilt som vi tror. Også svenske skuespillere har forklaret at selvfølgelig filmer de samtidigt med at de spiller teater. Men vi gør det mere udpræget her. Vi kan jo næsten risikere at ryge ind i radio om morgenen, film eller fjernsyn formiddag og eftermiddag og så teatret om aftenen.

KS: Er det noget godt?

OS: Formodentligt er det en fordel. Hvis man bor i et stort land og kører ind i en serie, som nu f.eks. Peter Falk har gjort (Colombo) - han kramper jo næsten for at komme med i nogle andre ting, så ville jeg tro at det næsten var dræbende, og at folk til sidst ville sige: Jamen, vi kan altså kun se den rolle i dig.

Vi andre får lov til at spille de mest mærkelige ting, selvom vi både er Egon og Larsen osv., men det er det lille lands fordel, at vi kan få lov til at komme ud af båsen.

KS: Du har været med til at lave mange slags film og teaterarter for den sags skyld også, og så har du efterhånden medvirket i omkring 130 - 140 danske spillefilm.

OS: Ja, det lægger vel deromkring, vil jeg tro - men der vil jeg sige, i starten da vi filmede, da gik alle film så godt fordi der ikke var TV, så på den tid kunne Dirch Passer og jeg godt risikere at vi skulle lave film to timer på ét atelier, og så skulle skynde os hen på et andet og lave film i to timer der. Dengang var det helt ligegyldigt at de altid stod og ventede på hinanden, for under alle omstændigheder gik filmen når den kom ud. Den går ikke mere, nu tør de næsten ikke gå igang med os i store roller uden at vi i hvert fald er prøvefri. Så vi ikke skal gå midt på dagen.

KS: Når du nu har medvirket i så meget og stadig gør det - stiller du nogle krav til det materiale du som skuespiller sættes til at bearbejde?

OS: Nej, det gør jeg faktisk ikke - jo, jeg stiller krav til at rollen skal være nogenlunde god, men for det meste tager jeg alle de udfordringer som kommer - det er også et af vores lille lands store fordele. Der kommer snart en ny dansk film op, hvor jeg spiller sådan et dumt svin af en ungdomshjemsforstander. Altså, manden ved ikke selv at han er et dumt svin, men i handlingen er han et dumt svin. Og der kunne man måske nok sige: Det må du passe på med at lave sådan noget her, men så er det igen udfordringen som ligger i det. Og dem tager jeg i den række som de kommer.

KS: Du har lavet mange film, og må derfor også have arbejdet sammen med fantastisk mange mennesker. Er der nogen du har været specielt glad for at arbejde sammen med.

OS: Ja, vores team i Olsenbanden har været særdeles vellykket - det er meget svært at være seriefolk i ni år. Rundt omkring i den store verden kommer skuespillere meget ofte til at hade hinanden, det hører man da tit en masse om, når de ryger ind i store serier, men det er altså gået fint her.

Så var jeg meget glad før i tiden for samarbejdet med Dirch og Kjeld Petersen, som jeg samarbejdede med i mange år. Kjeld P. især var meget inspirerende at arbejde sammen med. Men igen - det lille land - vi kender næsten hinanden allesammen, fra alle arbejdspladserne, »arterne«. Nu er jeg meget sjældent på radio efterhånden, fordi jeg ikke har tid, men man ramler ind i hinanden på en eller anden måde, så man har næsten spillet sammen med de fleste.

KS: Er miljøet på en eller anden måde sammenspist?

OS: Det tror man, men det er jo ikke bare p.gr. af vore blå øjne at de henter os frem.

KS: Men også før Olsenbanden var der serier - også produceret af Nordisk Filmkompagni?

OS: Ja, der var Frede-filmene, hvor jeg også deltog, og endnu længere tilbage filmene om Poeten og Lillemor, som der kom tre af.

KS: Og ind imellem disse nogle små afbrydelser - som f.eks. Rend Mig I Revo-

lutionen ...

OS: Historien med Anthonsen var et forsøg på at bryde Olsenbandefilmrækken, men det gik ikke så godt. Det blev desværre to film i en film, hvor den ene halvdel dog var vældig skæg.

Men det er jo logisk at når man pludselig ramler ind i en serie som Poeten og Lillemor, så bliver man der de tre sæsoner hvor de bliver lavet - og så bagefter Frede-filmene, som så slår så voldsomt an, specielt den første Frede-film slog helt enormt an. Så kommer ideen om at lave en film med de tre - hvilket altså blev til Olsenbanden, og der var jo ingen der havde anet at den skulle blive til ni. Så ved et rent tilfælde har man jo næsten været på Nordisk alle de somre der har været.

KS: Så er der ikke at forglemme også Huset på Christianshavn ...

OS: Som også er en Nordisk ting, hvilken der er kommet en 80 - 90 afsnit af. 6 nye blev lavet i foråret og så er det slut.

KS: Der havde du jo figuren Larsen -

OS: Ja, og det er - jeg vil ikke kalde det held - for selvfølgelig er det Erik Balling som regner med at han kan bruge mig, men det er held at man ramler ind i 90 afsnit. Vi troede at det var 6, og så var den spøg over.

KS: Du er vel nok mest kendt i øjeblikket som Egon - hjernen i Olsenbanden - adskiller Olsenbanden sig som lystspil fra mange af de andre lystspil du har medvirket i igennem tiderne?

OS: Ja, nu synes jeg nok at selve historierne og fortællingen i Olsenbanden i forvejen, fra Erik Ballings side - er lagt på et ekstraordinært højt niveau.

Den første film i serien lavede vi endda ret tegneserieagtig - med udgangspunkt i nogle meget stive og sterile figurer. Og det lykkedes åbenbart, folk kunne jo lide det. Men efterhånden er figurene så blevet blødet mere og mere op, og gjort mere menneskelige. Men man må nok sige at Balling med Olsenbanden har sat en meget høj standard på komedier som bliver svær at tangere. Han forlanger det bedste og det yderste af teknikken og skuespillerne.

KS: Hvad er dit forhold til disse marathonroller, som Egon og Larsen er?

OS: Vi når næsten ikke at tænke på det, før sådan hen ad vejen - nu siger du 90, og så siger man »tak skal du have« - jeg mødte for nyligt to små piger på Strøget, og de kunne slet ikke forstå at jeg skulle andre steder hen end hen at lave Huset på Christianshavn. For jeg var jo fuldstændig Larsen for dem. Så er det man opdager hvor meget det betyder.

KS: Bliver opgaverne lettere eller svære ved en serieproduktion?

OS: De bliver lettere, men de bliver næsten aldrig rutine, fordi så er man klar over at det går galt. Men selvfølgelig skal jeg ikke kæmpe med hvem Egon er længere, men kan hellige mig de nye situationer. Den hjælp er der, også med Larsen. Men der ligger vel også tegneserieaspekter i enhver serieproduktion, der ligger også en oplagt tegneserie i en serie som Huset på Christianshavn, det må man godtnok ikke for fjernsynet, men ideen er da oplagt.

KS: Men ideen at udnytte f.eks. Olsenbanden til andet end film er vel også oplagt og til en vis grad vel også udnyttet - f.eks. ved reklame.

OS: Åh ja, Tuborgreklamen og disse energisparefilm til tv, som var deciderede bestillinger - det lykkedes vist også meget godt.

KS: Var der ikke også noget omkring Superfoss?

OS: Jo, men det var ikke reklamefilm, det var noget rent internt. Den blev brugt til fremvisning for forhandlere, som en slags varefremstød i disse sparetider, og den blev vist også meget sjov endda.

Det er det gode ved Balling når han får sådan en opgave - så siger han, at det kan ikke nytte noget at vi sjusker - for så er det jo dårlig reklame for Olsenbanden. ▷

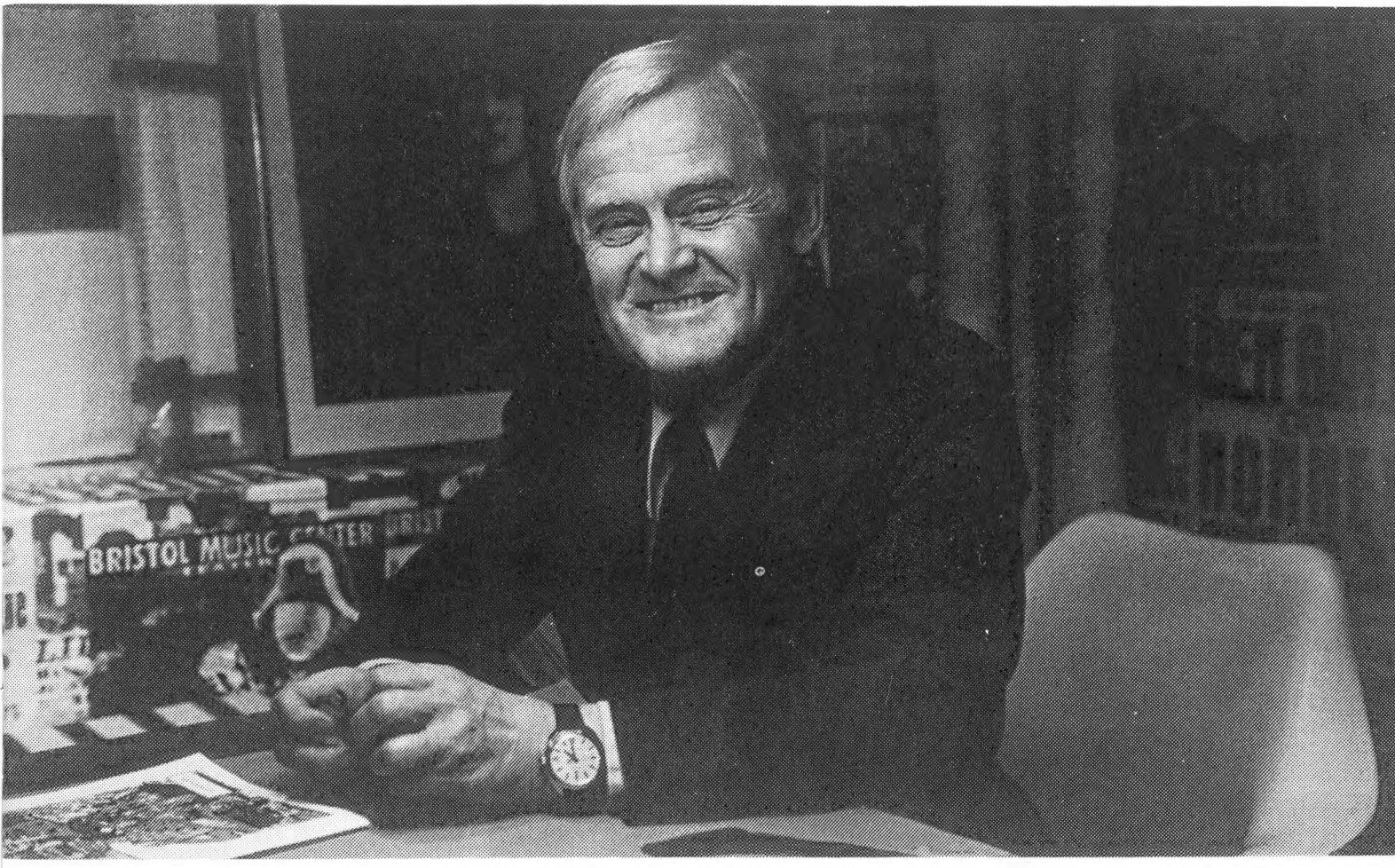

KS: Tror du at de figurer som filmen nu har udviklet virkelig er så visuelle at man kan oversætte dem til et helt nyt medie, som tegneserien er?

OS: Vi har da bl.a. flere gange pjattet og spøgt med at ville lave en musical på teatret, fordi der sikkert ingen tvivl er om, at folks reaktion ville være: »gud, kan han også se dem levende nu«?

Men det skal næsten helst ses på film. Alle de mange ting der sker vil næsten kun kunne klares på et stort lærred vil jeg mene. og det er formodentligt også der at tegneserien ikke giver de samme oplevelser og indtryk som filmen har gjort. Serien når ikke at ramme på samme måde som filmen.

Derimod mange andre store tegneserier, dem kender vi kun som serier, så når de er færdige kan vi selv digte videre på dem.

KS: Det samme med romanforlægget der bliver til film -

OS: Ja, det er altid farligt. Man kan næsten altid gå fra biografen og sige at bogen var bedre, for ved læsningen arbejder fantasien med. Jeg kan huske min barndom med »Willy På Eventyr«, som gik i Familiejournalen hver uge. Der var vi jo ved at dø af spænding, og vi digtede kæmpehistorier på de der små ugentlige afsnit.

KS: Der er også spørgsmålet om realisme. Serie- og tegnefilm opererer med et på det nærmeste ubegrænset univers, hvorimod spillefilmen nødvendigvis må indeholde en form for realisme.

OS: Ja, vi har tit været højtflyvende, men realisme er der selvfølgelig hele tiden, og det er tegneserier jo dejligt fri for.

KS: Hvad tror du egentlig der er grunden til Olsenbandens enorme popularitet?

OS: Jeg tror at mennesker, det har vi i hvert fald altid koketeret lidt med, ser en person i de tre hovedfigurer - den ene der er lidt generт, den anden der er fanden i voldsk og så ham den der lidt fjumrede. På en eller anden måde bliver det tre sider af et menneske, og alle mennesker vil kunne identificere sig med os, og være stolt over at vi gennemfører et kup til 100 milliarder eller hvor meget det nu er.

KS: Foregår der også en ren legemlig identifikation når du møder folk. Er du også Egon på gaden?

OS: Ja, nu er det Egon for øjeblikket, p.gr. af at Olsenbanden er fremme i rampelyset.

Nu kom jeg gående med billede under armen, og folk kom hen og spurgte: »ih, har du stjålet det?«

KS: Og populær er serien også i østlandene -

OS: Ja, og det forstår man jo ikke. Man ville jo netop tro at serien kun ville kunne gå i vesten fordi vores land er langt mere europæisk, men sådan er det nu bare ikke. Jeg har lige været afsted til nogle større interviews til nogle store filmblade

og satiriske tidsskrifter i Østlandene, og de fortalte: »skulle I dukke op her ville I vælte byen«. De syntes vel nok at vores humor og gags er sjove og afslappede, vi træder ikke nogen ideologisk over tæerne, ramler ikke ind i noget prekært. Og for det meste er vi jo ude på at snyde storkapitalen herhjemme, og det er vel det de kan ta'.

KS: Vi snakkede i starten om USA, og drog nogle sammenligninger. Popularitet i USA er også noget helt specielt, med masser af tumulter hvorend stjernen viser sig offentligt.

OS: Ja, de har vel næsten livvagter allesammen, og ved vel dårligt nok selv hvad der sker. Tænk bare på Elvis, som på det nærmeste døde af at være et stort navn. Til sidst anede han vel knap nok hvem han var. Sådan noget oplever vi ikke herhjemme, alt det krukkeri kender vi slet ikke til. Jeg vil tro at en mand som Arthur Jensen, de sidste mange år har afstedkommet mindre opløb når han har vist sig på gaden som Meyer, men ikke når han har været privat.

KS: Er disse danske forhold en fordel for skuespillerne?

OS: Ja, jeg vil mene at det er en fordel, fordi - hvis vi nu bliver ved Elvis - det må være uhyggeligt for en dreng, der virkelig kommer og laver oprør, synger sig til et oprør, og så efterhånden bliver kvalt så han knapt nok aner hvem han er. Det kan aldrig være godt.

KS: Dit forhold til Egon - kender du ham efterhånden?

OS: Ja da, og når vi nu har taget et udgangspunkt for denne diskussion i tegne seriemediet, så er det jo skægt at se på figurernes udvikling. I starten var figurerne mere stive. Egon var ret sminket. Han havde større og mørkere barkenbarter, var lidt mere alfonsagtig. Fyrene havde piger på, og Egon var sådan den store mand som alle så op til og tilbad. Men det fandt vi ud af ikke kunne bære i længden, så ville det hele stivne i en tegneserieform, og det dør sommetider på lærredet. Jeg kan huske da man filmatiserede tegneserien Barbarella, det blev vist heller ikke nogen udpræget succes, det er altså relativt svært at gå den anden vej. For der er tegneserien pludselig suveræn - f.eks. som i Superman - han kan flyve når det passer ham osv.

KS: Du antydede en udvikling efter de første Bande-film?

OS: Ja, allerede ved nummer to blev vi bange og sagde: »Hov, nu stivner vi vist«. Så gik vi sammen med Balling på opdagelse i rollerne, for at prøve at gøre dem mere menneskelige, hvilket vi har prøvet på at udvikle fra gang til gang, ved at lade som om at vi slet ikke kunne huske figuren hvergang vi startede på en frisk.

KS: Men har figurernes karakter ændret sig væsentligt?

OS: Nej, det tror jeg ikke - nu koketerer Balling jo med at vi er ved at blive gamle - Egon bliver mere forkalket, Kjeld mere borgerlig og Benny mere røvet, men mønsteret er det samme hele tiden.

KS: Har du selv været med til at forme din rolle som Egon?

OS: Nu foregår det på en lidt speciel måde når vi filmer for Nordisk. Der sker det at vi en dag bliver kaldt derud, og så snakker vi sådan lidt om rollen, og går ned på deres store lager af tøj. Sådan li'så stille bygger vi rollen op, altså bygger først den ydre ramme af rollen op, og har dermed en god basis at bygge videre på.

KS: Men hvormeget plads gives der skuespilleren foran kameraet?

OS: Selvfølgelig foregår der en vekselvirkning, en skuespiller vil gerne give sit bud også, men jeg vil nu nærmere kalde det en dialog med Balling. Han skal jo passe det hele ind i en stil. Vi skuespillere får jo også udleveret rollehæfter som vi studerer, og man kan da godt, når man sidder med dette rollehæfte derhjemme, li'som aftale med sig selv at sådan og sådan skal man optræde i den scene. Men så bliver man også at dekorationerne og instruktørens ønsker er stik modsat ens egne planlægning.

KS: Er Olsenbanden de bedste film du har været med til at lave?

OS: Ja, det er vel nok dem med det højeste niveau. I gamle dage, da alle film gik godt, var der også en vis charme i at lave dem og medvirke i dem, men den stramning det har fået nu, p.gr. af den hårde konkurrence fra fjernsyn, har da været en kæmpeoplevelse, og vi ryster da også før premiererne for at få at vide: Nej, nu skulle I altså ha' holdt op.

KS: Hvor lang tid tror du Olsenbanden kan fortsætte?

OS: Ærligt talt så aner jeg det ikke, men efter de sidste anmeldelser kommer der vel nok en nummer ti, og så får vi jo se. Men det er da fantastisk nok i øjeblikket, at standarden virkelig kan holdes så høj. Og gejsten holdes stadig oppe, hvilket er meget væsentligt. Hvis en tegner mener at han kan sit arbejde på fingerspidsen, så mister han mange gange gejsten og den store inspiration i sit arbejde - og så dør hans serie.

Kravet i Olsenbanden vil altid ligge, først og fremmest da, i en god historie, og rent automatisk vil det vel blive et problem på et tidspunkt for Bahs og Balling at vende op og ned på disse kort, som de har sat sig til at spille med.

KS: Synes du selv, det ville være synd at slå Egon ihjel nu?

OS: Så længe det er godt, kan han leve - men taber vi gnisten bør vi holde op, hvilket vi da også prøver på at efterleve. I øvrigt vil filmene jo blive ved med at leve, de vil meget sikkert vende bøtten hver sommer.

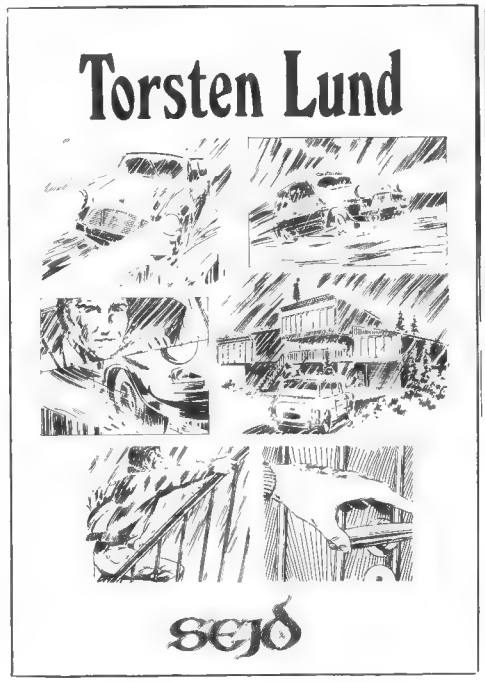

LÆS OGSÅ OM "GNUFF" SOM ARBEJDSLØS DRAGE I SEJD JULE-NR 12: "TORSTEN LUND"
UDKOMMER I DECEMBER
36 SIDER, KR. 10,85
KAN HURTIGST FÅS GENNEM
"PEGASUS", BLÅGÅRDSGADE 3
DK-2200 KØBENHAVN N
POSTGIRO 9301194 VED BESTILLINGER
ISBN 87 87654 18 0

Otto Frello -sådan lavede jeg serien

KS: Hvem er Otto Frello i grunden?

OF: Han er 53 år, født i Vestjylland, og kom til København i 1948 for at gå på tegneskole. En overgang læste jeg kunsthistorie ved Universitetet. Jeg har undervist i alle tænkelige tegnefag i 17 år ved Akademiet for fri og merkantil kunst, som godt nok ikke eksisterer længere - jeg var iøvrigt også i en periode på 5 år forstander for denne skole, der havde 500 elever. Så har jeg tegnet håndbøger for Politikens forlag igennem 10 år, og har bl.a. også udstillet malerier på kunstnernes efterårsudstilling.

KS: Olsenbanden er din debut som serietegner - hvad er dit forhold til tegneserier, og har du overhovedet arbejdet med begrebet før?

OF: Jeg har kun haft det forhold til emnet, at det har interesseret mig, for som professionel tegner kan man ikke komme uden om tegneserier, man studser jo når man får et hæfte med hundredevis af tegninger stukket ud. D.v.s. man kan som tegner ikke undgå at interessere sig for begrebet, fordi det er et led i ens fag. Derimod har jeg aldrig selv lavet tegnese-

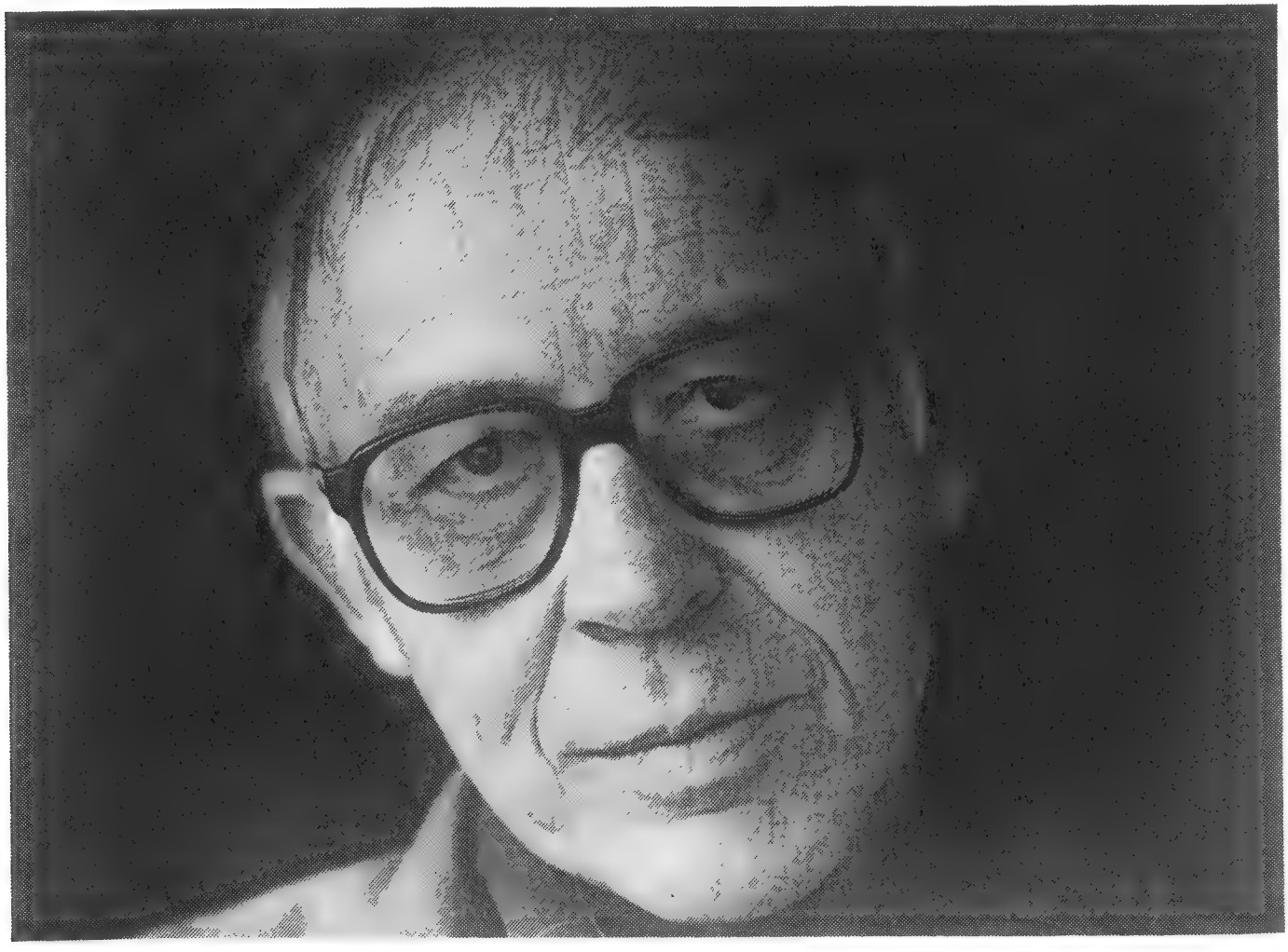

Altså Egon - fordi du ikke rigtig er dig selv kunne du godt spise den dejlige sagosuppe.
Og tænk - så blir pengene væk på en badeanstalt. I ku lissa godt ha smidt dem i vandet.
Men jeg har bestilt laks og waldorff-salat - og selskabstøjet skal betales. Og der er virkelig ikke mange dage til den konfirmation
Jamen Yvonne - det er jo dyrt - og pengene er væk.
Det kan jeg virkelig ikke tage mig af. - Det må I finde ud af!
Du Benny - hvad gør vi? Hvad gør vi dog - Benny?
Jae - hvordan gør man? Du Egon - EGON!! - Han er helt stum...
Åh nej - jeg torsk! Jeg har det - vi klarer det!
Ja Benny, godt Benny - er det svært?
Jeg ved hvor der står et gammelt pengeskab fra Franz Jäger i Berlin - noget gammelt bras - lige til at gå til.
Er det rigtigt, Benny - hvor er det?
Og så er der døren - den åbner du med diamanten. Og Franz Jäger - den ordner jeg med boremaskinen.
Så sku' det hele være timet og tilrettelagt. Du Egon - stik mig lige en bajer - Egon - EGON!
© BORGEN, COPENHAGEN

rier ... d.v.s. nu når sandheden skal frem, så har jeg engang for 20 år siden været oppe hos en der hedder Per Carlsen i Købmagergade, og der havde jeg sådan nogle strips med, som handlede om en lille morsom mand. Jeg syntes selv at den var forfærdelig morsom, og det syntes Per Carlsen da også - sagde han ihvertfald meget venligt - han kunne bare ikke bruge den. Så kan man nu bagefter sige til sig selv: »hvorfor gik du så ikke hjem og arbejdede videre og gjorde et nyt forsøg?«. Men så opgav man bare og sagde til sig selv at tegneserier det er nok ikke noget for dig. Og så gik man bare hjem og lavede noget andet.

KS: Hvordan kom du i kontakt med Borgens forlag?

OF: Jeg havde været deroppe - de havde set nogle af mine bogillustrationer, og vi havde snakket sådan frem og tilbage om lidt forskelligt, bl.a. børnebøger - men så var det at Ole Thestrup, Borgens forlag, en aften havde været i Biografen og set Olsenbanden, og så kontaktede han mig da projektet så ud til at kunne bære. Altså, sammensatte sin egen ide med Olsenbanden som tegneserie med denne Frello han havde truffet forud ... for det kunne jo være at han også kunne lave tegneserier.

Jeg tænkte umiddelbart at det kunne jeg ikke, for umiddelbart ligger det meget langt fra mine øvrige tegninger, og det er et spørgsmål om det endelige resultat ikke også tydeligt bærer præg af dette. Jeg synes at det tydeligt fremgår af det færdige resultat at det er lavet af en mand, som først skal til at sætte sig ind i tegneseriens helt specielle univers.

Men, når jeg så gjorde det alligevel, så var det fordi at der lå en stor udfordring i det - det at lave et 4-farvet album, det syntes jeg var en ejendommelig tanke. For hvem gør det?

KS: Hvordan kørte du så løbet da Borgen gav dig et tilsagn om at nu kunne du godt gå igang?

OF: Tjah, det hele kostede en hel del overvejelser.

Skulle jeg holde mig nøje til filmens historie, kogt ned til 48 sider?

Skulle historien hellere blot have en løs tilknytning til filmen og iøvrigt leve på tegneseriens betingelser?

Det blev film-manuskriptets hændelser, der blev til tegneserie. Nogle kritikere syntes det var en kedelig løsning - de har muligvis ret.

Skulle personerne overhovedet ligne de kendte skuespillere, eller skulle jeg digte nogle »tegneserietyper«?

Det blev et forsøg på, at gøre Kjeld og Benny og Egon til tegneserieagtige karikatur. Bedømt fra tegneseriekunstens platform var det sikkert helt forkert, og for mig var det en stor belastning. Men hvad sker der med den Olsen-Bande fan, der får en tegneserie med et Olsen-Bande motiv i hånden og så møder helt andre personer end dem, han elsker på forhånd?

Er det overhovedet en god ide at overføre en vellykket historie fra dens medium til et andet, når der er tale om to billedmedier. Når man filmatiserer en bog så tager man en læseoplevelse og gør den til en billed- og lydoplevelse, og det kan blive et lykkeligt skridt at tage. Når man gør tegnefilmen Anders And til en tegneserie, så er det den samme billedverden i to versioner. Når man går den anden vej og gør Tintin, Lucky Luke, Asterix og Smølferne til tegnefilm, så er det også et lille kort skridt, og man føler sig hjemme i den kendte billedverden. Der var kun et lille hop fra det at læse talebobler og til det at høre stemmen fra lærredet. Før så man fartstreger i albummet og oplevede en slags bevægelse. Nu så man så den rigtige bevægelse på filmen, men det var nøjagtig den samme Obelix, som ham i hæftet. Men Olsen-banden kendte man fra billeder og så skal man pludselig se dem i en helt anden slags billeder. Det kan sikkert irritere at det ligner det, man kendte, og alligevel ikke ligner. Enten ligner det ikke godt nok eller det ligner for meget, og begge dele er lige galt. Iøvrigt har jeg engang set en tegneserie gjort til realfilm (modsat tegnefilm) nemlig Tintin, der engang i halvtredserne gik i de københavnske biografer indspillet med rigtige skuespillere. Dengang kendte jeg kun Tintin fra små striber i en eller anden avis, og da jeg derfor ikke havde noget rigtigt forhold til serien, blev jeg ikke irriteret over dette mediespring. Det kunne iøvrigt være interessant at vide, om der kun blev indspillet denne ene film? Hvad det franske og belgiske publikum sagde til, at se helten som skuespiller og hvorfor der eventuelt kun blev indspillet en enkelt film. Kunne det være fordi det ik-

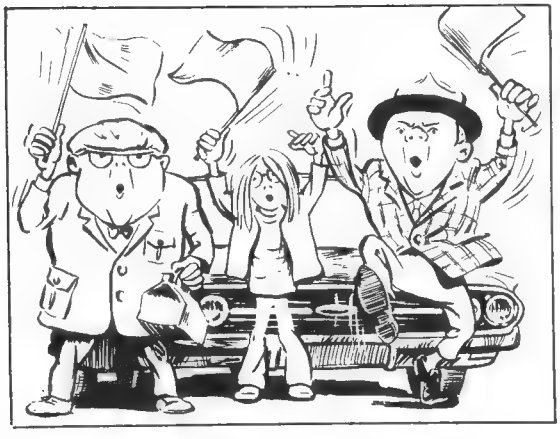

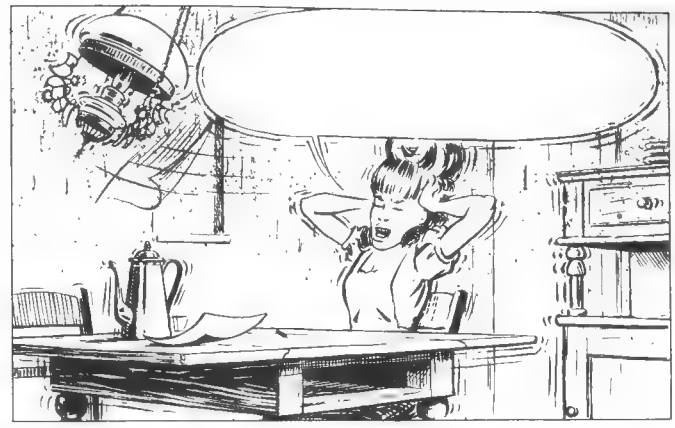

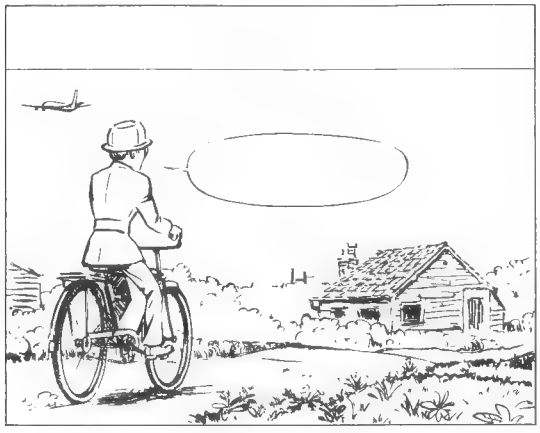

ke rigtig er lykken at skulle genopleve en tidligere billedoplevelse i en slags forklædning.

Den, der aldrig har set en Olsen-Bande film, skulle egentlig have haft historien fortalt med helt andre tegneserietyper. Og han ville jo ikke savne de ansigter, han ikke i forvejen kendte.

Den, der før har set filmene skulle egentlig også have set nogle andre væsener, det ville have fornyet oplevelsen. Men så ville det på en måde ikke rigtig være Olsen-Banden, som jo hviler på en lille flok fremragende skuespilleres pudseløjerlige fremtoninger. Konflikten i en sådan opgave er ikke til at løbe fra.

Efter at jeg har løst opgaven aner jeg ikke, om den overhovedet kan løses. Min løsning er måske lige nøjagtig den, man ikke skulle vælge.

Men der kan jo ske det, at albummet bare bliver købt, - at køberen bare læser det og morer sig over historien - og ih se, tænk, det ligner jo Ove Sprogøe, det var da skægt, ja - Olsen-Banden er nu skidego. Og så kunne der ske det, at der var grundlag for at lave det næste hæfte. Man kunne prøve en anden tegner, men hvis man spørger mig, så ville jeg nok gøre det engang til. I så tilfælde ville jeg stadig ikke vide, hvordan man egentlig gør sådan noget, men givet er det, at et sådant hæfte nummer to ville blive anderledes - Og så siger jeg ligesom kunstmaleren: mit næste værk bliver selvfølgelig meget meget bedre.

KS: Din aktuelle arbejdsmetode da du nu skulle udarbejde serien?

Jeg kan godt lide at køre bil, men jeg er ligeglad med, hvordan man laver en bil. Den, der er optaget af tegneseriemediet kan være ganske ligeglad med, hvordan et sådant album fremstilles. Følgende har derfor kun interesse for tegneserietegnere, og dem er der jo også så mange af:

Først ser jeg filmen og får udleveret filmmanuskriptet.

Albummet er på 48 sider. Side 1 er et titelblad med en vignet. Side 2 er en venstre side, og bruges til kolofonen, altså en kort oplysning om copyright og trykkested. Altså begynder historien på side 3. D.v.s. at det hele skal fylde 46 sider. Eller et andet multiplum af 16 minus de to første sider.

Nu kommer der 8 faser i arbejdsgangen:

1. Fordeling af historien på 46 sider.
Man skriver hele historien i 46 felter så man kan læse, hvad der skal foregå på hver enkelt side.

2. Fordeling af billeder
I et hæfte tegnes hele handlingen meget løst og hurtigt billede for billede og fremfor alt skrives alle tekster i løst skitserede talebobler, da taleboblerne jo afgør, hvormeget plads der overhovedet bliver til tegningen.

3. »Kunde lay-out«
Man laver sig et hæfte i naturlig størrelse og tegner pænt med blyant alle 46 sider færdige. Her gælder det selve kompositionen af billederne, fastlæggelse af alle bevægelser, lydordseffekter, fordeling af store og små billeder etc. kort sagt hele beslutningen om, hvordan netop dette album skal fremtræde. Dette hæfte svarer omtrent til det, reklametegneren kalder et kunde-lay-out, altså det, som skal præsenteres for den kunde, der skal købe det færdige arbejde. Derfor skal det kunne læses som det færdige hæfte, og skriften i taleboblerne kan f.eks. skrives på maskine.

Dette kunde lay-out overgives så til forlaget og hvem, der ellers skal tage stilling til, om hæftet nu kan færdigtegnes.

Et sådant »kunde lay-out« sammen med et par farvelagte rentegninger ville almindeligvis være tilstrækkeligt til at præsentere en helt ny tegneserie.

4. Færdigtegning i originalstørrelse
Originaltegningerne kan tegnes i overstørrelse. F.eks. kan sidernes kantlængde være to gange eller halvanden gange det færdigtrykte hæftes.

Derved opnår man den fordel, at detaillerne kan gøres mere præcise. Det hele bliver jo formindsket af reproduktionsfolkene.

Denne færdigtegning kunne forsåvidt udføres på rigtigt tegnepapir og trækkes

op med tusch så det var selve rentegningen, man nu udførte. Det har sine ubehageligheder at tegne med tusch på en blyantstegning, derfor foretrækker jeg i stedet at tegne billederne på skitsepapir og så indføre endnu en fase, nemlig

5. Rentegning til reproduktion
Ovenpå færdigtegningen lægger man et stykke kraftigt kalkerpapir, så man ser den færdige blyantstegning nedenunder. På kalkerpapiret tegner man så med tusch hele hæftet færdigt, klar til at reproducere og trykke. Jeg tegnede Olsen-Banden med spidse pensler. Andre ville sikkert bruge penne. Jeg bruger for flere hundrede kroner pensler til et sådant hæfte.

Taleboblerne kan man med fordel foreløbig tegne med en svag blyantsstreg indtil skriften er sat på. Dernæst tegner man boblerne med tusch, så de slutter sig passende omkring skriften.

6. Farvelægning på fotokopi
Jeg farvelægger ikke selv et sådant album. Det gør trykkeriet i Belgien rent teknisk. Men de skal have noget at lave farverne efter. Derfor leverer man en farveskitse sammen med rentegningen. Man kan f.eks. tage en fotokopi af hver side, og så maler man denne fotokopi med temperafarve (dækkende vandfarve).

7. Lydord og skilte på cellofanpapir
Tænk, om hæftet skulle trykkes på et fremmed sprog. Så skulle alt, hvad der hedder skilte oversættes. Der kan ikke engang stå telefon på en telefonbox. Og lydord som BUM og AV hedder noget andet på udenlandsk. Derfor er alle lydord og skilte sorte bogstaver. Jeg tegner dem for sig på klart cellofanpapir og lægger dem ovenpå rentegningen. Der skal selvfølgelig være nogle pasmærker, så man ved, hvor de skal ligge. Hvis hæftet skal oversættes, har man på cellofanen alt det, som skal skiftes ud.

8. Skrift i talebobler
En skrifttegner kan nu skrive teksten i taleboblerne. Det kan gøres direkte på rentegningen eller eventuelt på papirlapper, som klæbes på tegningen. Skrifttegneren kan f.eks. tage hele teksten fra »kunde lay-outet«. Så kan tegneren få rentegningen tilbage, læse korrektur på skriften og tegne taleboblernes konturstreg færdig. Jeg tegner selv lydord og skilte, men ikke skriften i boblerne.

Nu er arbejdet for så vidt færdigt, og rentegning med skrift og cellofan samt farveskitsen sendes til trykkeriet. Nogle uger eller måneder efter kommer der et prøvetryk. Nogle farver passer til mine farveskitser, andre er fuldstændig forkerte. På Olsen-Banden skiftede alle de grå hatte pludselig farve midt i hæftet. Yvonne fik pludselig en anden rød farve på kjolen. Pigen med den hvide pels havde fået kulørt pels etc. etc. Andre steder laver trykkeriet til gengæld en morsom fortoning som er bedre end min skitse. Man skriver så sine rettelser på prøvetrykket og sender det tilbage til trykkeriet. Før trykningen begynder, kommer der endnu en prøve til endelig accept.

Når et sådant album trykkes i udlandet løber man den risiko, at der byttes om på et par sider, - de kan jo ikke læse dansk og følge handlingen.

Derfor er tydelig nummerering af siderne livsfarlig nødvendig. Hvis hele oplaget kommer færdigtrykt og et par sider er byttet om, så vil hele bunken passende kunne anbringes i en af de containere til byggeaffald, som der er så mange af langs fortovene.

Ja - sådan laver jeg nu en tegneserie. Hver tegner har sikkert sin metode. Hvis nogen har lyst til at fremstille en serie ønsker jeg dem en god fornøjelse. Men husk, en forudsætning er, at man skal præstere en kombination af omhu med enkeltheder og stor hurtighed.

KS: Kan du sidde og filosofere over tegnerens rolle i et lille land som Danmark - totalt blottet for dansk Seriekultur?

Når man hører »skrøner« om, at Hergé sidder med en stab af vellønnede tegnere og bruger masser af tid på at brodere et album færdig, koste hvad det skal, så må en enlig dansk tegner ryste på hovedet. Både for forlaget og for tegneren er der hos os tale om ganske anderledes jernhårde vilkår.

Fremstillingen af et sådant album må bygge på tidsstudier. Omkostningerne i Danmark er både for tegner og forlag så store, at man kun kan anvende ganske kort tid på fremstillingen. Enten tegner man lynhurtigt, eller også lader man helt være.

Det er ubehageligt at skulle sætte krydser på kalenderen og vide, at dersom tidsfristen ikke overholdes, så er toget kørt. Drømmen om at kunne få lov til engang at lave en tegneserie, hvor man kan kæle med den fine detaille, den kan man godt pakke ned. Hvis nogen gerne vil vide, hvordan man tegner en tegneserie, så er den første betingelse: Hurtighed, frem for alt hurtighed.

Hvis man fik chancen til at træne og atter træne i hurtighed og præcision, altså simpelthen fik opgaver og atter opgaver, der skulle være rigt detaillerede og skulle foreligge til bestemte terminer, så vil jeg ikke se bort fra, at man kunne trænes op til en høj produktion af høj kvalitet. Men det er hårdt og det er dødsenskedsommeligt. Man sidder hele dagen og aftenen med samt lørdag og søndag med en lille spids pensel eller pen. Det er lammende for øjnene at tegne med sort på hvidt papir time efter time. Så tager man solbriller på for ikke at skade synet. Hen på eftermiddagen er man fortumlet af den situation, at øjnene i stor hast skal registrere nye enkeltheder og at man ikke kan tænke på andre ting. Den store hastighed, hvormed produktionen skal ske, går ud over selve det kreative. Det kræver ro i sindet at skulle tage beslutning om variation af kompositioner, at skulle vælge bevægelsesretninger, at skulle variere nærbillede med totalbillede, perspektivbillede med silhuet osv. Det kræver koncentration at holde fast på historien og være på vagt overfor dette, at man måske får handlingen fortalt for kompliceret på den ene side og for forenklet på den næste side. Men denne ro skal man tilkæmpe sig med magt for idag skal man nå så og så mange sider, ellers når originaltegningerne ikke frem til trykkeriet i Belgien på den dag, der forlængst er reserveret til påbegyndelse af reproduktionen. Dette blads læsere er elskere af den besynderlige blanding af litteratur, drama og billedmageri, der hedder tegneserier. Det er derfor egentlig synd at afsløre, at et humoristisk albums skaber ikke morer sig over arbejdet fra morgen til aften.

Derfor skal det tilføjes, at fornøjelsen ligger på et helt andet felt. Mureren glæder sig sikkert over, at han er med til at bygge et smukt og godt hus. Men derfor forventer vi ikke, at han skal dø af grin, hver gang han sjasker mørtel på en mursten.

At tegne en dansk serie er som at være på en hård akkord. Huset skal være færdigt i en fart og det skal samtidigt være godt.

Men hvordan lever man op til den internationale kvalitet, som læserne er vænnet til, fordi markedet er belæsset med prægtige sager, der er produceret af udenlandske koncerner, som har midlerne i ryggen. Jo - den høje kvalitet opnår man ved at få opgaver atter og atter og dermed vinde erfaringen og træningen. Men det er just det springende punkt for en dansk tegner - hvordan i alverden får man opgaver?

Hvis jeg gik med hat, ville jeg derfor hele tiden tage den af for Borgens Forlag, der gav mig opgaven at lave en rigtig tegneserie. Ovenikøbet ikke et tegneserieforlag. Selve tanken at lave Olsen-Banden er måske lidt småtosset. Hvis det ikke er lykkedes rigtigt for mig, så kan Borgens forlag altid sige, at de fik en god ide, men tegneren forliste den, og jeg kan altid sige; Æh - bæh, det var Borgens Forlag der fik en ide, der ikke duede.

Hvis det blot lykkes nogenlunde, så vil jeg grunde over det mysterium, at der ikke findes mindst ti nyskabte danske serier, der eksporteres for fed valuta. Hvorfor kommer der i disse år ikke en nyskabelse hvert eller hverandet år? I telefonbogen findes tre sider med *Tegnere*. Der er sikkert mange af dem, der kan præstere fine sager. Men det forudsætter, at de får opgaver og atter opgaver. Jeg går ud fra, at det der mangler er forlag a la Borgen, - nogen der er småtossede nok til at vove pelsen.

Jeg har i min tid undervist ca 8000 voksne elever i tegning. Mange af dem

sidder som professionelle tegnere. En meget stor del af dem var meget bedre tegnebegavede end jeg, jeg skulle blot meddele dem en portion teoretisk viden. Jeg kan derfor bevidne, at tegnerne findes.

Når dette er slynget ud, skal det også siges, at forlagene ikke bare skal halse rundt for at finde tegnerne. Tegnerne bør selvfølgelig skrive nogle tekster, tegne nogle tegninger og opsøge forlagene.

For det hele bunder vel ikke endnu engang i det forhold, at det er så kostbart at være dansker, at tegnerne faktisk ikke kan tillade sig at anvende tiden til eksperimenter, der ikke på forhånd er sikret et afkast?

»Kaptajn Volle og hans passagerer«, der altid er på jagt efter et »nyt« skib, fordi det gamle som sædvanlig er forulykket på livets store hav

ÅRHUNDREDETS FILM
-ÅRHUNDREDETS TEGNESERIEALBUM
KØB DET HOS DIN BOG- ELLER BLAD-HANDLER
112 SIDER SPÆND-ENDE LÆSNING
INTERPRESSE
STJERNE KRIGEN
STAR WARS
-STJERNESPÆNDENDE TEGNESERIEALBUM
112 SIDER
KR. 19,50

Ole Thestrup -derfor valgte vi Otto Frello

KS: Er det første gang at I bevæger jer ind på markedet med tegneserier?

OT: På den måde her, ja.

KS: Ideen til Olsenbanden som tegneserie kommer fra forlagetss side?

OT: Det er sådan set en idé jeg fik en gang. Jeg har set alle de der film, og efter at ha' set den nye (i denne sammenhæng nr. 8) og var på vej hjem, slog det ned i mig at der er så visuel, og figurerne så klassiske at den næsten råber om at blive oversat til tegneserie.

KS: Men selve det at ville lave tegneserie med figurerne fra Olsen-banden måtte vel skabe en del komplikationer?

OT: Ja, selvfølgelig er filmen copyright Nordisk film, og figurerne ligeså til skuespillerne, så vi tog kontakt med Nordisk film, og først og fremmest Erik Balling. De havde tidligere haft forslag til tegneserier over Olsen-banden, og såvidt jeg er informeret var det fra Interpresse.

KS: Ja, det passer.

OT: Der fortalte Balling nemlig os, at de før havde set prøvesider med Olsenbanden fra IP, hvilket de ikke var tilfredse med. Men jeg havde altså den ide at det skulle være Otto Frello, og det er selvfølgelig det springende punkt med tegneren. I og med der ikke findes nogle deciderede tegneserie-tegnere i Danmark må jobbet naturligvis gå til en tegner som først og fremmest er professionel, og det er Frello igennem han i mange år har tegnet håndbøger for Politikens forlag. Ham havde jeg taget kontakt med, og snakkede med ham, og om han syntes at dette var en god ide. Han vidste ikke noget særligt om tegneserier, men begyndte så straks efter at skyde sig ind på begrebet, undersøgte hvad der var karakteristisk ved det, og på basis af dette udviklede han så nogle prøvesider med figurerne. På baggrund af de der prøvesider holdt vi så et møde med Nordisk film, og de mente at dette repræsenterede en rimelig oversættelse af deres filmfigurer til tegneserie. Skuespillerne godkendte også dette. Det er klart, et af de mest springende punkter omkring serien er netop figurtegningen, fordi den er så præcis og nøjagtig på film, og det er et spørgsmål om den er blevet ligeså perfekt på tegnebordet. Forskellen er selvfølgelig at Herge har været igang siden trediverne, og de første Tintin (og hvad nu ellers Herge beskæftigede sig med) var ikke særligt præcise, men han fik li'som en årrække til at udvikle serien i, hvorimod vi med dette album viste, at allerede nu skulle vi faktisk have bragt serien hen på det sted hvor den var færdig. Det er et problem, og det koster jo også noget at sætte en mand som Frello igang. Vi blev enige om en tidsgrænse for hvor længe han kunne arbejde på det - imellem 6 og 9 måneder.

KS: I oversatte en film?

OT: Ja, som vi sagde - det var ikke bare filmens figurer vi skulle oversætte, men også filmene, da de jo er så gennemarbejdede plots. Det var også en ny overvejelse. Kunne man ved at oversætte det til tegneserie vinde nye læsere. Min oplevelse af filmene er, at de er så stopfyldte med detaljer og sidehistorier, at børn, som er halvdelen af dem der ser Olsenbanden, i det flygtige medium som film nu en gang er, ikke kan nå at fastholde alle de detaljer. Min teori var så, at de så ville synes at det også var sjovt at få dem i et roligere medium.

Vi valgte »Olsenbandens store kup«, som er den tredie eller fjerde film i serien, mest fordi at det var den første hvor figurerne for alvor står som de har gjort lige siden.

KS: Man har ikke villet starte forfra?

OT: Nej, for der er persontegningen mere løs. Fra og med »det store kup« stod figurerne frem på den måde som vi kender dem idag, med deres bestemte problemer, familierelationer osv. - sådan så filmene fremefter blev dette »variation over et tema«. Men bestemt da med en masse originale detaljer, som vel mest Henning Bahs står for.

KS: Man har heller ikke oversat alle figurer som de var i filmen, f.eks. forbryderparret. Hvorfor ikke?

OT: Det er simpelthen ikke nødvendigt at bibeholde disse figurer - de er bipersoner. En anden ting er så copyrightspørgsmålet. Skulle alle filmens figurer oversættes ville det betyde en masse royalties (af i forvejen minimal størrelse) udbetalt til et hav af mennesker, hvilket igen ville betyde omkring 25 kr. til hver - det ville i grunden slet ikke være besværet værd.

KS: I har fået albummet trykt i udlandet?

OT: Ja, det er lavet hos Proost i Belgien, og det var ud fra betragtningen at tegneserier har sit helt eget farvesystem, reprosystem, trykkesystem og konkurrence om prisen på det store marked. Det var også på den måde at oplaget på 50.000 eksemplarer kom igang, fordi de 50.000 ikke kostede mere end hvis vi skulle have lavet 10.000 herhjemme. Det er trykt på noget der hedder en Web-offset, som er lidt speciel. Faktisk er det sådan, at når man først får sat maskineriet igang, så er det bogstaveligt talt det færdige produkt som kommer ud af den anden ende.

Jeg synes faktisk at det er forholdsvis pænt arbejde, altså. Den er også farvebelagt dernede, efter Frellos farveskitser.

Den skulle have startet i BT 2. Påskedag, men p.gr. af strejken skete der altså ikke noget.

KS: Hvem har håndtekstet serien?

OT: Det har Freddy Milton.

KS: Hvad har Borgens forlag så satset på en »udgivelse som denne?

OT: I starten var vi enige om at lade den syndikere i BT, hvilket der også forelå kontrakt om, og albummet skulle så være kommet en måneds tid efter - men den glippede altså. Derudover, for at lancere serien har vi lavet småplakater og stickers. Men vigtigst er dog vort arrangement med Bladkompagniet, som på nuværende tidspunkt har distribueret omkring 30.000 eksemplarer ud til kioskerne. Det spændende bliver så hvor stor returprocenten er. Vi har alt i alt satset, sådan groft sagt, 150.000 kr. på dette, og så får vi jo se hvad der sker.

KS: I har planlagt et album mere, ikke?

OT: Altså, det afhænger helt af hvad der sker nu. Vi har satset på det første, men det ville ikke være særligt smart at udgive et til, hvis det første »kun« sælger i et oplag omkring 10 - 15.000. OK, det må siges at være et tilfredsstillende tal herhjemme, men det vil økonomisk set slet ikke kunne bære.

KS: Er dette vejen frem for dansk tegneserie?

OT: Både og - jeg synes at det er fantastisk at vi har kunnet få produktet ud og har kunnet løse alle de forlagstekniske vanskeligheder som er forbundet med en sådan udgivelse - men det betyder ikke at vi kan tage enhver ind, som kommer med skitser til en serie og siger: OK, den laver vi lige i 150.000 eksemplarer. Det kræver mere end et halvt års udvikling at kunne tage kampen op mod Asterix og Tintin. Men alt i alt er jeg godt tilfreds med dette produkt her og nu.

Men det er forbrugerne måske ikke, og de er de vigtigste i det lange løb. For dem er der ingen forskel på Asterix og Olsenbanden, det skal være li'så godt - og det vil jeg ikke påstå det er.

– VI HAR VIST TRUFFET HINANDEN FØR. SKAL VI DANSE?
NU HÅR JEG FODEN INDENFOR I BANKEN
DET VAR HAM, DER UDGAV SIG FOR VINDUSPUDSER MÅSKE KAN JEG FINDE UD AF NOGET
DET VAR KLOG TAKTIK AT STIFTE BEKENDTSKAB MED DEN DAME, DER KLÆDER SIG UD SOM MAND.
Men Olsen-Banden er nu på vej i bus tilbage til "sommerhuset" med den endnu engang genfundne kuffert.
Hvad vil Yvonne sige, når hele lejligheden er raseret?
Hun har sagt nok
Hold da kæft - huset - hvor er huset?!
VED MIDNATSTIDE
DET VAR 19 MINUTTER OG 32 SEKUNDERS SPADSERETUR TIL DETTE STED
VI LAVER VORES EGEN INDGANG TIL BANKEN MED HÅKKE, SKOVL OG SPADE.
KLOKKEN 6 NÆSTE MORGEN
SKIDEGODT EGON!
NU HAR VI ETABLERET VORES EGEN IND- OG UDGANG TIL BANKEN
Huset skvattede sammen, da der kom en jumbojet - og politiet kom og kørte mor hjem.
Politiet! - vi må væk! - hurtigt!
JEG ER TRÆT!
DU MÅ HILSE HENDE FRA MIG
SKAL JEG NOK, KJELD
Og konfirmationen - vi kan da ikke bare rejse Yvonne har bestilt lokaler og waldorffsalat og skrevet konfirmationssang og ...
Hør her - vi står lig
vi er millionærer -
det i hovedet end
pjat - waldorffsalat -
det hele - her er b

I 1975-76 overvejede Interpresse at producere Olsen-Banden som tegneserie. Der var en del diskussioner og der blev lavet flere manusudkast. Man nåede endda at få udarbejdet prøvesider dels af Freddy Milton, dels af Preben Olesen, der er kendt fra de glade »Dansk Mad«-dage. Disse prøvesider er gengivet her. Interpresse besluttede dog i sidste ende at droppe projektet. Grunden var at man ikke mente, det var

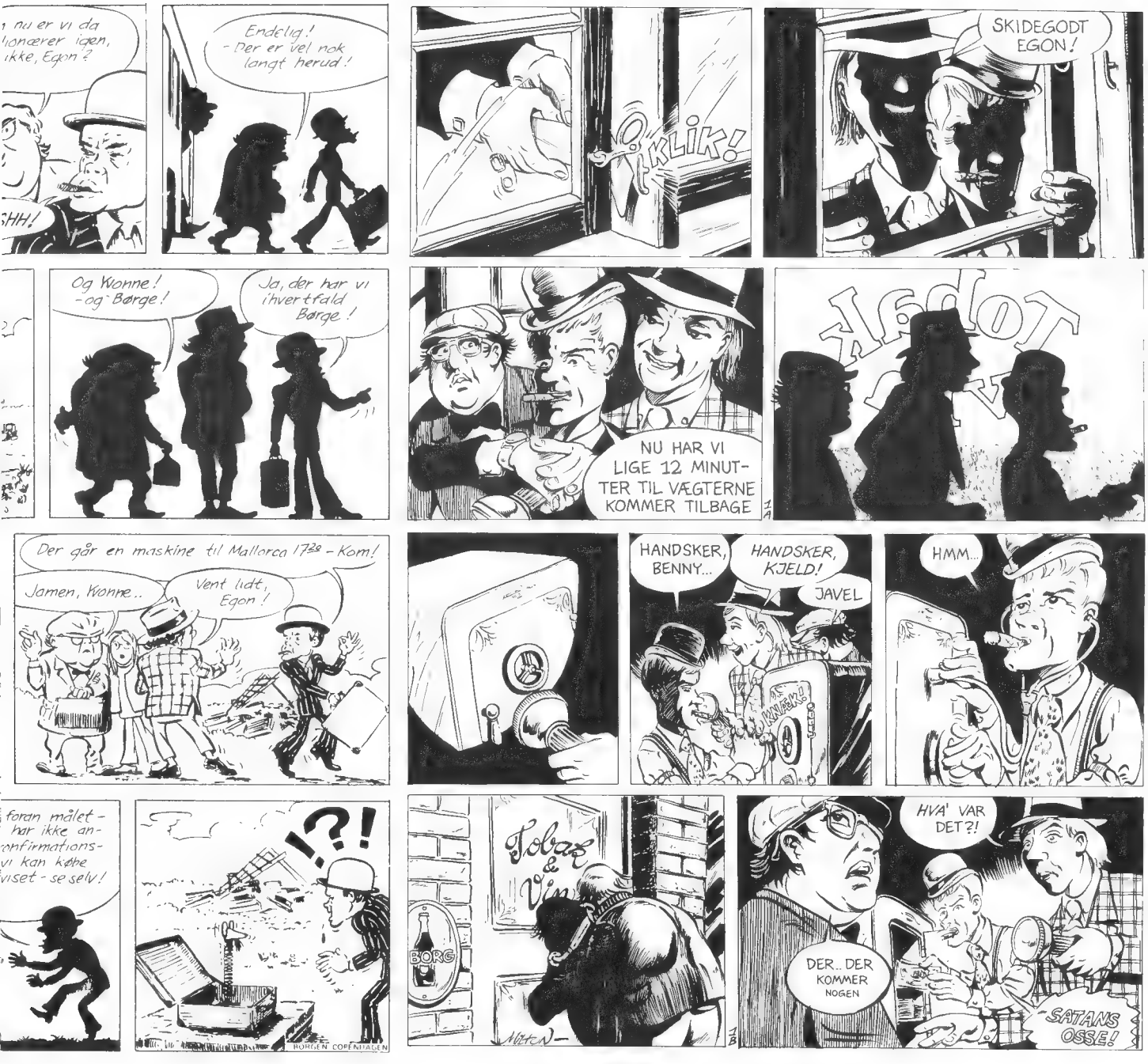

muligt at genskabe filmenes komik og succes i tegneseriemediet — det ville aldrig blive et originalt tegneseriehit, og da figurerne er så nært forbundne med skuespillernes personligheder ville tegneren få svært ved at skabe originale seriefigurer. Istedet satser Interpresse på andre projekter, for eksempel det Søren Spætte-album som Freddy Milton har tegnet, og som udgives i foråret 1978.

Italienske alternativ-tegneserier

Det italienske tegneseriemarked er en blandet fornøjelse. Det er en kendt sag at mange »amerikanske« tegneserier i virkeligheden produceres i Italien - det gælder f.eks. Anders And, især *Jumbo-bøgerne* (de fornemme samlinger af gamle Barks-serier m.m.: »Den store Anders And«, »Den store Mickey Mouse« osv. stammer også fra Italien) - og den store produktion afspejler sig også i et omfattende udvalg af serier hos kiosker og boghandlere. Men selvom de *gode* europæiske serier også sælges i Italien (såvel landets egne, fortrinsvis kunstnerisk prægede ting: Hugo Pratt, Guido Crépax o.l. - som de fransk/belgiske serier) er ens indtryk af markedet at kvaliteten gennemgående er ringe, præget af masseproduktion og spekulation i et umodent publikums kritikløshed.

Der foregår en uheldig vekselvirkning mellem tegneseriers kvalitet og folks holdning til dem. De italienske seriers ringe kvalitet har selvfølgelig meget af skylden for, at den tendens til at »acceptere« tegneserien som kunstform - der har om ikke slået igennem, så ihvertfald bredt sig kraftigt herhjemme det sidste tiår - ikke rigtig fanger an i Italien (i Sydeuropa som sådan?). Mediet betragtes stadig som noget andenklasses, underholdning for de åndeligt mindrebemidlede. En befolkning skal nok have et gennemsnitligt *højt* uddannelsesniveau før der bliver overskud til at »nedværdige sig« til at læse tegneserier, selvom man godt *kunne* læse »seriøs« litteratur.

Men den anden vej bevirker en generel ringeagt overfor tegneserier også at talentfulde kunstnere, og folk der har noget på hjerte, let skræmmes bort fra det medium - for det første af hensyn til deres personlige anseelse og for det andet fordi det kun er imbeciler der *læser* tegneserier, og den slags drog kan det jo alligevel ikke nytte at prøve på at forklare nogetsomhelst. Ergo bliver forholdet selvforstærkende, og det er nødvendigt med nogle idealistiske folk der går imod strømmen, vover pelsen ved at trodse kulturelitens fordømmelse og *laver nogle gode tegneserier*.

Derfor er det glædeligt at der *findes* sådan nogen. I Italien er jeg stødt på et lille Milano-forlag, *Edizioni Ottaviano,* som kæmper en brav og stædig kamp for at sende alternative tegneserier af høj kvalitet på markedet. Ligesom mange af de hjemlige alternativproduktioner er Ottavianos serier af stærkt politisk observans, og ikke overraskende venstreorienterede. Men der er ikke tale om at man går på akkord med de kunstneriske krav for at bringe sit budskab igennem, og forlagets udgivelser er absolut anbefalelsesværdige. Hvad stilen angår kan de nærmest sammenlignes med Claus Deleurans værker, der er også ting der minder om de bedste af Demos' tegneserier.

Det gælder ikke mindst Ottavianos »flagskib« lige nu: En ni-binds tegneserieversion af Italiens historie fra 700-tallet og op til vore dage. Den minder om den svenske »Historieboken« som Demos udgav på dansk, men er både smukkere og sjovere lavet, og - dette sagt med et vist forbehold - politisk mere vederhæftig. Forbeholdet skyldes at jeg kun har læst en begrænset mængde af værket; det emd den brave og stædige kamp var alvorligt ment, forlagets økonomi kan faktisk ligge på et meget lille sted og der er til dato kun udkommet tre-fire bind af flagskibet (disse er *ikke* bind 1, 2, 3 & 4 ...!).

Det er ikke de samme forfattere der laver hele værket, så dette virker meget ujævnt men også mægtig spændende. Har man set Bertoluccis film »1900« kan Italiens historie næsten ikke undgå at interessere en, og denneher fremstilling er helt i Bertoluccis ånd. Bind 8 og 9 omhandler samme periode som filmen, er dog såvidt vides ikke udkommet endnu.

En anden interessant udgivelse er »Poer Nano«, en samling tegneserier og små tekster af Dario og Jacopo Fo. Her har Dario Fo blandt andet taget nogle af Bibelens gamle historier op til revision og fornyet overvejelse, og det er ikke kedeligt - man får f.eks. den om Kain og Abel som *tegneserie,* med Kain i *heltens* rolle og et mylder af *agenter* og kontra-agenter (!) allevegne. Det er altså typisk Dario Fo og hvis man kan lide hans stil er denne bog lige sagen. Jacopo Fo tegner med en charmerende naiv-barnlig streg og har en skæg fri holdning til tegneseriemediet - hans serier består sådan set af helsider men disse er alligevel delt op så der foregår ret lange handlingsforløb på hver enkelt side. En slags afart af poster-serierne, med andre ord, og heller ikke ulig »Historieboken« og dens slægtninge.

Blandt forlagets andre (ikke særlig mange) udgivelser kan f.eks. nævnes Marx/Engels kommunistiske manifest som tegneserie, eller »Il manuale del piccoloprovocatore«, håndbog for den lille provokatør. Indrøm det lyder lovende - og de eksempler jeg har set fra Ottaviano afskrækker bestemt ikke, tværtimod. Jeg tror ikke der er etableret nogen dansk import af bøgerne; men ønsker man at følge min opfordring og stifte bekendtskab med dem, kan det da være en af de store boghandlere vil tage dem hjem hvis man spørger pænt. Ellers skriv direkte til forlaget, det har jeg gjort. Adressen er:

EDIZIONI OTTAVIANO
Via S.Croce, 2 - Milano (20122)
(de kan godt forstå engelsk)

Mange springer måske af på forhånd når de hører at sproget er italiensk, men vis nu lidt af den rette EF-ånd - kan man lidt *fransk* (eller endnu bedre, latin) og er i besiddelse af en portion logisk sans (gerne en god portion) går det faktisk ret let at læse disse bøger - og det er en mægtig god måde at lære sproget på fordi ordene kommer i tilpas små portioner ad gangen, man bliver ikke overvældet af tyve linier lange sætninger med en eller anden kompliceret mening. Høsts Lommeordbog skader iøvrigt ikke (koster næsten ingenting).

Ole Rasmussen

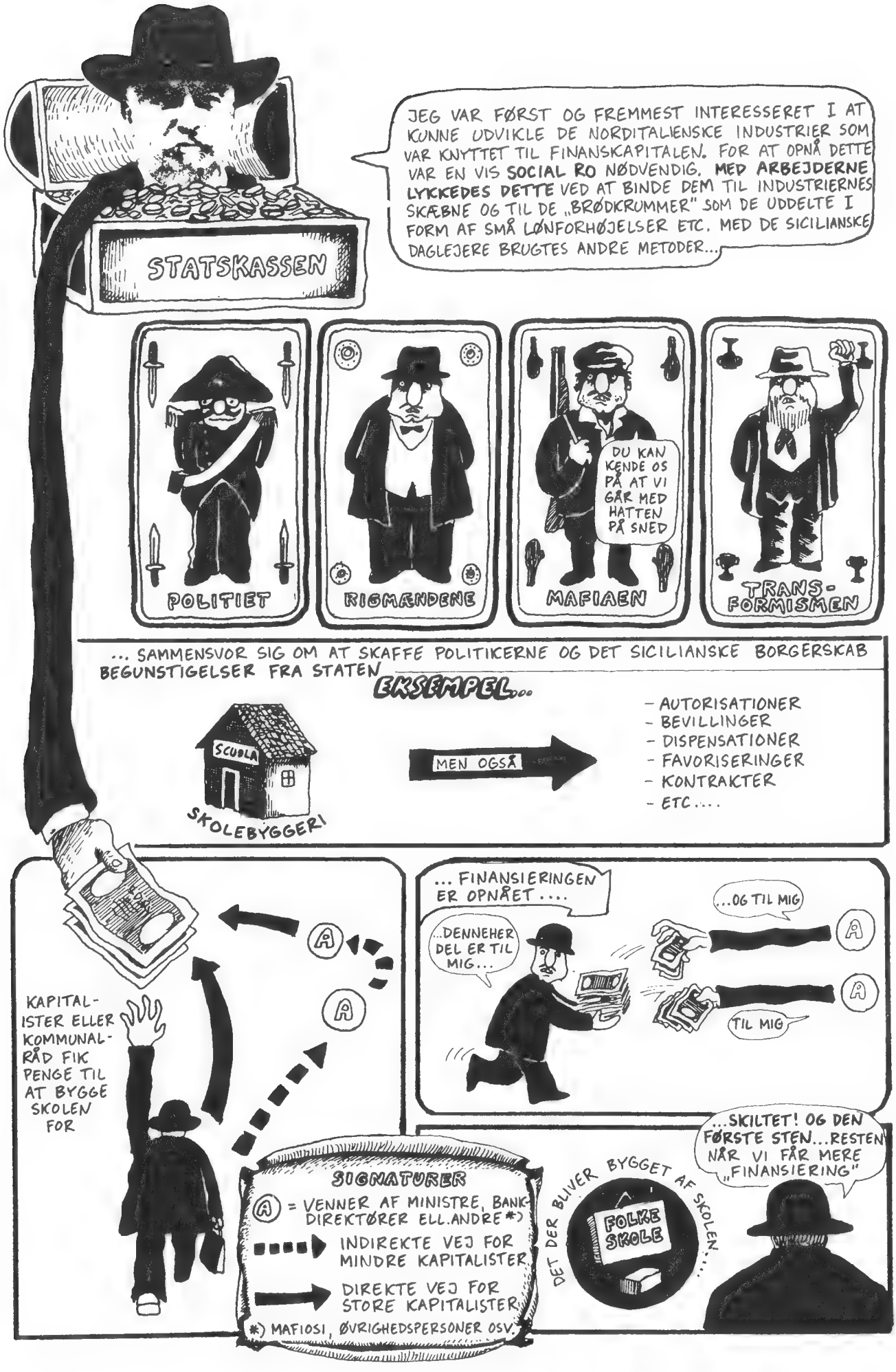
STATSKASSEN
JEG VAR FØRST OG FREMMEST INTERESSERET I AT KUNNE UDVIKLE DE NORDITALIENSKE INDUSTRIER SOM VAR KNYTTET TIL FINANSKAPITALEN. FOR AT OPNÅ DETTE VAR EN VIS SOCIAL RO NØDVENDIG. MED ARBEJDERNE LYKKEDES DETTE VED AT BINDE DEM TIL INDUSTRIERNES SKÆBNE OG TIL DE „BRØDKRUMMER" SOM DE UDDELTE I FORM AF SMÅ LØNFORHØJELSER ETC. MED DE SICILIANSKE DAGLEJERE BRUGTES ANDRE METODER...
POLITIET
RIGMÆNDENE
DU KAN KENDE OS PÅ AT VI GÅR MED HATTEN PÅ SNED
MAFIAEN
TRANS-FORMISMEN
... SAMMENSVOR SIG OM AT SKAFFE POLITIKERNE OG DET SICILIANSKE BORGERSKAB BEGUNSTIGELSER FRA STATEN
EKSEMPEL...
SCUOLA
SKOLEBYGGERI
MEN OGSÅ
- AUTORISATIONER
- BEVILLINGER
- DISPENSATIONER
- FAVORISERINGER
- KONTRAKTER
- ETC....
KAPITAL-ISTER ELLER KOMMUNAL-RÅD FIK PENGE TIL AT BYGGE SKOLEN FOR
A
A
... FINANSIERINGEN ER OPNÅET ....
..DENNEHER DEL ER TIL MIG...
...OG TIL MIG
TIL MIG
SIGNATURER
A = VENNER AF MINISTRE, BANK-DIREKTØRER ELL. ANDRE *)
INDIREKTE VEJ FOR MINDRE KAPITALISTER
DIREKTE VEJ FOR STORE KAPITALISTER
*) MAFIOSI, ØVRIGHEDSPERSONER OSV.
DET DER BLIVER BYGGET AF SKOLEN....
FOLKE SKOLE
...SKILTET! OG DEN FØRSTE STEN...RESTEN NÅR VI FÅR MERE „FINANSIERING"

SERIEFORBUNDET'S UDSTILLING - FØRER DEN TIL NOGET?

Så blev det tid...

I perioden den 31. oktober - 13. november affyrede DET DANSKE TEGNESERIE-FORBUND sit 14 dages arrangement som indeholdt en udstilling, åben hver dag, og 6 såkaldte emneaftener, pænt fordelt ud over de 14 dage. Det hele var arrangeret i samarbejde med Husets Udstilling, og foregik derfor selvfølgelig i Huset, Magstræde i Kbh.. Det er efterhånden et sted som danske tegneserieentusiaster kender godt, alle 3 tegneseriefestivaler (73, 75, 76) fandt også sted her. Det er også et hyggeligt sted at komme, men ærligt talt et sted med begrænsninger. Ikke alle husets faciliteter er lige gode, li'som det faste publikum, som kommer der, åbenbart er relativt svært at komme i tale. Det er ihvertfald det indtryk man får af at komme der jævnligt i 14 dage. Men dejligt centralt ligger det da.

Tegneserieudstilling var der også sidste år i forbindelse med den tredie festival, og dengang kom udstillingen til at stå fuldstændigt i skyggen af festivalen. Måske ikke så tosset endda - udstillingen var ikke så stor, og knap så vellykket igen.

I år var det udstillingen, man havde givet første prioritet, alt andet var gemt væk til senere, måske gemt alt for godt væk endda. Publikumsopbudet til de 6 emneaftener var meget begrænset. Publikumsmæssigt blev udstillingen vistnok en relativ stor succes, mens den rent kunstnerisk, efter min mening, var noget af en blandet fornøjelse. Tegnere og serier var der nok af, omkring 45 danske seriekunstnere udstillede deres

Jesper Bach Jensen

værker. Men Serieforbundet så ikke ud til at ha' draget bare en smule konsekvens af sidste års mindre kiks hvad udstilling og måden at udstille på angik. Serierne hang mere eller mindre åndsforladt klistret op ad de vægge som nu fandtes i udstillingslokalet. Ingen konsekvens i det - man fik indtrykket af at alle kunne ta' et stykke papir, tegne en figur på det, og så finde sig et ledigt hjørne hvor det kunne hænge. Desuden vr der en masse rod i ophængningen, Torstein Gundersen's tegninger kunne man finde placeret en 3-4 forskellige steder rundt omkring i lokalet. Og så er det fantastisk utilfredsstillende som publikum at se originalt tegnemateriale hængt op, uden angivelse ved det - uden foromtale i det iforvejen ret forvirrede udstillingskatalog. Hvor mange vidste f.eks. at også Morten Søndergård deltog i udstillingen?

En ting der slog én, når man gik rundt i udstillingslokalet, var den simpelthen totale mangel på de Danske etablerede tegneres serier. Hvor var Quist, Füchel, Gantriis, Mogensen, Engholm osv. henne? Og hvor var store talenter og spændende navne som Otto Frello og Freddy Milton?

Det nærmeste man kom den etablerede tegneserie, d.v.s. serier af folk som har fået deres ting udgivet på en eller anden måde - på et lidt højere plan end Sejd og Sær og Kær niveauet, var Gunnar Wille, Røde Mor og GMT-folkene, og hvis man lige undtager Hans Møller (han er nemlig en fabelagtig dygtig seriekunstner) fra de to sidstnævnte, så er intet de laver af særlig høj kvalitet, i rent kunstnerisk henseende.

I stedet var det en udstilling, som helt og holdent var præget af danske amatør-tegneserier. Og som sidste år, måtte man endnu en gang sande at standarden er for lav. Udviklingen går lige den tand for langsomt til helt at retfærdiggøre Det Danske Tegneserieforbunds forsøg på at hive den danske tegneserie op til overfladen indenfor dansk kultur. Ikke fordi den danske tegneserie ikke skal op til overfladen, for det skal den selvfølgelig, men jeg tror ikke at ret mange vel være tjent ved at få de nuværende danske serier ud i store oplag på det store kommercielle marked. Det vil slå alt ihjel.

Vejen frem er ikke denne »se vi er kunst, venner - så stik os noget støtte så vi kan få vore ting på markedet« - tone, som åbenbart er ret populær for tiden.

Istedet må man prøve fra

Forbundets at overbevise ansvarlige myndigheder om, at der er en grobund for vor savnede danske seriekultur, og at tegneserier virkelig er et selvstændigt medium som det vil være værd at fremdyrke. Man må satse på begreber som Seminar og kurser, hvor de danske kunstnere vil kunne opnå den elementære viden, som mange mangler, og hvor man vil kunne præge hinanden i arbejdet. Man bliver ingen Burne Hogarth eller Hal Foster på en dag. Heller ikke engang på en uge.

Nu skal det hele ikke males gråt i gråt med hensyn til forbundets udstilling, for selvfølgelig var der også lyspunkter. Der er nogle kæmpetalenter herhjemme allerede, lad mig bare nævne P.A. Kring og Peter Madsen.

Emneafterne blev, som jeg tidligere nævnte, ikke ligefrem overrendt, og derfor også en lidt skuffende affære. Emnerne var ellers både spændende og originale, men når man for det meste højst sad 10 mennesker, endte det i hyggesnak og private diskussioner.

Hvordan Serieforbundets generalforsamling spændte af den sidste weekend af udstillingen, ville man fra forbundets side ikke snakke meget om. KS erfarede dog at ialt 7 mennesker havde deltaget i mødet, og at Peter Kiellandt Brandt blev genvalgt til formand.

Interesserede må vente til Seriemediet nr. 4 udkommer engang... på et tidspunkt.

TS

Paul Arne Kring foran nogle afsnit af sin serie om Kit McCoy, der har været trykt i »Sejd«.

GOSCINNY DØD
KATASTROFE FOR TEGNESERIEMEDIET

Ved Goscinnys bortgang...

Da jeg for nogle uger siden skrev en artikel om Goscinny til et kommende Lucky Luke album, var det sidste, jeg havde ventet skulle ændres, at nutid skulle ændres til datid og at jubilæumsnummeret på en måde i stedet skulle blive et mindenummer.

Da Carsten Søndergård fortalte mig nyheden pr. telefon tror jeg nok, at en af mine første udbrud var det prosaiske: »Han var da også den, vi vanskeligst kunne undvære...«

De fleste vil nok være enige om, at Goscinnys tidlige bortgang er den sørgeligste begivenhed fra tegneseriernes verden i lang, lang tid. Men det er desværre mere end det. Det kan også være en langsomtvirkende katastrofe for seriemediet.

Goscinny var mere end nogen anden seriemager i Europa en nøglefigur. Hans position og kreative skaberkraft gav overskud i mere end én forstand til en mængde andre mennesker. Og det var ikke noget, han havde overtaget fra andre, det var noget han selv skabte og byggede op. Naturligvis havde han på visse punkter i sin karriere heldet og udviklingen med sig, men undertiden kan man selv styre og påvirke tingene en smule, og det lykkedes for Goscinny mere end for nogen anden i Europa. Vi ved alle, at han ikke kan erstattes, selv om kommercielle krav måske vil forsøge på det. De figurer, han skabte eller udviklede i samarbejde med ypperlige tegnere, fik deres eget liv indenfor tegneseriens rammer, et spændende, underholdende og morsomt liv, der byggede på Goscinnys egen medfølelse, forståelse og sympati for sine medmennesker. For som hos virkelig gode fortællere blev beretningerne til mere end et akademisk skakspil med kendte brikker, de fik en ekstra dimension i læsernes bevidsthed, både når han præsenterede magtfulde motiver og menneskelige svagheder.

Tegneserieindustrien begræder sjældent manuskriptforfatteres bortgang. Normalt kan de ret let erstattes, ja, ofte bliver de knapt krediteret for deres arbejde. Det er et uhyggeligt misforhold, når et godt manuskript er rygraden i enhver tegneserie. Og da der ikke findes mange fremstående manuskriptforfattere, er tabet så meget større, når vi mister en førerskikkelse som Goscinny.

Et helt forlag blev efterhånden bygget op omkring succes'en med hans serier, og

GOSCINNY SET AF...

UDERZO (Asterix, Umpapa)

SEMPE (Le Petit Nicolas)

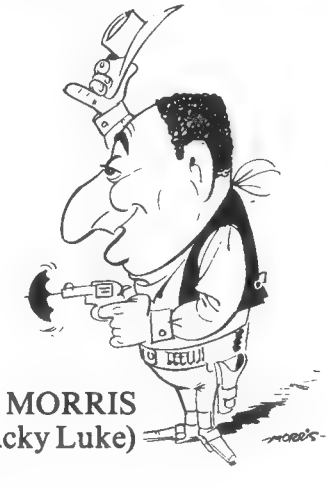

MORRIS (Lucky Luke)

TABARY (Kaliffen på eventyr)

©Record - Bayard-Presse

Goscinnys ideer prægede konstant virksomheden. Og da Goscinny selv tog del i den daglige ledelse, havde han hele tiden kontakt med udviklingen. Goscinny selv var ikke bekymret over den store arbejdsbyrde, der må have været tale om. Men han var et følsomt menneske, og personlige angreb og interne skærmydsler gik ham meget nær. Måske var det i længden et for hårdt pres at skulle bevare den optimisme, sympati og medfølelse, som han havde behov for som klangbund for sine manuskripter, når han samtidig var engageret i en forlagsmands stressede tilværelse. Men der er mange, som må være taknemlige for, at han påtog sig denne arbejdsbyrde, for de store succe'er med Asterix og Lucky Luke skabte mulighed for at hele seriemediet oplevede en blomstring i Frankrig som man sjældent har set mage til. Med Pilote ville man skabe serier for unge og voksne. Inden Pilote havde serierne kun været betragtet som billig eskapisme for børn. Nu blev det også dyr eskapisme for voksne, og sommetider lidt mere... Unge tegnere kom og gik hos Pilote, uden snærende forlagskontrakter som andre forlag krævede. For mange kom han til at stå som en slags faderskikkelse, et holdepunkt i en kværnende serieindustri. Goscinny mødte ikke op med krav og restriktioner; i Pilote var man åben for eksperimenter, og der blev sandelig gjort eksperimenter med mediet som aldrig før. Pilote blev en kravlegård for voksne, og mange fik en chance. Alle lærte noget. Resultatet blev, at vi i Frankrig i dag ser større variation over seriespektret end noget andet sted i verden, og jeg vil vove den påstand, at situationen ville have været en anden uden Pilote og Goscinny. Han blev kun 51 år gammel. Og når man tænker på al den tid der går, inden man får medgang i den branche, er det dobbelt tragisk, at vi skulle miste ham så tidligt. Alle de historier han stadig kunne have fortalt, alle de smærmydsler han kunne have bilagt, alle de folk han stadig kunne have givet det nødvendige skub i den rigtige retning. Han vil blive savnet. Som forfatter, som forlagsmand, som medmenneske.

Freddy Milton

Uderzo og Goscinny ser på tegninger til en Asterix-film.

Gravskrift for Goscinny

Goscinny var morsom
og rar, rund og blød
Goscinny var Smilet selv
Nu er han død

Goscinny var humor
en rungende latter
Han var manges ukendte
yndlings-forfatter

Goscinny var fransk
frisk, flabet og fed
Med ham dør et stort
stykke virkelighed

I dag står Asterix
og alle gæve galler
med Umpa-pa og Lucky Luke
i Dødens mørke haller

Idéfix hyler højt
og Obelix kan intet spise
så lad da blot Trubadurix
klø på med afskeds vise

Uderzo græder hele dagen
han hulker som en kvinde
Dargaud's i Paris svarer ikke
og Morris har lukket sig inde

Og alle står vi dèr igen
og Solen er så rød
En helt almindlig mandag men
nu er Goscinny død

7. XI. 1977

Dan Turèll

RUNEPRESS NYT

Stort ande-nummer
i to sektioner!

MEDIASCENE nr. 25

Mød Carl Barks — Howard The Duck — Donald Duck — Barx Bros. — Frazetta's funny animals — Steve Gerber - masser af farver
Alt for alle ande-fans. Raprap!
Kr. 15,-

HEAVY METAL nr. 5 - 6 - 7 - 8

Fire nye numre af det lækre amerikanske artzine. Masser af Corben, Tardi, Halmot, Wrightson, Moebius, Druillet, Cortman, Lupoff etc. Mange farvesider i hvert nummer.
Pr. stk. kr. 18,50

RUNEPRESS
Krogshojvej 32
2880 Bagsværd · Danmark
Tlf. 02/98 56 02 · Giro 2 21 29 89

RUNEPRESS NYT

Anders Hjorth Jørgensen & Walther Bach Knudsen præsenterer:

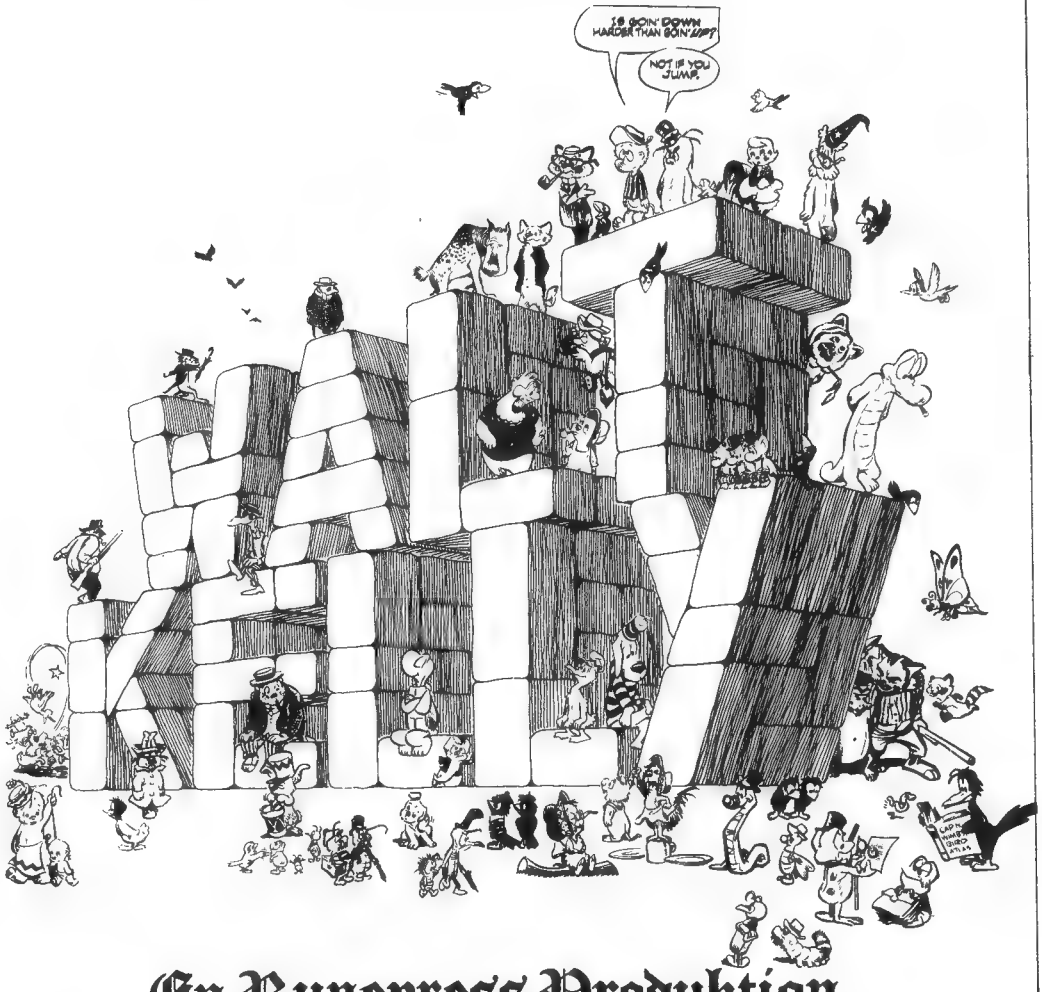

En Runepress Produktion

Kulørte Specialsider nr. 3: walt kelly

Alt om den særegne serie Pogo og dens ophavsmand Walt Kelly. Meget rigt illustreret med mange ukendte tegninger. 9 sider Pogo-serie. 52 sider.
Kr. 19,50

RUNEPRESS
Krogshøjvej 32
2880 Bagsværd · Danmark
Tlf. 02/98 56 02 · Giro 2 21 29 89

Seriemarkedet

Fred: Nikolej I: Den skibbrudne fra »A«.
Interpresse, 47 s., 12,85 kr.

Dette album er indrammet både af et forord og et efterskrift af hhv. Freddy Milton og Göran Ribe, så forbrugervejledning er der nok af. Skulle det nu være nødvendigt? Hæftet er ellers lige ud af landevejen - men forlaget har åbenbart tænkt, at den megen fri fantasi, der spilles på i nærværende album, skulle ha en del ord med på vejen - til forsvar for fantasibegrebet. Og vi er enige om, at fantasi som sådan er godt. »Al magt til fantasien«, som vi/man sagde i 68..., you remember? Nå. - Hovedpersonen Nikolej falder ned i en brønd, fordi han vil ha fat på en flaskepost, der ligger og han blir skyllet ud og igennem brønden til en ø i Atlanterhavet)»A«et, ser man), derfra hvor osse flaskeposten stammede. Han møder mærkelige ting og sager og væsener fra den græske mytologi - incl. nogen skibbrudne der siger underlige ting, ser mærkelige ud osv. En stormfuld nat strander et skib i en flaske på øen, alle drager afsted derfra med dem ud i havet, og Nikolej kommer op gennem vandet igen, op af den brønd han faldt ned i. Altsammen parallelerer til Lewis Carroll's »Alice i eventyrland«, i hvert fald noget af det. I en senere lille historie er Nikolej sammen med fremmede folk, der bevæger sig gennem forskellige tider. Et tema der jo mildt sagt er set før, og intet nyt ell. anderledes om det her. Albummet som sådan er en slags gammeldags fabel - med en række underfundige og absurde episoder og menneske-dyrtyper, der muligvis kan tolkes ud fra visse dybdepsykologiske aspekter, hvis man er i det humør.

Noget andet er at mit ex. af hæftet blot ved allerførste stille og rolige gennembladning faldt totalt fra hinanden. Der er ikke een eneste af siderne, der sidder fast, men tværtimod alt faldt fra hinanden... efter een bladning. Sgu da dårligt, mand.

Bent Værge.

Goscinny: Kejserens gave. Gutenberghus, 1977. (Asterix, 1977).kr. 14,50

Asterix er i en dansk tegneserie-sammenhæng en pioner-serie (sammen med Tintin). Der er mere tegneserie i Tintin, men det var de højpandede gags i Asterix som medvirkede stærkt til at gøre mediet salonfænig hos den officielle kulturpolitiks sergenter (skolelærere og bibliotekarer). Nu er problemet snarere at overbevise disse om, at Asterix hverken er den eneste gode tegneserie eller overhovedet nogen god tegneserie, selvom man ikke kommer uden om, at der er tre-fire Asterix-albums, der er humoristiske top'ere. Serien som helhed er godt håndværk, professionel underholdning, men som tegneserie betragtet ikke noget enestående. Den kunne måske have været det. Goscinny kunne måske være blevet superstar, hvis ikke han i den grad havde drevet rovdrift på sine talenter. Ikke fordi man skal kræve højere moral af mennesker, der sælger deres evner i medieverdenen, men Goscinny ville have fået et bedre eftermæle om han ikke havde udgivet rub og stub af sine indfald.

»Kejserens gave« er et ganske fornøjeligt Asterix-album, men ikke på højde med de bedste og slet ikke noget særligt, sammenlignet med mediet i sin helhed. Og lad mig benytte lejligheden til at få luft for en sammensparet irritation - eller tilståelse om man vil: jeg kan ikke fordrage Asterix, altså hovedfiguren, han er en utålelig lille spejderfar, der helt mangler charme og laster og skævheder. Han er på værste vis klassens dygtigste dreng. Det må I sgu da give mig ret i?

Ole Hansen

Interpresse 14.50
Underground nr. 2 - Harold Hedd

Rand Holmes har en vis sans for det bizarre (Jam... for fanden, Elmo! Gør noget!... Den lille lort har lige ædt mit nye Rod Stewart album!) Måske ikke i sig selv paradoksalt - hvis man altså kan li' Rod Stewart. Effekten sætten ind, hvor sandsynlighedsberegningen sætter ud, og liberty for all ikke længere er en respektabel, forkvaklet og borgerlig amerikansk, dobbeltbundet (tribble-bundet?) aforisme. Effekten er humoren - men effekten er først og fremmest humøret. Når man ved, at ovennævnte citat omhandler en ulækker, fed og elskelig so med blå øjne, så er det morsomt. Det er endnu mere morsomt, fordi Elmo har organiseret grisen en aften i supermarkedets børneudstilling af levende dyr - og fordi Elmo, underground'en tro - har skaffet dyret i et anfald af altudslettende ulvehunger ovenpå velkomstdope'n hos fætter Harold Hedd.

Rand Holmes kan tegne, og Rand Holmes har en stil - så udpræget, at han uomtvisteligt må nævnes i selskab med Shelton og resten af den amoralske elite. Han ligger i mål og med nærmest freak-brødrene. Han har lidt mindre pornografisk cause célèbre end Crumb og lidt mere end Shelton - dopeeffekterne er status quo og politiet er stadigvæk nogen værre grisebasser. (Førnævnte gris bliver senere af to patruljerende betjente forvekslet med borgmesteren) (Hvad tror du borgmesteren lavede sammen med de hippier på denne tid? - Aner det ikke... fuld som sædvanligt var han osse... ku' knapt forstå hvad han sagde...)

Men Harold Hedd er faktisk virkelig morsom. De komiske effekter er bygget op over det sædvanlige undergroundmiljø - men derudover skal man såmænd ikke lede efter revolutionære bebrejdelser, vidtspændende, underforståede hentydninger eller psykedelisk fortænkthed. Det er humor, og det er karrikatur og satire - alá W.C. Fields, hvem Rand Holmes uden betænkeligheder tilkender sig.

Henning Kure har tilrettelagt, og specielt godt kan jeg lide hans lille efterrationaliserende tankestreg på side 47. En stribe - Harolds kat læser underground: Hellige makrel! Læser Harold så'n noget shit! Lede perversioner! Formålsløs vold! Nøgne mænd! Ik' for-

di, jeg er da modstander af censur... og hvis nogen vil spilde 14,50 kr. på det her lort er det deres sag... (Slutbillede: Katten Med Karl Marx's Das Kapital): Men jeg foretrækker nu noget ordentligt at læse!

Per Sanderhage har oversat glimrende. På forsiden har han oversat »Play Stardust« til »Spil lille sommerfugl« - ikke uden evner - men det er nu lidt synd - hvis man læser og får noget ud af et hæfte som dette, så må man også have så meget almen orientering, at man kender stardust! (Det var en assiciation om målgrupper som det vil føre for langt at komme ind på). Slutteligen: Hæftet gør sig godt, selv om det er i ca. halv størrelse af det USA'ske ditto - og det anbefales kraftigt!

Rune T. Kidde

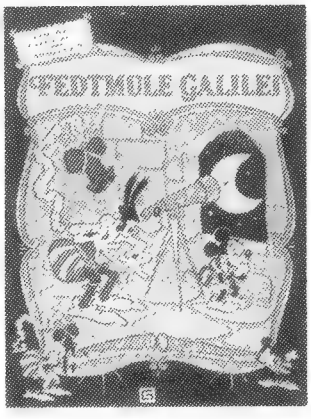

Fedtmule og klassikerne nr. 3: Fedtmule Galilei. 46 sider. Pris: 12,50.
Gutenberghus 1977.

Jeg har ikke läst de to förste album i Gutenberghus' serie om Fedtmule og klassikerne, så jeg kan dårligt udtale mig om, hvorvidt nr. 3 (Fedtmule Galilei) er bedre eller dårligere end forgängerne. Men »fabelagtigt morsom«, som T.S. Jensen skrev om nr. to i KS 20, synes jeg i hvert fald ikke den er. Så jeg tillader mig med et vist forbehold at hälde til den sidstnävnte mulighed.

Bevares, albummet er sådan set meget skägt med en del morsomme gags og replikker, men som helhed virker det lidt tyndt. Jeg vil også tro, der må väre flere muligheder i at lade Fedtmule opträde som et universalgeni som Leonardo da Vinci eller en opdagelsesrejsende som Columbus end som Galileo Galilei. Fedtmule og hans tro följesvend Mickey Muso bruger 44 sider til at lave en kikkert af et par linser og nogle paprör samt forsöget med at smide to legemer af forskellig vägt ned fra det skäve tårn i Pisa. Der skal nogen allerhelvedes gode gags til at få så lidt handling til at fylde så mange sider. Og SÅ gode er de ikke.

Skulle albummet ikke have helt samme kvaliteter som forgängerne, må det i sandhedens interesse dog nävnes, at det stadig häver sig langt over de fleste andre af dagens Disney-produkter. Mange af tegningerne er virkelig skägge, og trykningen, farverne og håndtekstningen (Hvem der end måtte stå for den) er heller ikke at kimse af. Men generelt forekommer albummet mig at väre et af dem, der er hurtigt läst og lige så hurtig glemt.

Niels Peter Roland

Robert E. Howard: Mørkets magter. (conan, 1). Interpresse, 1977, kr. 14.50

To Conan-historier, den første tegnet af Gil Kane m.fl. (Bl.a. Neal Adams anes i krogene), den anden og længere især af John Buscema. Indholdet er delvis identisk med det ny Conan-genoptryk i serien Marvel Treasury Edition, dog minus farverne og det meget store format, men det danske album er efter min mening langt at foretrække for det amerikanske, bl.a. fordi Buscemas stil egner sig bedre til sorthvid. Hans billedsprog er ikke så elegant og opfindsomt som Barry Smiths, men hans tegninger med den lidt gammeldags magasinstreg som Barry Smiths, men hans tegninger med den lidt gammeldags magasinstreg fungerer godt sammen med Conan-mytologien, der jo også er lidt altmodisch, men parallelt hermed proppet med klassisk fantasi og firstjernet underholdning.

Dette meget fine Conan-album er stabilt oversat, uden forkortelser. Derimod er der forkortet lidt i den optrædende madames i forvejen luftige gevandter. I den danske udgave er hun i begyndelsen af episoden ærbart nøgen, og det kan jo nok sætte fantasien i sving hos anmelderen, der forestiller sig noget i retning af, at den danske redaktør har fået fat i de helt originale illustrationer - eller måske bare er træt af sin fantasi?

Nå, sammenlagt kan man kun håbe, at Interpresse får held med det gode udspil. Hvis publikum er med på den, er der perler nok i denne serie til en længere album-serie på dansk.

Ole Hansen

de Moor, Bob: Den vrede Buddha. Interpresse, 1977. 32 sider. (Barelli's oplevelser, 1).

Hvis man lader sit blik fare hastigt hen over dette albums 32 sider, får man uvilkårligt det indtryk, at de Moor blot er et pseudonym for Hergé. Indtrykket er imidlertid forkert, idet der blot er tale om en særdeles dygtig efterligning.

Ifølge albummets bagside er »Barelli« blevet kaldt for »Tintin«s efterfølger. Som der også står, er det ingen tilfældighed, for de Moor har arbejdet sammen med Hergé i næsten 30 år, og har tegnet store dele af Tintin-bøgerne. Man kan så overveje, om det ikke er lidt vel overdrevet at påstå, at »Barelli« ikke blot ligner sit forbillede på tegningerne, men også i spænding og humor er »Tintin« en værdig arvtager.

Barelli er skuespiller. En asiatisk stat håber, at hans trup vil optræde ved statens et-års uafhængighedsdag. Da Barelli har sagt ja, optræder den rivaliserende nabostat (med samme uafhængighedsdag), som tidligere har hørt sammen med rivalen, også på arenaen for at engagere Barelli til sine festligheder. Resultat: flykapring, nødlanding i Himalaya og afsløring af, at konflikten mellem de to stater og deres adskillelse skyldes samvittighedsløse våbenhandlere (»Muligvis fra vores land!« konstaterer europæeren Barelli). Efter adskillelsen er konflikten imidlertid blevet yderligere tilspidset, fordi »vasterne« forsvinder på uforklarlig vis, og fordi de to stater gensidig beskylder hinanden for denne forsvinden. De virkelige »skurke« er imidlertid en samling pacifister, som efter overstået dåd kan rejse hjem til Europa, eller hvor de nu kommer fra, da Barelli ved et tilfælde afslører våbnenes gemmested, sørger for at de bliver gemt igen og forbrødrer de to stater i en storslået jubel- og genforeningsfest.

Når man lige undtager de to sidste sider, hvor hadet mellem de to stater hastigt ændres til kærlighed, blot fordi Barelli improviserer et skuespil i en gammel tempelruin, skræmmer to delinger soldater ved at spille på nordindisk overtro og religion og finder de omtalte våben, som rent faktisk ikke er den egentlige årsag til konflikten, er der tale om en logisk og spændende historie, som udmærket kunne have haft Tintin på Barellis plads.

Man må også erkende, at de detaljerede miljøer og den enkle persontegning ligner forbilledets, og ligesom Hergé sørger de Moor for fin balance mellem billeder og tekst, harmoniske og flydende billedfølger og velafstemte farver.

Hvad humor angår er »Ba-

relli« imidlertid »Tintin« langt underlegen. Skal man endelig sammenligne, må man helt tilbage til Congo- og Amerika-episoderne, hvor Tintin endnu ikke havde fået følgeskab af Haddock og Tournesol, og hvor Dupond og Dupont endnu var for meget i baggrunden til at være interessante. Barelli er ligesom Tintin for anonym og uinteressant som type, og han kan derfor kun anvendes som centrum for handlingen. De personer, som Barelli til stadighed omgiver sig med, er ikke mere interessante end hovedpersonen, og derfor kan de heller ikke bære de humoristiske situationer og pointer, som der er lagt op til. Hvad serien mangler, er simpelthen et par karakterfaste klovne.

Hvis Interpresse havde undladt kommentaren på dette albums bagside og ikke havde gjort de Moor til Hergés arvtager, ville undertegnede anmelder dog sikkert have konstateret, at »Barelli« er et jævnt underholdende tegneserieprodukt for børn og barnlige sjæle med en historie, som henter sit stof fra et af verdens urolige hjørner, og hvor den vakse europæer endnu engang kan demonstrere sin evne til at udredde de tråde, som afdøde og nulevende europæere har filtret grundigt sammen. Og så ville det have været rimeligt at bemærke, at albummet da forøvrigt kan studeres med stor fornøjelse på grund af en særdeles dygtig efterligning af Hergés tegneserie »Tintin«.

Anders Hjort Jørgensen

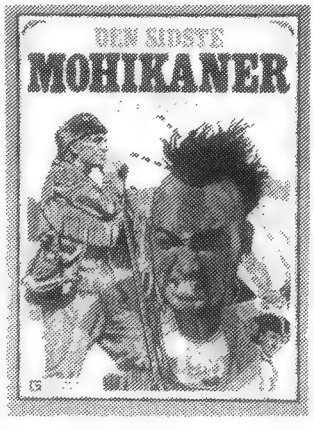

Den sidste Mohikaner - efter J.F. Coopers roman, med tegninger af Alarica Gattia. Gutenberghus, 14,50 kr.

Principielt finder jeg det i orden, at man prøver at populærisere klassikere - jfr. den kendte serie fra gamle dage med »Illustrerede klassikere«, som jeg mindes fra vores barndom i 50erne. Dengang husker jeg imidlertid tydeligt forældres og læreres foragt for disse seriehæfter, der - mente man - var vulgariserede og trivielle udgaver af gode, borgerlige dannelsesromaner og klassiske heltedramaer med - ofte - moralske bud til den opvoksende ungdom... Sådan husker jeg det fra 50erne, men som sagt finder jeg egentlig den slags populariseringer på sin plads, da de lissom skræller overflødig deskription væk og ofte kan give en mere actionbetonet episk fremstilling, som de fleste børn nok stadig foretrækker. Det var det formelle.

Det her foreliggende album fra Gutenberg er imidlertid under al kritik - ud fra rent kunstneriske - og ikke altså genremæssige - kriterier. Det er ikke det, at der her - modsat romanen - er billeder, der gør hæftet dårligt. Jeg holder meget af billeder, - billeder der kan stå alene, fortælle historier, billeder der kan være smukke og spændende og sensuelle. Men de her billeder i dette album er elendige. Farvelægningen er yderst primitiv, tegningerne er overalt alt for slappe, nærmest skitseagtige. Begrebet »kulørt« kan med rette bruges her - i ordets oprindeligt negativt ladede betydning, nemlig som noget der er underlødigt.

Sproget er slet ikke - som hos Cooper i originalromanen - spor rytmisk eller levende. Det blir ved klicheer, fraser og de korte udbrud og massevis af sætningsemner. Text og billede er for fladt, for nuanceløst. Personerne og deres miljø fremstår for læseren kun som kulisser, ikke som noget sanseligt.

Bent Værge.

Morris & Goscinny
Lucky Luke nr. 28: Vejen til Oklahoma (Rue sur L'Oklahoma). Lucky Luke nr. 29: Psykopater på slap line (La Guérison des Daltons).

Nu må det vel være 7-8 år siden Lucky Luke dukkede op i

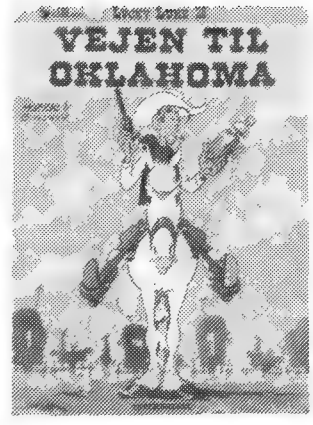

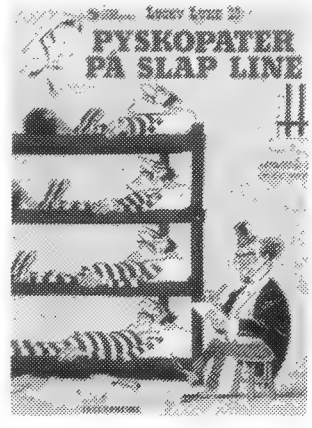

Fart & Tempo. Jeg faldt for ham med et brag, og jeg er aldrig blevet træt af ham. Ingen anden serie har kunnet fastholde min interesse så længe, men det skyldes naturligvis Lucky Luke's ekstremt høje kvalitet; udtrykket »et dårligt Lucky Luke album« er en absurditet.

Denne anmeldelse er velsagtens helt overflødig - Interpresse sælger deres 70.000 eksemplarer (eller hvor mange det nu er) uanset hvad jeg skriver. Men alligevel...

Vejen til Oklahoma fortæller historien om Oklahoma territoriets åbning. Det er ikke et af de store Lucky Luke albums; der var flere sider, hvor jeg kun grinede en enkelt gang.

Psykopater på slap line udmærker sig på to måder. For det første ved at have den dummeste titel af alle 29 albums - den ansvarlige burde dyppes i tjære og rulles i fjer; eller, endnu bedre, radbrækkes. For det andet ved at være et suverænt album. Vi hører her om en af Freud's forgængere, professor Otto von Himbeergeist, som ankommer til det vilde vesten for at bevise sine teorier om, at alle forbrydere er syge, og at de kan helbredes. Professoren vælger Dalton-brødrene som forsøgskaniner mod Lucky Luke's råd. Professorens evner rækker så vidt, at han kan få Lucky Luke til at miste besindelsen. Vi får også lov at følge Ratata's søgen efter sine forældre, »Første gang jeg var ude at gå tur alene, sagde mor at jeg ikke måtte gå for langt... jeg har ikke set hende siden.«

Som sædvanlig slutter vi med: »I'm a poor lonesome cowboy ...«

Michael Alring

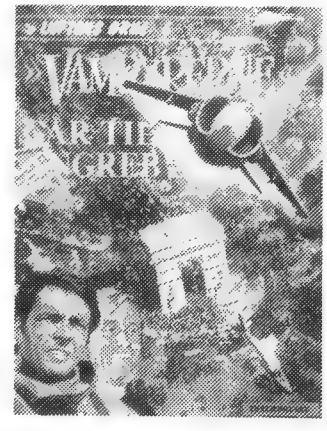

LUFTENS ØRNE nr. 6,
af Jean-Michel Charlier/ Jijé
»Vampyrerne« går til angreb
Interpresse, 1977 kr. 14,50

Jeg har tidligere rakket ned på flyveserier i al almindelighed (det ska' man jo), og dette album med Tanguy og Laverdure (fransk udg. 1971) giver ikke anledning til at fortryde. Selvom historien er tilstrækkelig spændende til at jeg gider læse fortsættelsen, hvis den kommer på dansk.

Iøvrigt er jeg ret begejstret for Jijés fly-billeder, men desværre er de få og uspændende i dether album. Til gengæld er historien som nævnt ganske god, bl.a. fordi superskurken åbenbart har virkelig format - det vil ihvertfald komme bag på mig, hvis han i næste album afslører sig som en halvfed, skaldet hysteriker af russisk oprindelse.

Men Tanguy og Laverdure er et alt for typisk heltepar inden for genren. Den målrettede, entydige helt og den komiske partner, der maser på så godt han kan, men som selvfølgelig altid glider i bananskrællerne. Falde-på-halen-komik er en vanskelig kunst uden

nuancer mellem det elegante og det pinlige. I tilfældet »Luftens ørne« kan jeg anbefale, at man springer hurtigt hen over »morsomhederne«.

Men selvom Laverdue ikke er en morsom klovn, så er der dog noget forsonende over hans figur, fordi han ikke er så perfekt som Tanguy. Hvis kristeligt folkeparti o.l. skulle finde på at indstifte årets »friskheds-diplom« som modvægt mod ungdommens og sædernes forfald, må Tanguy være selvskreven til prisen. Og her er vi så tilbage ved et af de punkter, der gør genren så umulig: kedelige helte.

Ole Hansen

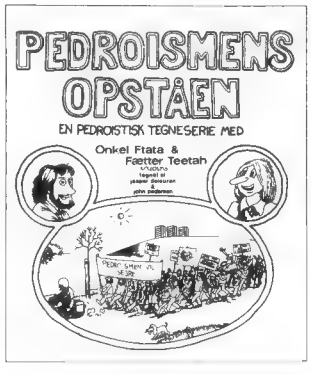

Teodors trængsler - af en upraktisk danskers eventyr.
En tegneserieroman af Claus Senderovitz (text) og Lisbet Stevens (tegninger). Forfatterforlaget Attika, 53 sider, 28,75 kr.

Claus Senderovitz er en sjov dansk forfatter med en masse mærkelige bøger bag sig. Denne gang har han sammen med sin kone, Lisbet Stevens, lavet en tegneserieroman på det udmærkede forfatterforlag Attika, der hermed for første gang udgir en tegneserie.

Der er her tale om en art undergrunds-tegneserie, hvor både sprog og billeder er bevidst »primitive«, altså uden den overfladeæstetik som ellers er mere og mere fremherskende i tidens tegneserier. Både stilen, udtrykket, temaerne, miljøet mv. er hentet fra en jævn og munter virksom danskers liv, en dansker (Teodor) der er så alsidig eller splittet, at han både læser Rapport, Information, Ude & Hjemme, Se & Hør og Klassekampen på samme tid!

I det hele taget er det den slags morsomheder i diverse side-temaer der holder denne ellers noget letbenede historie oppe. Selve intrigen er der ikke meget kød i. Teodor får arbejde på en fabrik der laver afføringsmidlet Maximal, hvorefter han vil sprænge fabrikken i luften, befri Karen der arbejder der, og en masse underlige mennesker i et absurd og næsten surrealistisk miljø fuld af drømme, piger med bar røv, knæp og druk og andet prisværdigt.

Bent Værge.

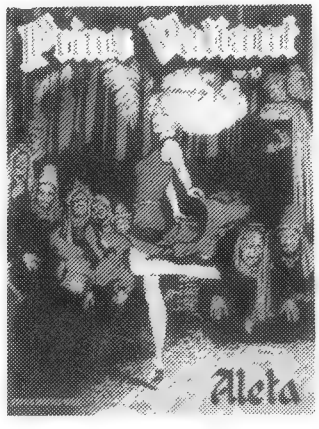

Foster, Hal: Aleta. Interpresse, 1977. 47 sider. (Prins Valiant, 10).

Endelig er vi nået så langt i historien om vikingeprinsen Valiant, at den guldlokkende skønhedsåbenbaring Aleta, dronning af Tågeøerne, kommer ind i historien som aktiv rolleindehaver. Dette album beskriver således Valiants rejse gennem Nordafrika med den tilfangetagne Aleta, og hans endelige erkendelse af, at den »grusomme« dronning er den egentlige magthaver i spillet. Kærligheden kan ingen besejre, heller ikke en stolt og frygtløs prins fra Norden.

Der er ingen grund til endnu engang at lovprise Foster for hans uovertrufne talent som eventyrfortæller, ligesom der også er sagt nok positivt om hans evner som tegner.

Men endnu engang kan man ærgre sig over disse albums ringe trykkvalitet. Alt for mange streger er gået tabt eller gemmer sig under farverne, og derved drukner en hel del detaljer. Og så ville det være rart at vide, hvorfor de spanske farvelæggere absolut skal fjerne sig så langt som muligt fra seriens oprindelige, harmoniske farver.

Lad det dog være sagt, at hvis jeg skal vælge mellem en dårlig udgave af »Prins Valiant« eller slet ingen, foretrækker jeg selvfølgelig det første.

Anders Hjorth Jørgensen

Bud Sagendorf: Skipper Skräk jokker i spinaten. 49 sider, pris: 12,50.
Gutenberghus 1977.

Så vidt jeg mindes, har jeg aldrig läst andre Skipper Skräk-historier end et par stykker af den hårdtslående sömands oprindelige tegner, Segar, og de var jo ganske herlige. Men Skräk er som de fleste andre klassiske serier ved skaberens död overgået på andre og i reglen mindre talentfulde (for ikke at sige direkte talentlöse) händer. Så vidt jeg kan bedömme ud fra »Skipper Skräk jokker i Spinaten«, det 4. album fra Gutenberghus, er denne serie dog sluppet lidt bedre igennem end de fleste andre. Godtnok er det absolut ikke en serie, jeg ville have kastet mig over, hvis ikke jeg var blevet sat til at anmelde den, og läsningen af dette album har ikke på nogen måde givet mig lyst til at läse flere. Men sammenlignet med totalt fantasiforladte mishandlinger af gamle kendinge som »Knold ogTot«, »Gyldenspjät« m.fl., har den dog NOGET - nemlig en vis naiv charme. Det platfodede bondeskrog, Skräk og hans venner benytter sig af, er til tider ganske festligt, ja, endda helt grinagtigt, og den minder her en del om »Li'll Abner«. Denne lighed sträkker sig i övrigt også til intrigen i hovedhistorien i albummet - uden at jeg dog dermed vil sammenligne denne gang fjolleri med de satiriske mester värker, Al Capp skabte i »Abner's« storhedstid. Men ligesom Capp flere gange i sin serie fandt på underlige väsner og mineraler, der med ét slag ville kunne ändre verden og fjerne alle menneskehedens bekymringer, er hovedingrediensen i denne Skräk-episode et fantastisk energiholdigt stof, Spinatkul, der er i stand til at forsyne jorden med uanede mängder af energi og mad i al fremtid (man kan snildt leve en måned på et stövkorn). Men her ophörer ligheden til gengäld også...

Ganske vidst slutter det hele, som man kunne forvente, med, at Spinalkullet alligevel ikke vil blive jordens frelse, men det skyldes, at det har været nödvendigt at bruge det til bekämpelsen af en trussel rettet mod Skräk. De utopiske verdensfrelsende mirakler i »Li'll Abner« derimod blev altid afvist til sidst, idet Capp lod enkeltindividers personlige interesser, den menneskelige dårskab eller andre uforudsete faktorer spille uventet ind. Skipper Skräk er i bund og grund blot temmelig flad slåpå-täven underholdning. Diverse kloge mennesker med hävede öjenbryn vil sikkert også kunne finde masser af könsdiskriminering, samfundsbevarende tendenser og andre stygge ting og sager i den, og noget budskab findes altså ikke i historien. Men det vil sikkert også väre forkert at tro, at dette er tiltänkt fra tegnerens side.

Næste sider: Anmeldelser af udenlandske udgivelser

Tre svenske prisvinder-album

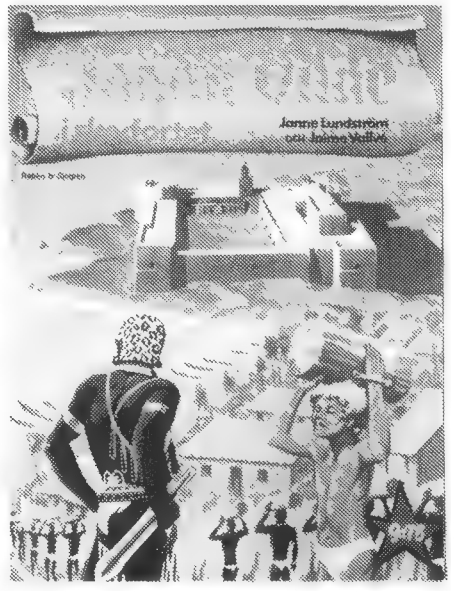

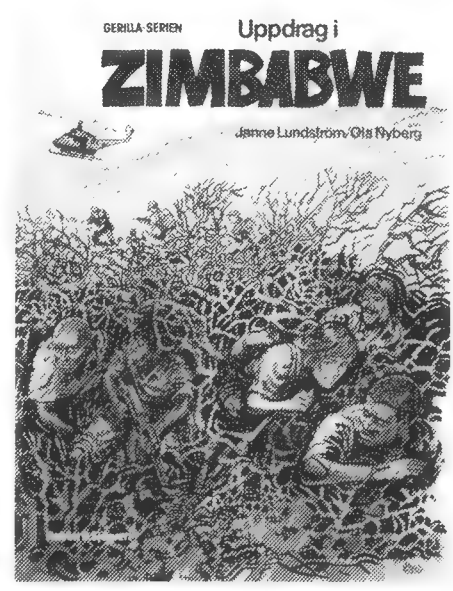

»Johan Vilde, flygtningen« og »Johan Vilde i slavfortet« af Janne Lundström og Jaime Vallvé, ISBN 9129486173 og ISBN 9129486211 »Uppdrag i ZIMBABWE« af Janne Lundström og Ola Nyberg, ISBN 9129498775 udgivet af Rabén & Sjögren, Stockholm 1977, album, 48 sider, farve, sKr 9,75/stk

Til trods for de vanskelige vilkår for skandinaviske serier i almindelighed og seriealbumudgivelse i Sverige i særdeleshed har Rabén & Sjögren satset på udgivelse af hele tre album med nye svenske serier, alle skrevet af Janne Lundström.

Den første af disse serier, Johan Vilde, vandt førsteprisen i forlagets tegneseriekonkurrence for to år siden. Teamet er ikke ukendt i tegneseriesammenhæng, da de sammen har lavet en masse episoder af Fantomet, der også vil være velkendt af danske Fantomet-læsere. Med disse episoder prøvede Janne Lundström at styre udenom de gængse clicheer i den genre, og det er på en måde trist, at utilfredsstillende arbejdsvilkår på Semic tvang ham bort fra dette arbejde.

Johan Vilde er Janne og Jaimes egen serie. Det er en historisk serie fra 1600-tallet om den svenske skriver-dreng, der kommer med som skibsdreng

Janne Lundström og Jaime Valvé. Sidstnævnte er spanioler, men bosiddende i Danmark.

på en rejse til Guldkysten. Utålelige forhold ombord får ham til at rømme, hvilket sender ham i landflygtighed på Guldkysten. Hans spændende oplevelser sammen med en fordrukken europæer, der holder ham som fange, står ikke tilbage for »Skatteøen«. Borgruiner, huler, hemmelige gange, skjulte skatte, uhyrer og menneskeligt kryb er de krydrede ingredienser i første episode.

I næste album er Johan blevet adopteret af en lokal negerstamme. Men da stammens repræsentanter modsiger høvdingen i stammeforbundet, beslutter denne høvding at sælge Johans stamme til slave opkøberne. Som slaver ankommer de til kysten og det svenske fort. Johan antages for en albinoneger og får særforplejning. Som sådan får han mulighed for at arrangere flugten for sine stammefæller, der udgør klimaks i andet album. Stilen i albummene er den samme som fra de tidligere Fantomet-episoder. Der er en ligefrem og konstant spænding, der formidles effektivt af Vallvés uprætentiøse billedsprog og med god grafisk kontrast. Manuskriptets historisk-dokumentariske karakter kunne måske have inspireret til lidt større variation i dokumentationen bag illustrationerne, men serien sætter heller ikke større ambitionsniveau, end den kan leve op'til. Noget af en skuffelse er farvesætningen imidlertid. Den kunne godt være ofret større omhu og følelse. Den er grel og uharmonisk og får serien til at præsentere sig mere billig og vulgær end det havde været nødvendigt. Man kræver umiddelbart en større fornemmelse for koloreringskvaliteter i et dyrt farvealbum end et masseproduceret seriehæfte, og Johan Vilde er IKKE en industriserie. Man burde måske overveje at lave en dansk udgave i sort-hvid. Vallvés tegninger præsenterer sig faktisk bedre i sort-hvid end med den foreliggende farvesætning.

Et album af noget større interesse for særligt serie-interesserede må »Uppdrag i Zimbabwe« nok siges at være. Den kunne tolkes som en politisk serie, men da den tager negrenes parti mod racediskrimineringen i Sydrhodesia/ZIMBABWE, vil dens holdning næppe vække anstød nogetsteds i Skandinavien, tværtimod er den et førsteklasses eksempel på, at man sagtens kan lave underholdende serier med holdning. En vis forståelse for de hvides situation fremviser serien også, så den kan heller ikke beskyldes for at være ensidig. Det mest lykkelige ved serien er måske, at Ola Nyberg forvalter disse kvaliteter på en vældig sober måde i tegningerne. Oven i alt det andet har serien tilmed en kvindelig hovedperson, der er særdeles handlingsorienteret

og på ingen måde fremstilles som et kønsobjekt. Tegningerne er smagfuldt koloreret i en diskret akvarelteknik der bidrager til at forhøje det gode helhedsindtryk. Albummet kommer forhåbentlig snart i en dansk udgave. Blandt årets nyproducerede album vil jeg uden tøven udnævne »Uppdrag i Zimbabwe« til »Årets Album«, fordi det præsenterer så mange nye, gode kvaliteter, der alle arbejder sammen i retning af et fuldkomment helhedsindtryk med høj grad af professionalisme, ansvarsbevidsthed og medmenneskelighed. Et stort skridt fremad for skandinaviske serier.

Freddy Milton

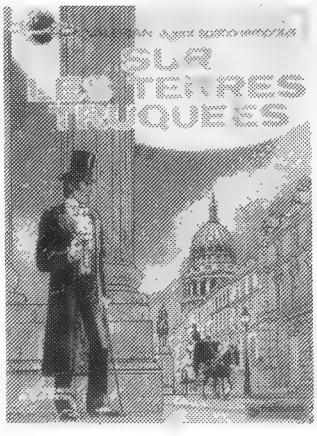

VALERIAN - agent spatiotemporel nr. 7: SUR LES TERRES TRUQUÉES (af J.-C. Mezieres og P. Christin, 48 s. farvealbum, Dargaud 1977)

Jeg blev noget betuttet da jeg modtog det nye Valerian-album - på fransk. Min omgang med det sprog var ikke noget særligt i skolen og er blevet yderligere misrøgtet efter jeg gik ud... nå, de første sider gik det nu temmelig nemt - der er sådan cirka 1 taleboble pr. side - og efterhånden har jeg da fået stavet mig igennem hele historien.

Men jeg vil godt indrømme at jeg på side 26 følte trang til at gentage Valerians »J'aimerais comprendre...« - og det er ikke kun sprogforbistringers skyld, det lykkes faktisk storartet for Linus/Mezi længe at holde læseren ret uforstående overfor hvad det egentlig er der foregår. Denneher historie er meget mystisk - den starter fabelagtig elegant i film-stil hvor billederne (som jeg antydede før) får lov at fortælle, fortælle om britiske kolonisoldater som skal til at angribe en indisk fæstning - og da kampen er i gang zoomes der ind på Valerian, som britisk soldat (!).

Det lugter jo som en opfriskning af Linus/Mezis gamle hobby med rejser tilbage i tiden, som de ellers har forsaget i nogle år - og det er da også noget i den retning, men bare vent: det her er endnu mere udspekuleret. Jeg vil ikke fratage læseren den samme kildrende nydelse ved at være forvirret som jeg følte, men kan da godt lige berolige om at det hele bliver forklaret hen ad vejen.

I samme forløb giver Linus/Mezi udtryk for en hel del politiske og ideologisk/filosofiske meninger, en side af serien som er blevet stedse mere fremtrædende med årene, og som gør den ekstra spændende. Det der gør »Valerian« så storartet er at den kan læses på en masse forskellige niveauer: En fin analyse af Søren Vinterberg i Information forklarede at der er en solid ladning Freud og Marx i serien - nu har jeg ikke læst så meget Freud og kun lidt mere Marx, dog mener jeg at få meget ud af et album som dette - men selv hvis man kun læser for handlingens skyld er det fremragende underholdning. Det sidste gælder måske nok mere for de nærmest foregående albums i serien; her er filosofien bag historien trods alt så afgørende for dens udvikling, at man næsten er nødt til at tænke over hvad Linus/Mezi siger for at få mening i galskaben. Det er vel også det de har tænkt sig.

Det er ikke mindst kvindesagens lanse de drager - jeg er lige ved at synes det bliver lidt for meget Karlsens Kvarter efterhånden, med Valerian som stændigt dummer sig og fjoller rundt uden at fatte et muk, mens Laureline styrer hele potten og har det store kølige overblik. Samtidig er forfatterne ikke spor konsekvente i deres politiske holdning - det vrimler med borgerlige og mandschauvinistiske fordomme, sådan en rigtig »eurokommunistisk« serie: hele den sydeuropæiske barne lærdom rørt op i en bøtte rød maling.

Men forstå nu ikke det her som om jeg fraråder læsning af »Sur les terres truquées«. Det er noget af det bedste en tegneseriefan kan læse, virkelig højklassig behandling af mediet, formidabel tegnekunst med en streg, en komposition, en farve- og skyggelægning helt i top. Ligeså fortæller teknikken, krydret med mange små godt sete detaljer der sætter den opvakte læsers smilebånd (eller lattermuskler, alt efter temperament) i bevægelse; alt i alt er historien spændende og interessant at tage stilling til - ligemeget om man er enig med Linus/Mezi eller ej.

Ole Rasmussen

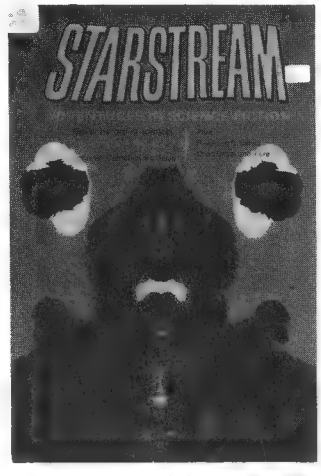

Starstream nr. 1-4

STARSTREAM er navnet på et nyt amerikansk tegneseriehefte, der bringer adaptationer af science-fiction noveller. Der er kommet fire numre til nu, og de indeholder noveller af folk som John Campbell Jr., Larry Niven, Robert Silverberg, Poul Anderson, Isaac Asimov, Theodore Sturgeon, Van Vogt og Ann McCaffery. Tydeligvis noget der burde få ens mund til at løbe i vand hvis man da ellers var science-fiction fan. Men ak, historierne står ikke mål til forventningerne. Ikke at jeg har særlig meget dårligt at sige om dem - enkelte af historierne er elendige (der er også mere ukendte forfattere repræsenterede) og ingen af tegnerne er ligefrem inspirerede - men alt i alt er der præsteret et habilt stykke håndværk, og de fleste af historiernes kvalitet garanterer de store forfatternavne jo for, ikke sandt? Jo, historierne er gode nok; men under omsætningen til tegneserieform er de blevet så forfærdeligt udvandede. Jeg havde tilfældigvis, kort før jeg læste STARSTREAM, læst to af de noveller der er repræsenteret i bladet: Poul Andersons »Call me Joe« og Campbells »Who goes there?« og forskellen er nærmest som forskellen på en stor saftig bøf og en skål tynd suppe: suppen kan være udmærket, men den har en flov smag og der er ikke noget at sætte tænderne i. STARSTREAM er såmænd ikke noget dårligt køb - men jeg ville nu hellere bruge mine penge på en god novellesamling.

MACCOY
Af Gourmelen/ Palacios
Wanted Mac Coy
Dargaud, Paris 1977 ca. kr. 28,-
Fås i Fantask.

Der er stadigvæk både ondt og godt at sige om denher western. Det er dog mit indtryk at den bliver lidt bedre for hvert album (eller også er jeg ved at vænne mig til den!), men Palacios sjusker fortsat med proportioner og ansigter og billedsprog (og farver). Gode tegninger og opslag veksler med dårlige, så man efter endt læsning er i syv sind mht. hvor godt/dårligt det hele er. Det virker som om Palacios altid følger sin første indskydelse og aldrig tegner om. Desværre. For kunne han holde sig på sit bedste niveau hele tiden, kunne Mac Coy gå hen og udfylde noget af savnet efter Blueberrys tilsyneladende forsvinden fra tegneseriemarkedet.

Historien i dette album er uhyre traditionel. Det drejer sig om Mac Coys kamp mod onde hvides våbenhandel med onde (mildest talt) apacher. At fremstille indianere som gale sadister

burde ikke være muligt i en nulevende tegneserie, og jeg håber Mac Coy fremover holder sig langt væk fra dette emne. Men ser vi bort fra holdningen til apacherne er der imidlertid kommet en glædelig sammenhæng over historien, i modsætning til tidligere albums, hvor diverse dramatiske begivenheder faldt over egne ben i et fortvivlet forsøg på at få handlingen til at minde om noget, der har noget med hinanden at gøre. Man må nok anbefale Gourmelen/Palacios at arbejde med kendte og prøvede historie-skabeloner.

Ellers kan jeg godt lide den barske realisme, der præger serien, men jeg synes den disharmonerer med fanden-i-voldskheden, som ind imellem skal gøre det ud for »barsk humor« eller noget i den retning. Også på dette punkt e er serien dog blevet bedre.

Et spørgsmål til den kvikke læser: har Palacios ikke tegnet andre serier end denne? Hans stil forekommer mig bekendt.

Ole Hansen

Slow Death No. 7, Last Gasp.

Dette er et specielt »War tale«-nummer. Kavalleri, vikinger, pirater, 1. verdenskrig, depressionen 1932, hilsen til »Blackhawk« Zimbabwe.

William Stout står for lækkert cover og inner-cover. Jaxon står for hæftets bedste indslag - kunstnerisk og idémæssigt. Han er jo gammel dreng i branchen. - var manden bag »God Nose«, der var blandt undergrundens banebrydere og pionerer. Fra »God Nose« husker man ham som den næsten overfortænkte, stærkt stiliserede tegner og fortæller. I »Slow Death« er det en noget anden Jaxon, der pulserer. Det er barsk socialrealisme alá »Soldier Blue«, og i en særdeles velegnet streg. Han arbejder med meget fine streger, og behersker kunsten at tegne mennesker særdeles godt. De er lige præcise så karrikerede, at de ser aldeles rigtige ud - et virkemiddel, der kendetegner en erfaren og stilsikker tegner som Jaxon.

4 helsidestegninger og bagside af Irons er måske meget sødt, men ikke synderligt velanbragt. Han er efter min mening ikke portfolie-mand overhovedet. Det er da meget gode tegninger, men de rummer ingen ingredienser i sig til at stå alene og alligevel sige noget somhelst - bagsiden delvist undtaget.

Jeg har ingen anelse om, hvem Edgar er, men han tegner rigtigt godt, og har en lille to-sides historie om afslutningen på 1. verdenskrig, hvor skyderiet trak ud flere dage efter fredsslutningen, fordi alle ville være den, der affyrede krigens sidste skud.

William Wray er ikke netop den største tegner, men han fortæller en ret interessant historie om den såkaldte »Bonus Army« - arbejderkamp fra tredivernes start, og et interessant tidsbillede og politisk vidnesbyrd.

En lille hilsen til »Blackhawk« og Reed Crandall er anonym. Det er en fantastisk dygtigt tegnet stumserie - men som tilfældet er mangt en gang, så står den idémæssige tyngde ikke synonymt med den tegnemæssige force.

En historie om turister og indfødte blandet med frihedskamp produceret af mig ukendte kræfter, namens Impulelelo & Clothilde. Masser af idé - kød og blod til overflod - men desværre ødelagt af en totalt psykedelisk og kompositionsmæssigt forfejlet tegnestil. (Ikke fordi den er psykedelisk, men fordi stilen dels ikke er gennemført og i særdeleshed ikke behersket af tegneren).

Nu skal kritik jo gerne være kritisk, men bortset fra det, så er hæftet som presedens er for Last Gasp og de fleste større forlag, ikke uden bid og heller ikke uden en vis helhed, når alle enkeltbidragene tages i betragtning.

Rune T. Kidde

Aktuelt Danmark

CARLSEN

CARLSEN IF har dette efterår udsendt:
Linda & Valentin 5 - 6: De tusinde planeters imperium og I den falske verden. Bernard Price 3 - 4: Molochs vrede og Tågernes fort. Smølferne 4: Smølf den store.

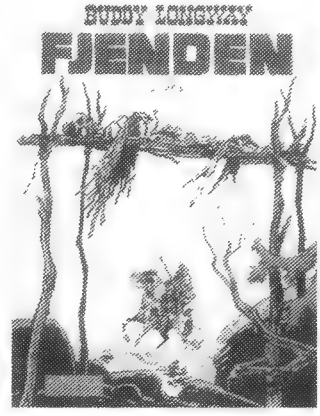

Henrik & Hagbarth 5 & 6: Greven af Gyllingelund og Kringelspirs ring. Rasmus Klump 28: Til fødselsdagssjov. Buddy Longway 1 & 2: Chinook og Fjenden. En ny serie med tegneserieversioner af Jules Vernes kendte bøger er ude nu. De to første bind hedder Den hemmelighedsfulde ø og Kaptajn Grants børn.

INTERPRESSE

Interpresse har også udgivet et par gavehæfter som nok skal finde deres vej til »under juletræ-

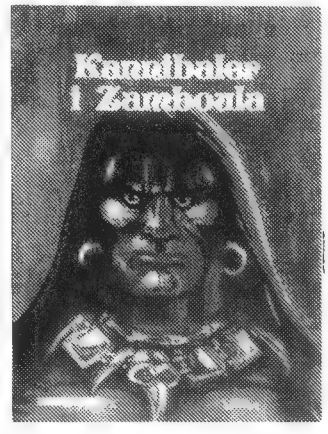

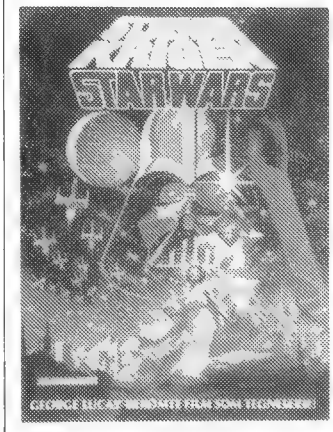

et«. Det drejer sig om årsalbum med henholdsvis Fantomet og Superman. Apropos Superman så er Superman Special 2 også kommet i handlen, og den er absolut et par ord værdig. Det er nemlig et par afsnit af den højt priste tegneserie Grønne Lygte/Grønne pi tegnet og fortalt af Neal Adams og Denny O'Neil. Hæftet er sort hvidt, 64 sd. koster 6,85 kr. og bærer titlen Hvad kan en Superhelt gøre?. Vil blive behandlet i næste nummer af KS.

Af nye albums, som enten er ude nu eller forventes i December, kan nævnes: Prins Valiant 11, Gammelpot 2, Biggles 1, Luftens Ørne 7, Radiserne 3 og Gru-album 2 med endnu flere Corbenserier.

To nye Seriepocket, henholdsvis nummer 19 og 20: Basserne og Kerry Drake, Steve Roper m.m.

Interpresse har planlagt sit bidrag til den formodede STAR-WARS-dille, der ifølge eksperter gerne snart skulle rulle ind over landet. Sidst i december udsendes tegneserien, hvor det første afsnit er tegnet af Howard Chaykin, og senere udsendes der også en filmposter.

Ind i det nye år kan man bl.a. forvente Sammy 3, Conan 2, og det med spænding imødesete Jonathan-album.

GUTENBERGHUS

Som sædvane er hen under jul har Gutenberghus udsendt en stor

stak specialhæfter, som sædvanligt bl.a. Basserne, Vaks, Klaus Kludder og Gyldenspjæt (goe gamle Geo MacManus).

Også den store Fedtmulebog har set dagens lys - det er den fjerde store Disneybog i rækken. Fedtmule omhandles behørigt i et senere nummer af KS.

2 Barks-genoptryk er ude p.gr. af den nærtstående højtidelighed. Det drejer sig om 2. udgaven af hæftet Juleparade (iøvrigt et af de mest charmerende juleeventyr som Barks har lavet) og 3. udgaven af hæftet Anders And på Grønland.

I TEMPO har man atter taget hul på Asterix - Le grand travesee

er her blevet til Asterix opdager Amerika.

Fantomet gifter sig til sommer

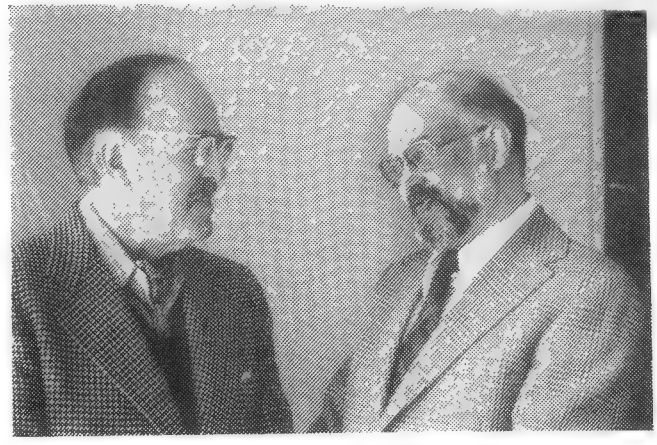

Lee Falk mødtes i København med den spansk/danske Fantomet- tegner Jaime Valvé.

Den amerikanske forfatter Lee Falk, manden bag Fantomet og Mandrake, var for nylig i København, hvor han lod bomben springe: Nu gifter Fantomet sig endelig med Diana! Efter mange års rygter er der endelig kommet realiteter på bordet. Historien om giftermålet kommer i det danske Fantometblad i løbet af sommeren 198.

I det vilde

I forbindelse med udgivelsen af de to nyeste Lucky Luke-album, »Vejen til Oklahoma« og »Pyskopater på slap line«, arrangerede Interpresse optræden med Lucky Luke flere steder i København. Der var tegnekonkurrence samme steder, med præmier. Vor fotograf var på pletten og fik taget et par billeder af den gæve cowboy.

»I'm a poor, lonesome actor...«

Har du aldrig hørt om The Dalton Sisters?

»Donaldismen« nu på dansk

Jon Gisle i en væskekrævende donaldistisk diskussion med Sterke-Nils fra Gammeldonaldismens Venner. Billedet er taget på Oslo-båden på vej fra Tegneseriefestivalen 1976.

Den norske donaldist og Disneyforsker Jon Gisle's bog »Donaldismen« udkommer nu på dansk. Efter at være kommet i to oplag i Norge udkom den forrige år i Sverige under titlen »Ankismen«. På dansk kan bogen naturligvis ikke hedde andet end »Andelogien«. Freddy Milton oversætter og bearbejder til dansk, og bogen forventes udsendt tidligt på sommeren 1978.

Aktuelt USA

Marvel

Jack Kirbys to nye serier DEVIL DINOSAUR og MISTER MACHINE kommer til december. DEVIL DINOSAUR er en fortidsserie med masser af hulemænd og monstre, mens MISTER MACHINE er en fremtidsserie. Navnet på sidstnævnte bliver måske ændret inden udgivelsen, eftersom det er blevet brugt før i forbindelse med en episode i 2001: A SPACE ODYSSEY.
NOVA udkommer kun hveranden måned fra nr. 17.

Len Wein og Marv Wolfman arbejder i øjeblikket på en paperbackhistorie med SPIDER-MAN.

Dick Giordano har lavet en CONANepisode, der kommer i SAVAGE SWORD OF CONAN nr. 25.

Jim Starlin- og Steve Gerbers Man-Thinghistorie kommer i THE RAMPAGING HULK nr. 7.

Marv Wolfman er igang med at lave en historie til WHAT IF?, som skal omhandle, hvad der ville være sket, hvis fem andre personer var blevet NOVA. Historien bliver opdelt i fem afdelinger, en for hver person, og bliver tegnet af henholdsvis John Buscema, Carmine Infantino, Ross Andru, Walt Simonson og George Perez.

Marvel er begyndt at udsende en del af Hanna-Barberas tegnefilmsfigurer, som tegneserier bl.a. YOGI BEAR og DYNOMUTT.

Ms. Marvel gæsteoptræder i DEFENDERS nr. 57 og senere i THE AVENGERS.

THE MAN FROM ATLANTIS den første af Marvels I dollarhæfter er blevet forsinket, men den skulle komme i november.

Carmine Infantino har lavet to historier til IRON MAN, de kommer i nr. 108 og 109.

Samme Infantino har også lavet en historie til Ms. Marvel, som kommer i et fremtidigt nummer.

Keith Pollard bliver ny fast tegner på FANTASTIC FOUR fra og med nr. 191.

Serien Star Wars er blevet så populær, at Marvel i øjeblikket udgiver et genoptryk af hvert nummer ca. en måned efter, at førsteudgaven udkom.

Det amerikanske blad Rocket's Blast Comicollector kunne fornylig bringe et billede af filmens CONAN. En række film med den kendte barbar er på vej, og skuespilleren hedder Arnold Schwarzenegger.

DC.

STEEL, THE INDESTRUCTIBLE MAN af Gerry Conway og Don Heck kommer i december.

I januar kommer et nyt nummer af SECRET ORIGINS, der indeholder historier om BLACK CANARY, LIGHTRAY og Dr. FATEs oprindelse. Hæftet bliver udgivet i gigantstørrelse og kommer i den serie, der hedder DC SPECIAL SERIES.

Denny O'Neil er kommet tilbage til DC efter et kortere hospitalsophold.

CHALLENGERS OF THE UNKNOWN går ind efter nr. 87.

THE CREEPER kommer igen, det bliver i WORLD'S FINEST nr. 250. Den er, som sædvanlig, tegnet af Steve Ditko.

Mike Kaluta har lavet forsider til HOUSE OF SECRETS nr. 151, DOORWAY INTO NIGHTMARE nr. 2 og SECRETS OF HAUNTED HOUSE nr. II.

THE AMAZING WORLD OF DC COMICS nr. 15 skulle nu være kommet.

SUPERBOY AND THE LEGION OF SUPERHEROES nr. 237 bliver tegnet af Walt Simonson og nr. 238 bliver både tegnet og skrevet af selveste Jim Starlin.

Vincente Alcazar har lavet forsiden til HOUSE OF MYSTERY nr. 152.

Jim Starlin har lavet forsider til NEW GODS nr. 17 og HOUSE OF SECRETS nr. 150.

WEIRD WAR TALES nr. 59 vil indeholde en historie af Russ Heat.

Et nyt 2 dollarshæfte er på vej med SUPERMAN VERSUS WONDER WOMAN.

Mike Golden overtager MISTER MIRACLE fra nr. 23, og Don Newton overtager SHAZAM fra 35 af.

UNKNOWN SOLDIER nr. 211 indehoider et genoptryk af en gammel Joe Kuberthistorie fra STAR SPANGLED WAR STORIES nr. 159. Foruden, er der også en historie af Larry Hama og Russ Heat i samme nummer.

Joe Kubert har også lavet forside til SGT. ROCK nr. 312 og MEN OF WAR nr. 4.

Bernie Wrightson har lavet forside til HOUSE OF MYSTERY nr. 256.

Andre USA nyheder

Der er kommet et nyt navn i den amerikanske serieindustri, som hedder POWER COMICS. Det bliver ledet af en udgiver ved navn Edward Langham, Mike Gustovich, som redigerer historierne og forfatteren T. Casey Brennan! Linien, som forlaget kører, er mest præget af superhelte- og skrækserier. Foreløbig er følgende titler udkommet: NIGHTWITCH, COBALT BLUE, BLUE BIRD, MYSTIC TALES, FANTASY QUARTERLY og POWER COMICS.

Et andet forlag, der hedder MODERN COMICS, er begyndt at udsende genoptryk af de gamle serier, der før blev udgivet af CHARLTON COMICS. Følgende numre er lige blevet udsendt: JUDOMASTER nr. 93, YANG nr. 3, E-MAN nr. 2, WAR nr. 7, MONSTER HUNTERS nr. I og CREEPY THINGS nr. 3.

THE MENOMONEE FALLS GAZETTE er begyndt at udkomme igen med serier, som HOWARD THE DUCK, SUPERMAN, BATMAN, MODESTY BLAISE, POPEYE og meget andet. Abonnementspriserne er udenfor USA på 12 dollars for 12 numre og 26 dollars for 26 numre.

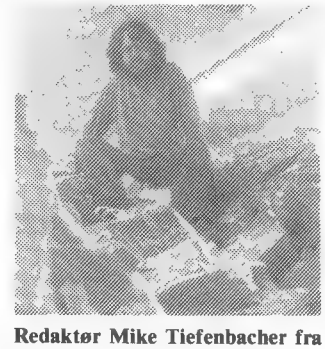

Redaktør Mike Tiefenbacher fra Menomonee Falls Gazette, da de brændte inde med store usolgte oplag og måtte lukke. Nu er bladet startet igen.

Media nyheder

Dino DeLaurentiis, kendt for sin KING KONGfilm, har købt rettighederne til ingen ringere end FLASH GORDON! Så en kommende storfilm er i vente, og der går samtidig rygter om, at en TV-serie med samme hovedperson vil få premiere i USA engang i fremtiden. Man kan kun håbe, at dansk TV også engang vil købe den!

SEPTEMBER

ISIS No. 8, December-January. "Darkly Through The Mutant's Eyes" is by Jack C. Harris, Mike Vosburg and Vince Colletta. TV's Andrea Thomas proves she's a lot more mighty over the airwaves than on paper -- this is her final issue. Rich Buckler and Colletta did the cover. [8/30]

JONAH HEX No. 7, December. "The Secret Of Jonah Hex" is by Mike Fleisher, Ernie Chan and Noly Panaligan. Following a couple of reprints, the origin is finally revealed. Chan did the cover. [8/30]

SECRETS OF HAUNTED HOUSE No. 9, December-January. "The Man Who Didn't Believe In Ghosts" is by Arnold Drake and Steve Ditko, "Maid To Order" is by Jack Oleck, Romeo Tanghal and Bob Smith, and "Dig Your Own Grave" is by Oleck and Ruben Yandoc. Luis Dominguez did the cover. [8/30]

BATMAN No. 294, December. "The Testimony Of The Joker" is by David V. Reed, John Calnan and Tex Blaisdell. The Riddler, Catwoman and Lex Luthor all didn't kill Batman, so maybe The Joker's telling the truth when he claims that he did. This is the conclusion of the four porter. Jim Aparo did the cover. [9/6]

THE FLASH No. 256, December. "Prisoner Of The Past" is by Cary Bates, Irv Novick and Frank McLaughlin. Deluded into thinking that he's back in the days prior to his wedding to Iris, poor Flash believes he's losing his marbles. Rich Buckler and Jack Abel did the cover. [9/6]

JUSTICE LEAGUE OF AMERICA No. 149, December. "Light Makes Right" is by Steve Englehart, Dick Dillin and Frank McLaughlin. The Star Tsar shows up to make trouble for the JLA, Dr. Light makes an appearance, and Snapper Carr returns. Rich Buckler and Jack Abel did the cover. [9/6]

KAMANDI, THE LAST BOY ON EARTH No. 54, December. "The Eternity Trap" is by Jack C. Harris, Dick Ayers and Alfredo Alcala. Kamandi and Spirit run across a race of humanoid caterpillars called The Multipeds -- and Kamandi is rewarded for saving the crown prince of their land by being wrapped in a cocoon. Al Milgrom did the cover. [9/6]

THE NEW GODS No. 15, December. "The Apocalypse Child" is by Gerry Conway, Rich Buckler and Bob McLeod. Esak is the child-pawn in a raid of New Genesis by Darkseid's minions. Plus a new God dies in battle. Buckler and Joe Rubinstein did the cover. [9/6]

SUPERMAN No. 318, December. "The Wreck Of The Cosmic Hound" is by Martin Pasko, Curt Swan and Dan Adkins. Superman must face Peg-Leg Portia and her Cosmic Hounds. Rich Buckler and Bob Oksner did the cover. [9/6]

WEIRD WAR TALES No. 58, December. "Death Of A Dictator" is by

Jack Oleck, Ernie Chan and Bill Draut, "Encounter" is by Wyatt Gwyon and Fred Carillo, and "Death Has A Hundred Eyes" is by Oleck and Ruben Yandoc. Joe Kubert did the cover. [9/6]

WELCOME BACK, KOTTER No. 8, December. "The Rubber Chicken Contract" is by Bob Toomey and Bob Oksner. Oksner did the cover. [9/6]

AQUAMAN No. 59, December-January. "Prey Perilous" is by David Michelinie and Jim Aparo. Aquaman tracks The Fisherman to the Marianas Trench where they do battle on a ship about to plunge into the crevice. Also, Mera is featured in "Kingdom Of Doom" by Paul Kupperberg, Juan Ortiz and Vince Colletta. Jim Aparo did the cover. [9/13]

GHOSTS No. 59, December. "The Demon Within Me" is by George Kashdan and Rico Rival, "Satan's Graveyard" is by Kashdan and John Calnan, and "Curse Of The Phantom Witch" is by Carl Wessler and E.R. Cruz. Luis Dominguez did the cover. [9/13]

METAL MEN No. 55, December-January. "The Master Machination Of The Missile Men" is by Gerry Conway and Joe Staton. The MM make their penultimate appearance and Green Lantern is the guest-star Jim Aparo did the cover. [9/13]

MISTER MIRACLE No. 21, December. "Command Performance" is by Steve Englehart, Marshall Rogers and Vince Colletta. Mr. Miracle travels to New Genesis to continue his battle with Granny Goodness and her minions. Rogers and Colletta did the cover. [9/13]

SGT. ROCK No. 311, December. "The Sergeant And The Lady" is by Robert Kanigher and Doug Wildey. Sgt. Rock runs into a woman more than a match for him. Plus, "A Song For Saigon Sally" by Val Eads, and "The Strike" by David Michelinie and Dave Manak. Joe Kubert did the cover. [9/13]

SUPER FRIENDS No. 9, December. "Three Ways To Kill A World" is by E. Nelson Bridwell, Ramona Fradon and Bob Smith. The Super Friends rush to save the world from the three bombs planted by Grax, the supervillain from space. Fradon and Colletta did the cover. [9/13]

TEEN TITANS No. 52, December. "When Titans Clash" is by Bob Rozakis, Don Heck and Bob Smith. The Titans East and Titans West team up to take on Mr. Esper and Captain Calamity. Rich Buckler and Jack Abel did the cover. [9/13]

CHALLENGERS OF THE UNKNOWN No. 84, December-January. "To Save A Monster" is by Gerry Conway Keith Giffen and John Celardo. Deadman teams with the Challs to overcome Swamp Thing, who has been seized by a mysterious force. Rich Buckler and Joe Rubinstein did the cover. [9/20]

G.I. COMBAT No. 205, December-January. The three Haunted Tank stories in this issue are "A Gift For The Emperor," "Charge Of The Crazy G.I.s" and "Hell Can Wait" all by Robert Kanigher and Sam Glanzman. The O.S.S. is represented by "Death Is A Dummy" by Bart Regan and E.R. Cruz, and "60 Minutes To Massacre" by Bill Dennehy and Ric Estrada. The other stories in the issue are: "Soldier In Pigtails" by Jan Laurie, Dick Ayers and George Evans, "Stop -- War Ahead" by Evan Douglas and Estrada, and "Panzer" by Dick Ayers Joe Kubert did the cover. [9/20]

HOUSE OF SECRETS No. 149, December-January. "The Rain Dance" is by Paul Levitz, "J. Cheever Loophole" and Bill Draut, and "The Evil One" is by Jack Oleck and Ricardo Villamonte. Michael Kaluta did the cover. [9/20]

SECRET SOCIETY OF SUPER-VILLAINS No. 11, December. "Changing Of The Guard" by Gerry Conway, Mike Vosburg and Vince Colletta. Funky Flashman is unseated as director and The Fluronic Man shows up to join. Rich Buckler and Colletta did the cover. [9/20]

SHOWCASE No. 96, December-January. "Defection" is by Paul Kupperberg and Joe Staton. The Doom Patrol's final tryout issue is marked by a Cossack who arrests Valentina Vostock, the Negative Woman. Jim Aparo did the cover. [9/20]

SUPERBOY AND THE LEGION OF SUPER-HEROES No. 234, December. "Wanted: The Composite Legionnaire" is by Gerry Conway, Ric Estrada and Jack Abel. The Legion tries to prevent a bounty hunter from killing The Composite Legionnaire -- a rampaging creature formed by the merging of four Legionnaires. Mike Grell did the cover. [9/20]

THE WARLORD No. 10, December-January. "Tower Of Fear" is by Mike Grell. The Warlord and friends face a tentacled creature. Grell did the cover. [9/20]

WORLD'S FINEST COMICS No. 248, December-January. Superman and Batman star in "The Lurkers" by Bob Haney, Kurt Schaffenberger and Tex Blaisdell. Green Arrow and Black Canary team to appear in "Re-

birth Is His Name" by Gerry Conway, Trevor Von Eeden and Vince Colletta. The Vigilante makes his final WFC appearance and gains a new partner in "All The Dummy's Men" by Bill Kunkel and Gray Morrow. And Wonder Woman teams up with Sgt. Rock (of Earth II) to battle Dr. Psycho in "The Amazon And The Rock" by Conway, Mike Vosburg and Jack Abel. Jose Garcia-Lopez and Dick Giordano did the cover. [9/20]

ACTION COMICS No. 478, December. "Earth's Last Day" is by Gerry

Conway, Curt Swan and Frank Chiaramonte. Superman is trapped on the moon while all Earth's other heroes lose their memories leaving it to the mercy of crime. Jose Garcia-Lopez and Bob Oksner did the cover. [9/27]

THE BATMAN FAMILY No. 15, December. "Find The Batcave -- And Rule The Underworld" is by Bob Rozakis, Lee Elias and Joe Giella. Batgirl battles Killer Moth and Robin fights The Cavalier. Plus, Man-Bat stars in "Target: The Shotgun Sniper" by Bob Rozakis and Michael Golden. Jim Aparo did the cover. [9/27]

DETECTIVE COMICS No. 474, December. "Deadshot Ricochet" is by Steve Englehart, Marshall Rogers, and Terry Austin. Another '40s villain returns -- Deadshot. Rogers and Austin did the cover. [9/27]

GHOSTS SPECIAL [DC SPECIAL SERIES No. 7], December. "Beware The Beggars' Feast" is by Bob Haney, Art Saaf and Frank Giacoia, "Madness Of The Moon" is by George Kashdan and Teny Henson, "The Dark Wings Of Death" is by the late Leo Dorfman and Jerry Grandenetti, "Night Of The Vengeful Corpse" is by Kashdan and Alex Nino, "Voice From The Grave" is by Carl Wessler and E.R. Cruz, and "The Night The Totem's Spirit Talked" is by Wessler and Bill Payne. Luis Dominguez did the cover. [9/27

GREEN LANTERN No. 99, December. "We Are On The Edge Of The Ultimate Ending" is by Denny O'Neil, Mike Grell and Vince Colletta. Green Lantern and Green Arrow find themselves in a mess they can't get out of. Grell did the cover. [9/27]

STAR HUNTERS No. 2, December. "Prelude To Holocaust" is by David Michelinie, Larry Hama, and Bob Layton. Donovan Flint and the crew of the Sunrider find themselves threatened by a mysterious force. Hama and Layton did the cover. [9/27]

SUPER-TEAM FAMILY No. 14, December-January. "End Of The Quest" is by Gerry Conway, Arvell Jones and Bob McLeod. Wonder Woman teams up with The Atom in his quest to find Jean Loring but reckons without the interference of the Secret Society of Super-Villains. Rich Buckler and Jack Abel did the cover. [9/27]

UNKNOWN SOLDIER No. 210, December. "Sparrows Can't Sing" is by Bob Haney, Dick Ayers and Gerry Talaoc. US must prevent Sparrow, a top intelligence agent, from being pumped by the Nazis. This might mean saving him or killing him. "The Gun That Changed The War" is the backup by Robert Kanigher, Sandy Plunkett and Bob Smith. Joe Kubert did the cover. [9/27]

WONDER WOMAN No. 238, December. "Assassin Of A Thousand

Claws" is by Gerry Conway, Jose Delbo and Vince Colletta. WW faces Kung, an assassin who can transform himself into a jungle cat. Rich Buckler and Vince Colletta did the cover. [9/27]

CONAN ANNUAL No. 3. [9/6]

GODZILLA No. 5, December. "Island of the Lost Monsters" is by Doug Moench, Tom Sutton and Klaus Janson. Godz is trapped by Dr. Demonicus on an island of monsters. Herb Trimpe and Frank Giacoia did the cover. [9/6]

THE HUMAN FLY No. 4, December. "Rocky Mountain Nightmare" is by Bill Mantlo, Lee Elias, and Rod Santiago. The Fly is trapped in the labyrinthian lair of Marian Martinette and mercenary warfare erupts. Sal Buscema and Terry Austin did the cover. [9/6]

THE INVADERS No. 23, December. Roy Thomas, Frank Robbins, Frank Springer. [9/6]

KID COLT OUTLAW No. 221, December. [9/6]

KULL THE DESTROYER No. 24, December. Don Glut, Ernie Chan and Rudy Nebres. [9/6]

MARVEL SUPER-HEROES No. 68, December. From HULK #114 comes "At Last I Will Have My Revenge" by Stan Lee, Herb Trimpe and Dan Adkins. Trimpe did the cover. [9/6]

MARVEL TWO-IN-ONE No. 34, December. "A Monster Walks Among Us" is by Marv Wolfman, Ron Wilson and Pablo Marcos. While checking out investments in England, Kyle Richards must become Nighthawk to help The Thing save an alien from extermination. Sal Buscema and Dick Giordano did the cover. [9/6]

THE SAVAGE SWORD OF CONAN No. 24, November. "Tower Of The Elephants" is retold by Roy Thomas, John Buscema and Alfredo Alcala. [9/6]

THE AMAZING SPIDER-MAN No. 175, December. "Big Apple Battleground" is by Len Wein, Ross Andru and Jim Mooney. The Hit Man has captured JJJ, Liz Allen and Harry Osborne break up, and a fight erupts on the Statue Of Liberty. John Romita and Frank Giacoia did the cover. [9/13]

CAPTAIN AMERICA No. 216, December. Somehow, the story from STRANGE TALES #114, "The Human Torch Meets... 'Captain America'" is reprinted. It was by Stan Lee, Jack Kirby and Dick Ayers. Gil Kane and Joe Sinnott provide a new cover. [9/13]

DOCTOR STRANGE No. 26, December. "The Return Of The An-

cient One" is by Jim Starlin and Rudy Nebres. The Ancient One returns -- as a derelict in New York's Bowery. Starlin did the cover. [9/13]

THE ETERNALS No. 18, December. "To Kill A Space God" is by Jack Kirby and Mike Royer. This is the penultimate (meaning second last) issue. Kirby and Frank Giacoia did the cover. [9/13]

GHOST RIDER No. 27, December. "At The Mercy Of The Manticore" is by Jim Shooter, Don Perlin and Dan Green. Ghost Rider must turn over the Dude Ranch in order to save Hawkeye and the Two-Gun Kid. Sal Buscema and Frank Giacoia did the cover. [9/13]

MASTER OF KUNG FU No. 59, December. "The Phoenix Gambit" is by Doug Moench and Mike Zeck. In part one of this new novel, Dr. Doom and the Prime Mover make a showing. Gil Kane and Frank Giacoia did the cover. [9/13]

MS. MARVEL No. 12, December. "The Warrior And The Witch Queen" is by Chris Claremont, Sal Buscema and Joe Sinnott. Ms. Marvel battles Hecate the Witch Queen plus the Renegade Elementals. Jim Starlin and Joe Rubinstein did the cover. [9/13]

STAR WARS No. 6, December. The final chapter of the movie is wrapped up by Roy Thomas, Howie Chaykin and Steve Leialoha. Obi-Wan's soul lives in the mind of Luke Skywalker as he and the rebels mount their final charge on the Death Star. This is not the final issue. Next time, new adventures of some of the supporting characters begin. [9/13]

© 1977, MARVEL COMICS GROUP

THOR No. 266, December. "So Falls The Realm Eternal" is by Len Wein, Walt Simonson and Tony DeZuniga. As a fitting end to the Odinquest saga, Asgard gets trashed Simonson and Joe Sinnott did the cover. [9/13]

THE AVENGERS No. 166, December. "Day Of The Godslayer" is by Jim Shooter, John Byrne and Pablo Marcos. The Vision returns as Nefaria and Thor battle to the death. George Perez and Ernie Chan did the cover. [9/20]

CONAN THE BARBARIAN No. 81, December. Roy Thomas, John Buscema and Ernie Chan. [9/20]

CRAZY No. 32, December. [9/20]

THE DEFENDERS No. 54, December. "A Study In Survival" is by David Kraft, Keith Giffen and Mike Golden, and Terry Austin. The Defenders find themselves caught in the midst of a nuclear holocaust. Nick Fury stars in the backup, "Fury Times Five" by Scott Edelman, Juan Ortiz and Bruce Patterson. Nick battles five LMDs. George Perez and Ernie Chan did the cover. [9/20]

THE FLINTSTONES No. 2, December. [9/20]

THE INCREDIBLE HULK #218, December. "The Rhino Doesn't Stop Here Anymore" is by Len Wein, Roger Stern, George Tuska, and Ernie Chan. Doc Samson goes it alone against the Rhino so that The Hulk can get in some fishing time. Chan did the cover. [9/20]

MARVEL TALES No. 86, December. "Spidey Smashes Thru" is by Stan Lee, John Romita and Frank Giacoia and is reprinted from AMAZING SPIDER-MAN #107. Romita did the cover. [9/20]

MARVEL TWO-IN-ONE ANNUAL No. 2, December. "Death Watch" is by Jim Starlin and Joe Rubinstein. Spider-Man and the Thing are lured into the battle with Thanos by the forces of Chaos and Order. The Avengers and Captain Marvel guest star. Starlin and Rubinstein did the cover. [9/20]

POWER MAN No. 48, December. "Fist Of Iron, Heart Of Stone" is by Chris Claremont, John Byrne and Dan Green. Power Man is after Misty Knight and Iron Fist means to stop him in the first of the series

teaming the two. Gil Kane and Joe Sinnott did the cover. [9/20]

SCOOBY DOO No. 2, December. [9/20]

X-MEN No. 108, December. "Armageddon Now!" is by Chris Claremont, John Byrne and Terry Austin. The X-Men stop the end of the universe. Dave Cockrum did the cover. [9/20]

FANTASTIC FOUR No. 189, December. "Four No More" is by Len Wein, George Perez and Joe Sinnott. In the beginning of a five-parter, the FF calls it quits. The ensuing months will see solo

adventures of each member. Perez and Sinnott did the cover. [9/27]

HOWARD THE DUCK No. 19, December. "Howard The Duck No More" is by Steve Gerber, Gene Colan and Klaus Janson. Howard undergoes a fowl transformation -- and becomes a human. Scenes of domestic life with Mrs. Beverly Bong are featured. Colan and Janson did the cover. [9/27]

IRON MAN No. 105, December. "Every Hand Against Him" is by Bill Mantlo, George Tuska and Mike Esposito. The Jack of Hearts, The Guardsman and The Wraith band together to bring Iron Man to his senses. Dave Cockrum and Terry Austin did the cover. [9/27]

JOHN CARTER, WARLORD OF MARS No. 7, December. "Dejah Thoris Lives" is by Marv Wolfman, Gil Kane and Rudy Nebres. Dejah Thoris breaks free of the Council of Five and gets into action. Kane and Nebres did the cover. [9/27]

MARVEL CLASSICS COMICS No. 29, December. PRISONER OF ZENDA is adapted. John Romita, Jr. and Pablo Marcos did the cover. [9/27]

MARVEL CLASSICS COMICS No. 30, December. THE ARABIAN NIGHTS is adapted. Gene Colan and Frank Giacoia did the cover. [9/27]

MARVEL PREMIERE No. 39, December. TORPEDO is featured in "Ride A Wild Rocket" by Marv Wolfman, the late Bob Brown, and Al Milgrom. Brock Jones goes against The Rocketeers and the creators of Torpedo's costume are revealed, as is their reason for making it. Milgrom did the cover. [9/27]

MARVEL TEAM-UP No. 64, December. Spider-Man and the Daughters of the Dragon battle the Steel Serpent while Iron Fist lies nearby. The story is by Chris Claremont, John Byrne and David Hunt. Dave Cockrum did the cover. [9/27]

PIZZAZZ No. 1, December. A new mass-audience magazine is launched under the editorial hand of Bobby Miller, and among games, puzzles and stories are mini-strips featuring TARZAN by Roy Thomas and John Buscema and the HULK by Len Wein and Herb Trimpe. [9/27]

THE SPECTACULAR SPIDER-MAN No. 13, December. The story in this issue is by Archie Goodwin, Bill Mantlo, Sal Buscema and Mike Esposito. This issue introduces

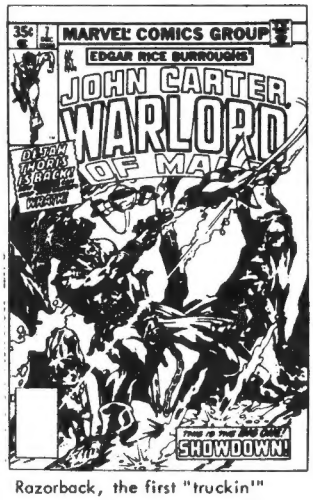

Razorback, the first "truckin'" super-hero from Arkansas. Buscema did the cover. [9/27]

SPIDEY SUPER STORIES No. 29, December. [9/27]

TARZAN, LORD OF THE JUNGLE No. 7, December. Roy Thomas, John Buscema, Tony DeZuniga. Buscema did the cover. [9/27]

WHAT IF? No. 6, December. "What If The Fantastic Four Had Received Different Powers?" [9/27]

Warren Coming Comics

CREEPY No. 93, November. This is an all-sports (and nearly all-infantino) special. Stories include: "Willy's Supermagic Basketball" by Jim Stenstrum, Carmine Infantino and Rudy Nebres; "Great Black Cheese" by Bill DuBay, Infantino and Alfredo Alcala; "Running Wild" by Roger McKenzie, Infantino and Alex Nino; "The Replacement" by McKenzie, Infantino and Dick Giordano; "Rah" by McKenzie, Infantino and John Severin; "Elixer" by McKenzie and Leopoldo Sanchez; and "Cold Blooded Murder" by Nick Cuti, Bill Mohally and Leopoldo Duranona. Don Maitz (who did the cover of TCR #106 back in '74) did the cover. [9/20]

EERIE No. 88, November. "Deathball 2100 A.D." is by Bill Mohally and Nick Cuti and drawn by Dick Giordano; "Boiling Point" is by Bruce Jones and Leo Sanchez; "Scalliwag" is by Budd Lewis and Jose Ortiz; "Final Wish" is by Roger McKenzie and Leopoldo Duranona; and "Return Of The Rook" is by Bill DuBay and Luis Bermejo. Don Maitz did this cover. too. [9/22]

VAMPIRELLA No. 65, November. This is that all-mystery issue we told you about. Stories are: "Mad King Of Draculon" by Bill DuBay and Jose Gonzalez; "Tropic Of Galahad" is by Budd Lewis and Ramon Torrents; "The Pharoah's Lady" is by Nick Cuti and Luis Bermejo; "Hide And Seek" is by Roger McKenzie and Leo Duranona; "The Strangled Stockholder" is by Gerry Boudreau and Jose Ortiz; and "But First, This Brief Interruption" is by Bruce Jones and Leopoldo Sanchez. Enrich did the cover. [9/27]

OKTOBER

DC Coming Comics

BLACK LIGHTNING No. 6, January. "One Man's Poison" is by Tony Isabella, Trevor von Eeden and Vince Colletta. BL takes Syonide on -- unwillingly. Rich Buckler and Colletta did the cover. [10/4]

DOORWAY TO NIGHTMARE No. 1, January-February. This book has a different approach to mystery than the other DC titles in that it includes an occult heroine named Madame Xanadu. She helps a young girl who enters her curio shop in a story by David Michelinie and Val Mayerik. Michael W. Kaluta did the cover. [10/4]

THE FLASH No. 257, January. "The Golden Glider's Triple Play" is by Cary Bates, Irv Novick and Frank McLaughlin. Captain Cold's sister, Golden Glider gets back at The Flash by attacking his parents and Iris Allen. Rich Buckler and Jack Abel did the cover. [10/4]

JONAH HEX No. 8, January. "Mark Of The Demon" is by Mike Fleisher, Ernie Chan and Vicente Alcazar. I know, I know -- it's been promised before -- but this issue's supposed to finally reveal the origin of Jonah Hex... how he was sold to the Indians by his father and like that. Chan did the cover. [10/4]

JUSTICE LEAGUE OF AMERICA No. 150, January. "The Key -- Or Not The Key!" is Steve Englehart's final JLA issue and is drawn by Dick Dillin and Frank McLaughlin. The Key entraps the JLA in giant keyholes. Rich Buckler and Jack Abel did the cover. [10/4]

KARATE KID No. 12, January-February. "The Time Of Your Death" is by Bob Rozakis, Juan Ortiz and Bob McLeod. KK gets a new look and goes back in time to Smallville of Superboy's youth and finds himself up against both Superboy and a strangely motivated Legion. Rich Buckler and Jack Abel did the cover. [10/4]

SHAZAM! No. 33, January-February. "The World's Mightiest Race" is by E. Nelson Bridwell, Teny Henson, Vince Colletta with additional work by Kurt Schaffenberger. At the Indianapolis 500, Captain Mar-

vel races Mr. Atom in his new Shazamobile. Schaffenberger did the cover. [10/4]

WEIRD WAR TALES No. 59, January. "The Old One" is by Jack Oleck and Ernie Chan; "Death God" is by Robert Kanigher and Russ Heath; and "Gordon Of Khartoum" is by David Michelinie and Val Mayerik. Alan Weiss did the cover. [10/4]

ALL-NEW COLLECTORS' EDITION C-53, January. RUDOLPH THE RED-NOSED REINDEER is this issue's subject in a brand new adventure by Sheldon Mayer and Teny Henson. Mayer did the cover. [10/11]

ALL-NEW COLLECTORS' EDI-

TION C-54, January. SUPERMAN VS. WONDER WOMAN is featured in this issue. WW attempts to save mankind by preventing the Manhattan Project (creation of the first atomic bomb) while Superman battles her to save it. Gerry Conway, Jose Luis Garcia-Lopez, Dan Adkins and Joe Orlando are the persons responsible. Garcia-Lopez and Adkins did the cover. [10/11]

BATMAN No. 295, January. "The Adventure Of The Houdini Whodunit" is by Gerry Conway and Michael Golden. The Mystery Analysts Of Gotham City return after a long hiatus and Batman rejoins them to solve a mystery (what else?). Jim Aparo did the cover. [10/11]

DC SUPER-STARS No. 18, Winter. Deadman and The Phantom Stranger are teamed up in a book-length story by Marty Pasko, Gerry Conway, Romeo Tanghal and Dick Giordano. Set in Rutland, Vermont, Deadman and PS battle demons and gargoyles

© 1977, DC COMICS INC.

attempting to take over the world plus Tala returns to plague them. Jim Aparo did the cover. [10/11]

FREEDOM FIGHTERS No. 12, January-February. "Bust Out In The Big House" is by Bob Rozakis, Dick Ayers and Alfredo Alcala. Doll Man is scheduled to be executed and the FF must try to prevent it because that's the way they are. Also, from his appearance on the cover, we'd guess that The Firebrand (a Quality hero from POLICE COMICS) makes a reappearance after 35 years. Rich Buckler and Jack Abel did the cover. [10/11]

GHOSTS No. 60, January. "Phantom Fires Of Java" is by Carl Wessler and Noly Panaligan; "Spectral Smile Of Death" is by Robert Kanigher and Jerry Grandenetti; and "Search For A Specter" is by George Kashdan and E.R. Cruz. Luis Dominguez did the cover. [10/11]

MEN OF WAR No. 4, January. "Trial By Fire" is by David Michelinie, Dick Ayers and Romeo Tanghal and is this issue's Gravedigger adventure. Plus, a new series, "Dateline:Frontline" by Cary Burkett and Jerry Grandenetti debuts. Joe Kubert did the cover. [10/11]

SGT. ROCK No. 312, January. "No Name Hill" is by Robert Kanigher and Frank Redondo and it stars Rock and Easy Co. The backup is called "Preacher." Joe Kubert did the cover. [10/11]

SUPERMAN No. 319, January. "How To Make A Marshland Monster" is by Marty Pasko, Curt Swan and Frank Chiaramonte. Solomon Grundy is recreated and The Parasite also shows up. Plus, the spark between Clark and Lana Lang is rekindled. Rich Buckler and Bob Oksner did the cover. [10/11]

WELCOME BACK, KOTTER No. 9, January. "Well, I'll Be A Kotter's Uncle" is by Scott Edelman and Bob Oksner. Oksner did the cover. [10/11]

ALL-STAR COMICS No. 70, January-February. "A Parting Of The Ways" is by Paul Levitz, Joe Staton and Bob Layton. After the fight with the newer JSAers, the older members go back to their private lives and leave Wildcat and Star Spangled Kid to battle the Strike Force -- until The Huntress shows up. Al Milgrom and Jack Abel did the cover. [10/18]

THE BRAVE AND THE BOLD No. 139, January. "Requiem For A Top Cop" is by Bob Haney and Jim Aparo. Batman and Hawkman team up to prevent someone from exacting an extreme penalty on Commissioner Gordon for a past indiscretion. Aparo did the cover. [10/18]

HOUSE OF MYSTERY No. 256, January-February. "Blood Of The Vampire" is by Mike Fleisher, Romeo Tanghal and Bob Smith; "Museum Of Murder" is by Mike Pellowski, Robert Kanigher and Alex Nino; "Perfect Poison" is by Pellowski, Steve Skeates and Ernie Chan and Vince Colletta; "Raise The Devil" is by David V. Reed and Ruben Yandoc; "The Worm Turns" is by Mike Fleisher, Russell Carley and Alfredo Alcala; and "Satan's Child" is by Jack Oleck and Arthur Suydam. Berni Wrightson did the cover. [10/18]

OUR FIGHTING FORCES No. 177, January-February. "This Loser Must Die" is by Robert Kanigher and George Evans. Gunner and Sarge star in "Ordeal By Fire" by Wesley Marsh and E.R. Cruz. Joe Kubert did the cover. [10/18]

SECRET SOCIETY OF SUPER-VILLAINS No. 12, January. "The Plunder Plan" is by Gerry Conway, Mike Vosburg and Bob McLeod. Star Sapphire, Professor Zoom, Floronic Man and The Blockbuster aid The Wizard in his attack on Earth. Rich Buckler and Jack Abel did the cover. [10/18]

SUPERBOY AND THE LEGION OF SUPER-HEROES No. 235, January. "The Legion's Super-Secret" is by Paul Levitz and Mike Grell and it reveals why the Legionnaires have stayed so young throughout their adventures. Also, "Trial Of The Legion Five" is by Gerry Conway, Jim Sherman and Jack Abel. Mike Grell did the cover. [10/18]

THE SUPERMAN FAMILY No. 187, January-February. Jimmy Olsen starts things off in "Dealers Of Death" by Tom DeFalco and Winslow Mortimer; Superman stars in "Phoenix Of Steel" by Gerry Conway, Curt Swan and Murphy Anderson; Lois Lane is featured in "Destruction Of The Temple" by DeFalco and Mortimer; Krypto appears in "Double Trouble" by Bob Toomey and some artist or another; Supergirl gets the spotlight in "Birthright Of Power" by Jack C. Harris and Don Heck; and Nightwing And Flamebird star in "Battle With The Bizarro Brain" by Paul Kupperberg, Ken Landgraf and Romeo Tanghal. Jose Luis Garcia-Lopez did the cover. [10/18]

WEIRD WESTERN TALES No. 44, January-February. Mike Fleisher, Dick Ayers, George Evans. Jim Starlin and Al Milgrom did the cover. [10/18]

ACTION COMICS No. 479, January. "Giant From The Golden Atom" is by Gerry Conway, Curt Swan and Frank Chiaramonte. Superman battles an expanded microcreature that no one can see. Rich Buckler and Bob Oksner did the cover. [10/25]

ADVENTURE COMICS No.

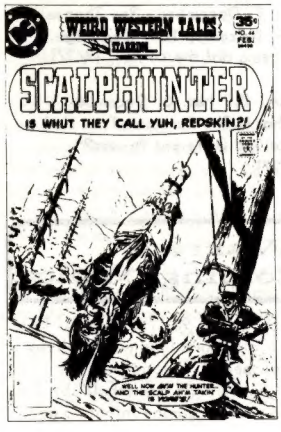

455, January-February. "I Can't Go Home Again" is by Bob Rozakis, Juan Ortiz and Vince Colletta. Superboy discovers that it's Luthor who's behind Smallville's Kryptonite transformation. Aqualad finds the truth behind his parent's death in "Legacy" by Paul Kupperberg, Carl Potts and Dick Giordano. Al Milgrom and Jack Abel did the cover. [10/25]

GREEN LANTERN No. 100, January. "Rider Of The Air Waves" is by Denny O'Neil, Alex Saviuk and Vince Colletta and features Green Lantern. GL begins his new job as a trucker and meets the original Air Wave's son. "Beware The Blazing Inferno" is by Elliot Maggin, Mike Grell and Colletta and spotlights Green Arrow. GA, Black Canary and Speedy team up while Oliver Queen is solicited for the mayoral candidacy in Star City. Mike Grell did the cover. [10/25]

THE UNEXPECTED No. 183, January-February. "The Dead Don't Always Die" is by George Kashdan and Ernie Patricio; "Beware The Green Cannibal" is by Carl Wessler and Gerry Talaoc; and "Golden Grave" is by Kashdan and E.R. Cruz. Luis Dominguez did the cover. [10/25]

UNKNOWN SOLDIER No. 211, January. UK fights the Nazi Werewolf Squadron in a story by Bob Haney, Dick Ayers and Gerry Talaoc. Joe Kubert did the cover. [10/25]

THE WITCHING HOUR No. 76, January. "The Man Who Bought Death" is by Carl Wessler, Dick Ayers and Chic Stone; "Smile If It Kills You" is by Wessler and Ernie Patricio; and "Ring Out The Wretched" is by George Kashdan and E.R. Cruz. Luis Dominguez did the cover. [10/25]

WONDER WOMAN No. 239, January. "A Duke Named Deception" is by Gerry Conway, Jose Delbo and Vince Colletta. The Golden Age Flash guest stars as WW faces one of her last '40s villains, the Duke of Deception. The comic will soon revert to its Earth One setting. Rich Buckler and Colletta did the cover. [10/25

DAREDEVIL No. 150, January. "Catastrophe" is by Jim Shooter, Carmine Infantino and Klaus Janson. Daredevil trails The Purple Man but reckons without the in-

terference of Paladin, a hero-villain who causes the death of one of the supporting cast. Gil Kane and Frank Giacoia did the cover. [10/4]

GODZILLA No. 6, January. "A Monster Enslaved" is by Doug Moench, Herb Trimpe and an undetermined inker. S.H.I.E.L.D. has captured Godzilla. Now... what to do with him? Trimpe and Frank Giacoia did the cover. [10/4]

THE HUMAN FLY No. 5, January. "Fire In The Night" is by Bill Mantlo, Frank Robbins and Rod Santiago. The Fly must scale a towering inferno to rescue children on the roof. Robbins and Joe Sinnott did the cover. [10/4]

THE INVADERS No. 24, January. Another reprint is featured this issue, "The Human Torch and The Sub-Mariner Fighting Side By Side" by Carl Burgos and Bill Everett. Gil Kane and Frank Giacoia did the cover. [10/4]

MARVEL SUPER-ACTION No. 5, January. Returning to CAPTAIN AMERICA, a story from #103, "The Weakest Link" by Stan Lee, Jack Kirby and Syd Shores, is reprinted. [10/4]

MARVEL SUPER-HEROES No. 69, January. "At Last I Will Have My Revenge!" is reprinted from HULK #114 and is by Stan Lee, Herb Trimpe and Dan Adkins. Trimpe did the original cover. [10/4]

MARVEL TWO-IN-ONE No. 35, January. "Enter Skull The Slayer and Exit The Thing" is by Marv Wolfman and Ernie Chan. Ben Grimm falls through a hole in the Bermuda Triangle and meets Skull. Is Ben trapped forever? Chan did the cover. [10/4]

TOMB OF DRACULA No. 62, January. "What Lurks Beneath Satan's Hill?" is by Marv Wolfman, Gene Colan and Tom Palmer. Topaz returns and Dracula has to battle Janus, his son. Colan and Palmer did the cover. [10/4]

THE AMAZING SPIDER-MAN No. 176, January. "He Who Laughs Last" is by Len Wein, Ross Andru and Jim Mooney. You'll never believe who's returning from the past to haunt Spidey (with the initials G.G.). The cover is by Andru and Frank Giacoia. [10/11]

CAPTAIN AMERICA No. 217, January. "The Search For Steve Rogers" is by Roy Thomas, Don Glut, John Buscema and Pablo Marcos. Cap has to face the fighting fury of the fantastic forces of S.H.I.E.L.D. not to mention The Crusader and The Texas Twister. Buscema and Joe Sinnott did the cover. [10/11]

DYNOMUTT No. 2, January. Mr. Mastermind causes the Blue Falcon plenty of headaches when he short circuits Dyno. Mark Evanier and Paul Norris did the issue. [10/11]

THE ETERNALS No. 19, January. "The Pyramid" is by Jack Kirby and Mike Royer. Ikarus' mad cousin Druig unleashes a menace from The Pyramid and causes the end of The Eternals -- and possibly Earth as well. This is the final issue. Kirby and Frank Giacoia did the cover. [10/11]

MARVEL'S GREATEST COMICS No. 75, January. From FF #93, "At The Mercy Of Torgo" by Stan Lee, Jack Kirby and Frank Giacoia, is reprinted. Kirby and Giacoia did the original cover. [10/11]

MARVEL TRIPLE ACTION No. 39, January. From AVENGERS #47, "Magneto Walks The Earth!" by Stan Lee, John Buscema and George Tuska, is reprinted. Don Heck did the original cover. [10/11]

MASTER OF KUNG FU No. 60, January. "End-Game" is by Doug Moench, Mike Zeck and John Tartaglione. Dr. Doom and the Prime Mover finish off their deadly chess game. Ernie Chan did the cover. [10/11]

MS. MARVEL No. 13, January. "Homecoming" is by Chris Claremont, Jim Mooney and Joe Sinnott. Carol Danvers returns to her ancestral home of Boston where she winds up battling two aliens aboard Old Ironsides. The cover is by George Perez and Joe Sinnott (maybe). [10/11]

THE RAMPAGING HULK No. 6, January. "And All The Sea With Monsters" stars the Hulk and is by Doug Moench, Keith Pollard and Tony DeZuniga. Hulk finishes his battle with The Sub-Mariner. Plus Bloodstone, in "Conspiracy Ascendant" by John David Warner, Paul Kupperberg and Sonny Trinidad. Ken Barr did the cover. [10/11]

RED SONJA No. 7, January. "Throne Of Blood" is this issue's story by Roy Thomas, Clara Noto and Frank Thorne. Thorne did the cover. [10/11]

THE SAVAGE SWORD OF CONAN No. 25, January. Roy Thomas, John Buscema and Alfredo Alcala, most likely. [10/11]

STAR WARS No. 7, January. Han Solo and Chewie take off into the sunset with the Millenium Falcon to find adventure and phenomonal sales figures

in this issue by Roy Thomas, Howard Chaykin and Frank Springer. Gil Kane and Tony DeZuniga did the cover. [10/11]

THOR No. 267, January. "Once More To Midgard" is by Len Wein, Walt Simonson and Tony DeZuniga. Thor returns to Earth and his medical practice as Don Blake to find things have changed -- his office building is now a parking lot. Besides, Thor must fight Damacles and his sword. Simonson and Sinnott did the cover. [10/11]

YOGI BEAR No. 2, January. "The Trillionaire's Bear" is by Mark Evanier and Dick Bickenbach. Yogi goes undercover. [10/11]

THE AVENGERS No. 167, January. "Tomorrow Dies Today" is by Jim Shooter, George Perez and Pablo Marcos. The Guardians Of The Galaxy return to the 20th Century -- but are they with or against The Avengers? Perez and Terry Austin did the cover. [10/18]

BLACK PANTHER No. 7, January. "Drums" is by Jack Kirby and Mike Royer. T'Challa ends his adventure in the City Of Samaurais, but there's trouble brewing in Wakanda. Kirby and Ernie Chan did the cover. [10/18]

THE CHAMPIONS No. 17, January. "The Sentinels Hunt Again" is by Bill Mantlo, George Tuska and John Byrne. The Sentinels return -- or do they? Ernie Chan did the cover. [10/18]

CONAN THE BARBARIAN No. 82, January. Conan fights again in a story by Roy Thomas, John Buscema and Ernie Chan. [10/18]

THE DEFENDERS No. 55, January. "Ego, Emotion, and Empty Expectations" is by David Kraft, Carmine Infantino and Klaus Janson. The Defenders are trapped in the U.S.S.R., dying of radiation poisoning, while Valkyrie takes on Lunatik on her own in the U.S. [10/18]

THE INCREDIBLE HULK No. 219, January. "No Man Is An Island" is by Len Wein, Roger Stern, Sal Buscema and Ernie Chan. Bruce Banner has to find his way home but Captain Barracuda causes troubles. Plus -- The Hulk meets Robinson Crusoe. Chan did the cover. [10/18]

MARVEL TALES No. 87, January. "Vengeance From Viet Nam" is by Stan Lee and John Romita and was originally published in SPIDER-MAN #108. Romita did the cover. [10/18]

NOVA No. 17, January. "Tidal Wave" is by Marv Wolfman, Carmine Infantino and Tom Palmer. Nova and Nick Fury break away from their D.C.-headed missle and the Living Rocket must save New York from the wrath of Yellow Claw. Infantino and Palmer did the cover. [10/18]

RAWHIDE KID No. 143, January. [10/18]

CAPTAIN MARVEL No. 54, January. "The Big Bang Theory" is by Scott Edelman, George Tuska and Terry Austin. Nitro tries to blow Mar-Vell to smithereens. Keith Pollard and Austin did the cover. [10/25]

CRAZY No. 33, January. [10/25]

FANTASTIC FOUR No. 190, January. "The Way It Was" is by Marv Wolfman, Sal Buscema and Joe Sinnott. The Thing reminisces about previous break-ups of the FF. George Perez or Keith Pollard and Joe Sinnott did the cover. [10/25]

HOWARD THE DUCK No. 20, January. "Sudd... The Scrubbing Bubble That Walked Like A Man" is by Steve Gerber, Gene Colan and Klaus Janson. Howard escapes the clutches of Dr. Bong, wanders around naked (!) for awhile, then gets a job as a dishwasher to buy some clothes. Then his troubles begin. Colan and Palmer did the cover. [10/25]

Resten af Marvels oktober udgivelser kommer sammen med nov. og dec. udgivelserne i næste nr.

Warren Coming Comics

EERIE No. 89, December. "Crystobel" is by Bill DuBay and Leo Duranona; "Franchesca" Part One is by Bruce Jones and Gonzalo Mayo; "Boiling Point" is by Jones and Leopoldo Sanchez; and "The Black Demon Sword" is by Budd Lewis and Jose Ortiz. George McDonald did the cover. [10/25]

RUNEPRESS NYT

SOLO-HÆFTE NR. 9

CARL BARKS & Co.

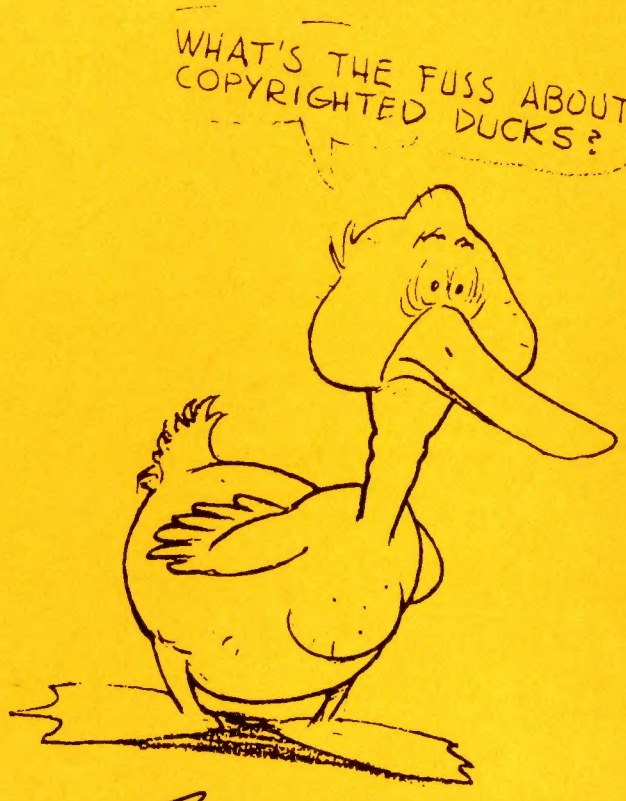

Tegner identifikation

CARL BARKS & CO. nr. 9

48 sider. Identifikation af
26 Disney-tegnere med index
over Anders And & Co. med 15 tegneres
bidrag. Desuden breve, anmeldelser, litteratur-
liste, kommentarer, Barks-analyse,
animation, nyt fra Holland etc.
Rigt illustreret med tegninger og foto.
Kr. 14,85

Nyt stort, udvidet
nummer af
CARL BARKS & CO.
nu på lager!

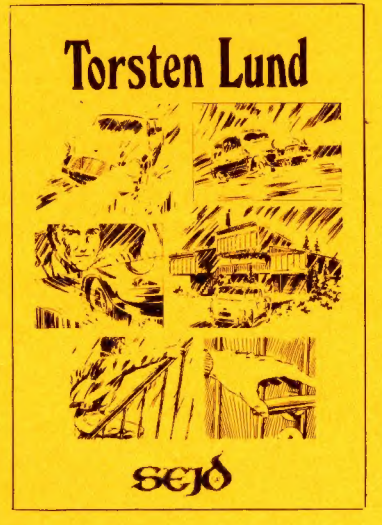

DONALDISTEN nr. 16
Gutenberghus satser på egen avl - Hvor ligger Andeby? - Vulgærdonaldisme - Litteratur - Donaldistisk topmøde - anmeldelser etc.
Kr. 7,50

SEJD nr. 12
Torsten Lund (hvem *er* denne Torsten Lund!?). Funny amimalserie i bekendt regi, desuden eventyrserier.
Kr. 10,85

RUNEPRESS Krogshojvej 32 2880 Bagsværd Tlf. 02/98 56 02